

Forsvarets **forum**
NR. 6 - 2020

B-52 fløy over alle Nato-landene og ble avskåret av russiske fly.

Den kalde klinsjen

Norske kampfly har trent sammen med amerikanske bombefly utenfor kysten av Russland.

Plutselig dukket det opp bilder av en «hemmelig» amerikansk atomubåt utenfor Tromsø.

Bertel O. Steen

Defence & Security

Leopard 2 A7

HDW Klasse 212A

Bertel O. Steen Defence & Security representerer flere av verdens ledende produsenter av militære kjøretøy, fartøyer, våpensystemer og annet forsvarsmateriell.

Som strategisk samarbeidspartner til Forsvaret, bidrar Bertel O. Steen med et vidt spekter av logistikk- og beredskapstjenester til støtte for totalforsvaret av Norge.

Vi er også en betydelig leverandør av personlig utstyr og taktisk materiell til Forsvaret. Ytterligere informasjon om vårt utvalg finner du i vår nettbutikk bostactical.no

Mer informasjon, se bosdefence.no

KMW
KRAUSS-MAFFEI WEGMANN

thyssenkrupp

FFG

HK
HECKLER & KOCH

Mercedes-Benz

DIEHL
Defence

Euro
Spike

Soucy

Sammen gjør vi fremtiden digital

Vi i Sopra Steria har i mange år arbeidet tett med det norske forsvaret. Sopra Steria er Norges ledende konsultantselskap innen digitalisering, og er en strategisk partner for mange av landets største virksomheter.

Forsvaret er en av våre viktigste og mest prestisjetunge kunder, og i en årrekke har vi vært hovedleverandør til Forsvarets sikre plattformer. Vi bistår Forsvaret med å øke sin operative evne gjennom løsninger som stiller høye krav til tilgjengelighet, funksjonalitet og sikkerhet.

For Forsvaret er nye, smidige leveransemetoder viktig. Skal sektoren stå sterkt i en digital fremtid, er man avhengig av å utvikle både teknologi og organisasjon. Sopra Steria står parat til å bistå forsvarssektoren med en sikker digital fremtid.

Vil du vite mer?

Morten Follestad

Direktør for forretningsutvikling,
forsvar og nasjonal sikkerhet,
Sopra Steria

Telefon:
95 82 09 16

E-post:
morten.follestad@soprasteria.com

Les mer på
www.soprasteria.no/forsvar

Illustrasjoner av brukerhistorier fra Sopra Steria-alliansens bidrag til Forsvarsmateriells plan- og designkonkurranse. Les mer på www.soprasteria.no/designmetodikk.

A photograph of a diver in a body of water. In the foreground, there is a red buoy and a large pile of reeds or grass. The diver is wearing a black helmet and a red tank. The background shows a grassy field and some buildings in the distance.

Søkte etter drapsvåpen

Utstyrt med metalledetektor utførte minedykkere
et uvanlig oppdrag - i Indre Østfold. **18**

■ forsvaret&eg

Hovudjeger

Forsvaret må tenkje annleis for å tiltrekke seg dei som er gode på teknologi, meiner Berit Svendsen. **8**

FOTO: KRISTER SØRBØ

■ aktuelt

Nye hatter

Feltlua forsvinner, og kepi gjør comeback i Forsvaret. **36**

FOTO: FORSVARSMUSEET

■ portrett

Ringen er sluttet

Tilbake i gardeleiren hvor forsvarskarrieren startet. Nå blir redaktør Erling Eikli pensjonist etter 46 års tjeneste i Mannskapsavisa og Forsvarets forum. **56**

FOTO: ANDREA GJESTVANG

«Nato utgjør hjertet av USAs nasjonale sikkerhetspolitikk»

JOSEPH R. BIDEN JR.
USAs påtroppende president **40**

Å stå på kjempers skuldre

«Jeg mener et historieløst samfunn faller veldig fort. Hvis du ikke kjenner historien og vet hva folk har gjort før deg – og for deg – så overlever du ikke». Ordene tilhører Erling Eikli, avtroppende redaktør i Forsvarets forum og syvende far i huset her på Akershus festning. I denne utgaven får du bli bedre kjent med ham i et stort portrettintervju.

Erling kom til Mannskapsavisa som vernepliktig journalist i 1974. Før han dimitterte fikk han fast sivil stilling som journalist i redaksjonen. I de påfølgende 46 årgangene har navnet hans stått i kolofonen, men denne årgangen blir den siste.

31. desember 2020 går han ut døren fra redaksjonslokalene i bygning 65 for siste gang som redaktør, og en rekordlang karriere i Forsvarets forum vil være over. Om kontoret hans, og ikke minst de 94 flyttekassene på loftet, vil være tømt innen den tid, gjenstår å se. Se bildene i reportasjen! Erling vil uansett være velkommen i redaksjonen når som helst.

Magasinet du nå leser er laget i Erlings ånd. Uten å vite hvor vi kommer fra, er det vanskelig å vite hvor vi skal. Derfor bruker vi i denne jubileumsutgaven god plass på Mannskapsavisa og Forsvarets forums 75 år lange historie. For dem som er opptatt av hva Forsvarets forum er, eller har meninger om hva Forsvarets forum burde være, er dette særdeles nyttig lesning. Disse sidene er redigert av Erling Omvik, som også er forfatter av jubileumsboken, som skal utgis neste år.

Selvfølgelig får du også et fyldig knippe artikler fra en rekke av Forsvarets avdelinger, i tillegg til USAs påtroppende president Joe Bidens store kronikk - eksklusivt i Norge og for første gang i norsk språkdrakt.

Denne høsten var planen å feire Mannskapsavisa og Forsvarets forums 75-årsjubileum

med fagdag og festmiddag. På grunn av pandemien har vi, som alle andre, måttet utsette vår feiring. Vi håper å kunne arrangere en jubileumsmarkering før sommeren 2021.

Forsvarets forum står nå overfor et generasjonsskifte av de sjeldne. Med Erlings fratrede ved nyttår, sammen med Tor Eigil Stordahl, som gikk av med pensjon i sommer, har Forsvarets forum på bare noen måneder mistet mer enn 75 års erfaring med journalistikk om Forsvaret. Som ansvarlig redaktør har jeg, og den som blir Erlings etterfølger, store sko å fylle.

Erling har fulgt karrieren til 218 vernepliktige journalister i Mannskapsavisa og Forsvarets forum. Med unntak av han selv, har redaksjonen siden starten i 1945 hatt ti ansvarlige redaktører, og Erling har jobbet under åtte av dem.

Som fersk ansvarlig redaktør har det vært en enorm trygghet å få tilbringe mine første måneder i en ny redaksjon, og ikke minst i Forsvaret, med Erling som en stødig mentor og fenomenal kollega. Han har veiledet og kommet med fremragende råd, innspill og forslag til meg, samtidig som han har involvert seg og engasjert seg med full kraft i mine planer for Forsvarets forums fremtid. Med sin lange, unike erfaring, klokskap og omsorg, har han sørget for å gi meg en så god start som jeg aldri kunne forestilt meg på forhånd.

Min dypeste takknemlighet for all din hjelp og støtte. Takk, Erling!

Stian Eisenträger, ansvarlig redaktør

REDAKSJONELT

F • Forsvarets forum ønsker å rette seg etter regler for god presseskikk slik disse er nedfelt i Vær Varsom-plakaten. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale i bladet, oppfordres til å kontakte redaksjonen. Det er også anledning å reise klage til: Pressens Faglige Utvalg, Rådhusgt. 14, 0158 Oslo, Tlf.: 22 40 50 40.

Dette produktet er trykt etter svært strenge miljøkrav og er Svanemerket, CO2-nytralt og 100 prosent resirkulerbart.

Grafisk produksjon: 07 Media as
www.07.no

Medlem av:

European Military Press Association

Telefon 23 09 20 30
Tips•desk 23 09 20 40
E-post: desken@fofo.no
forsvaretsforum.no

TAKKER AV: Forsvarets forum står overfor et generasjonsskifte. Erling Eikli går av som redaktør etter 46 år i Mannskapsavisa og Forsvarets forum. FOTO: ANDREA GJESTVANG

	Journalist/Utgavesjef SVEIN ARSTAD 23 09 20 36 • 482 23 877 sa@fofo.no
	Digitalredaktør OLE KÅRE EIDE 23 09 20 41 • 489 93 968 oke@fofo.no
	Redaktør ERLING EIKLI 23 09 20 33 • 941 94 094 ee@fofo.no
	Journalist GRO ANITA FURREVIK 23 09 20 37 • 474 68 327 gaf@fofo.no
	Journalist SILJE KAMPESÆTER 23 09 20 39 • 404 80 914 sk@fofo.no
	Journalist ØYVIND FJØRLAND OLSEN 23 09 20 34 • 928 40 219 of@fofo.no
	Redaksjonssjef PAAL RAVNAAS 23 09 20 30 • 917 54 565 pr@fofo.no
	Journalist ANDREA ROGNSTRAND 23 09 20 41 • 452 04 315 ar@fofo.no
	Ansvarlig redaktør STIAN EISENTRÄGER 23 09 20 32 • 400 41 885 se@fofo.no
	Fotojournalist KRISTER SØRBØ 23 09 20 38 • 970 93 131 ks@fofo.no

Annonser i Forsvarets forum?

Send E-post til: annonser@fofo.no

Sende post til Forsvarets forum?

Postboks 1550 Sentrum, 0015 Oslo

Abonnement eller ny adresse?

23 36 19 05

eller via forsvaretsforum.no/minside
 E-post: abonnement@fofo.no

FORSVARETS FORUM

F er utgitt av Forsvarets fellestjenester. Bladet har som oppgave å formidle kunnskap og debatt om Forsvaret. Redaksjonen har en fri og uavhengig stilling i henhold til lov om redaksjonell frihet i media og Redaktørplakaten. Innholdet behøver derfor ikke være et uttrykk for hva den politiske eller militære ledelsen måtte mene.

Hovedredaksjonen

BESØKSADRESSE:

Bygning 65, Akershus festning

POSTADRESSE:

Postboks 1550 Sentrum, 0015 Oslo

TELEFON:

Sivilt: 23 09 20 30 – Militært: 0510 2030

Nord-Norge-kontoret

BESØKSADRESSE:

Istindportalen, Heggelia

POSTADRESSE:

Istindportalen, Kapellveien 2, 9325 Bardufoss

TELEFON:

Sivilt: 77 89 69 99 – Militært: 0580 6999

Hovudjegeren

**Berit Svendsen har fylgt Noreg frå å vere ei teknologi-
sinke til å bli ein av dei mest digitaliserte nasjonane
i verda. Nå meiner ho at Forsvaret må henge med i
utviklinga.**

Berit Svendsen

- 57 år
- Gift med Erik Østby, to barn
- Sivilingeniør. Tidlegare Telenor-topp. Utenlandssjef i Vipps
- Aktuell med Svendsen-rapporten

«Pandemien har skapt nye IT-utfordringar. Her kunne Forsvaret tatt eit samfunnsansvar»

» – **Sjå på telenettet** vårt i Noreg, det var eit av dei dårlegaste i Europa. Men er nå blitt eit av dei aller beste.

Berit Svendsen har leia Svendsen-utvalet som leverte rapporten sin i sommar.

«Økt evne til å kombinere menneske og teknologi – veier mot et høyt teknologisk forsvar», er undertittelen. I august 2019 tinga Forsvarsdepartementet utgreiinga. Saman med representantar frå næringslivet, offentlege verksemdar og Forsvaret fekk Berit Svendsen i oppdrag å kome med innspel til «korleis ein kan bruke relevante lærdomar frå privat næringsliv og andre offentlege verksemdar til å betre evna til å rekruttere, halde på, utvikle og avvike kompetanse i Forsvaret.»

Auka omstillingstakt. – Rapporten har skapt ein viss debatt?

– Ja, det er eg glad for, det er jo noko av meininga med ein slik rapport. Men eg tykkjer debatten har vore litt svart-kvit, der ein er meir opptatt av å skape steile frontar enn å finne løysingar. Utgangspunktet til utvalet har vore at Forsvaret må supplere med kompetanse som er naudsynt for å møte eit endra trusselbilette og ei rivande teknologisk utvikling.

– Sagt meir konkret: Forsvaret må supplerast med meir teknologisk kompetanse og teknologiforståing for å kunne gripe sjansane frametter. Ikkje til erstatning for den militære profesjonskompetansen. Men som eit supplement. Debatten seier mykje om kva for endringsmotstand leiarane i Forsvaret på ulike nivå må handsame og manøvrere i. Omstillingstakta vil auke framover – derfor må leiarane meir på banen med ei tydelegare røyst. Det er synd rapporten vert lesen som kritikk av den militære kompetansen. Det har ikkje vore intensjonen.

Cybersoldatar. Ein av konklusjonane i rapporten er at trusselen i det digitale rommet aukar, og at teknologien er hovuddrivar for utviklinga. Alt dette må Forsvaret ta innover seg. Svendsen-utvalet meiner leiarkrafta vil aukast ved å rekruttere inn dei med erfaring frå teknologiomstillingar i næringslivet og andre offentlege verksemdar. Da må fleire stillingar siviliserast.

– Ikkje fordi sivilisering i seg sjølv er eit mål. Det er det store gapet mellom dagens situasjon og ambisjonane som er sette av regjeringa, som gjer at utvalet har oppfatta at det hastar. Sivilisering er eit grep for raskare å få inn relevant erfaring som kan tette gapet og utvikle Forsvaret vidare. Ambisjonane til regjeringa i den nye langtidsplanen er å bli best til å nyttiggjere seg teknologi og bli blant dei leiande landa i Europa

på innovasjon. Det er spennende og viktige satsingar som krev målretta jobbing og monitoring for å kunne realiserast.

Visjonære leiarar. Berit Svendsen byrja som forskar ved Televerkets forskingsinstitutt i 1988.

– Det var ei veldig inspirerende tid der eg fekk høve til å jobbe med internettsatsinga.

Ho jobba i selskapet i 30 år, inntil ho slutta som sjef for verksemda til Telenor i Skandinavia i 2018 og blei henta til stillinga som utanlands-sjef i Vipps.

Svendsen fortel om ei tid, på 1980- og 90-talet, da det som da heitte Televerket, trong enormt mykje ny kompetanse for å møte dei nye utfordringane.

– Dei sponsa utdanninga for heile skoleklasser på NTH/NTNU. Televerket hadde visjonære leiarar. Innovasjonen starta på toppen. Forsvaret kan lære av sivile aktørar sånn sett – eg tykkjer ikkje norske militære toppleiarar i dag verkar spesielt opptatt av teknologi.

Arpanet. – Eg har alltid vore interessert i teknologi, og det var naturfaga som fenga allereie tidleg på skolen, fortel Svendsen.

– Eg hugsar eg var veldig nysgjerrig på Arpanet, forløparen til internett.

Etter USA var Noreg det neste landet i verda som fekk internett. Det amerikanske forsvaret finansierte Arpanet i starten i 1969. Den første Arpanet-noden utanfor USA kom på Kjeller. På Spilling, kjend som den norske internettpioneren, som jobba ved FFI, kopla opp datalaboratoriet sitt til Arpanet i 1973. Til dette brukte Spilling ein SM-3-datamaskin, som Kongsberg Våpenfabrikk hadde bygd. Arpanet-noden var fysisk plassert hos det sivile forskingsinstituttet Norsar.

– Forsvarets forskingsinstitutt har bidratt vesentleg til Forsvaret og industrien, og dei bør kome mykje tettare på Forsvaret.

Gjermekryping. Dottera Sofie ønskjer seg inn i Forsvaret når den tida kjem. Førebels er ho berre 17 år. Berit Svendsen seier at når ho snakkar om at Forsvaret treng eit større mangfald, så meiner ho ikkje berre kvinner.

– Eg meiner mangfald i ordets rette forstand, at Forsvaret må rekruttere frå alle lag i folket for å få inn dei beste hovuda – frå ungdomskulla, ja, men også frå dei som har vore i arbeidslivet i fleire år. Forsvaret treng folk med relevant erfaring. Både til leiarstillingar og til resten av organisasjonen.

For å illustrere poenget nemner Svendsen rekrutteringskampanjane i Forsvaret.

– Gjennom arbeidet i utvalet gjekk vi gjennom alt av kommunikasjonsaktivitetar. Heilskapsinntrykket er at verksemda i Forsvaret framleis handlar mest om å kripe i gjørme, og at ein vil rekruttere personell som har evner og interesser som passar til slike jobbar. Forsvaret marknadsfører seg sjølv i stor grad på same måten som dei alltid har gjort. Men det er ikkje måten å vende seg til folk på som er gode på teknologi. Igjen meiner vi ikkje at Forsvaret skal slutte å gjere det dei gjer i dag, men at det må brukast meir differensierte kampanjar som tiltrekkjer seg dei med nisjekompetanse også.

Tenker likt. – Kompetansereforma i Forsvaret kom i 2013. Dessverre har reforma gått alt for sakte, eg synest mandatet til oss i utvalet liknar veldig på utfordringane som blei skildra i ho.

– Manglande mangfald gjer ikkje minst at det blir for lite nytenking. Når menneska i ein organisasjon er for like, har gjennomgått den same utdanninga og gjer ting på same måten, så tenkjer dei ofte for likt.

Svendsen seier at sjølv om Forsvaret har samla ein del kompetanse i Cyberforsvaret for å verne IKT-systema i Forsvaret mot digitale truslar, så er dette langt frå nok.

– Spisskompetansen på teknologi må bygast opp i alle forsvarsgreinene for å styrkje beredskapsvna.

– Forsvaret bør i større grad ta ansvar for det supplerande kompetansebehovet, ein av måtane er å utdanne cybersoldatar slik andre allierte gjer.

Digital styrke. Berit Svendsen meiner digitaliseringa av samfunnet skjer så raskt at det kan vere vanskeleg å halde tritt. På et overordna nivå gjeld det forsvaret og tryggleiken til Noreg som nasjon, med kappløp heile tida for å møte truslane og ulike aktørar som endrar og raffinerer metodane sine.

– For den enkelte nordmann gjeld det stadig å vere medviten om tryggleiken innan dei systema ein brukar sjølv. Pandemien som har ført til at veldig mange nå jobbar på heimekontor, har skapt nye IT-utfordringar. Her kunne Forsvaret tatt eit samfunnsansvar ved å tilby opplæring i cybertryggleik til dei som var inne til førstegongstenesta. Små grep kan auke den digitale styrken i Noreg. Vinn-vinn for individet, samfunnet og Forsvaret.

– Menneska er alltid den største styrken og den største veikskapen, seier Berit Svendsen.

GRO ANITA FURREVIK
FOTO: KRISTER SØRBØ

I jugekorsets tegn

Det er ingen tvil: NRK-satsingen «Atlantic Crossing»
forfalsker historien. Men har det egentlig noen betydning?

Det blir debatt når historiske begivenheter presenteres for oss i dramatisert form. På et vis er debatten en forlengelse av dramatiseringen. Den arresterer og korrigerer, ofte i en ping-pong-debatt mellom faktaorienterte historikere og fantasidrevne manusforfattere.

Det er nok av eksempler på pirkete historikere som lar seg hisse opp over småfeil. Ofte med det resultat at man lukker øyene for verdien av et dramatisert helhetsbilde som åpner opp historien for stadig nye mennesker. Derfor er ingen tjent med å dyrke frem et puritansk renhetskrav som frarøver oss den mellommenneskelige og historiske dramatikken.

Debatten om «Atlantic Crossing» har en helt annen dimensjon over seg.

Også fordi den kommer i en tid da det hagler med bevisst historieforfalskning og grove vrengebilder. Historien utsettes stadig for politiske røvertokter. Da er det ikke misforstått fakta-lojalitet å fastholde at selv en dramatisert historie må holde seg til virkelighetens hovedlinjer når den gir seg ut for å fortelle, ja, nettopp den sanne historien.

Det er her det så grunnleggende svikter for «Atlantic Crossing». Den gir seg ikke bare ut for å være inspirert av den sanne historien, men også å være et resultat av grundige studier som gjør at man nå kan fortelle hva som egentlig skjedde. Her finnes ingen tydelige meldinger om at dette er en fiksjon der man rett som det er har skrevet seg helt ut av den historiske virkeligheten.

Tre av landets fremste kjennere av dette kongelige drama har uten skygge av tvil slått fast at det er nettopp det man gjør. Kong Haakon-

biograf Tor Bomann-Larsen, kong Olav-biograf Tore Rem og kronprinsesse Märtha-biograf Trond Noren Isaksen er slett ikke enige om alt, men har funnet hverandre i sin kritikk av hvor karikert virkeligheten er i «Atlantic Crossing».

Veien fra «fake history» til «fake news» er svært kort, var Bomann-Larsens kraftsalve da han innledet om saken for Kringkastingsrådet. Slikt er verdt å ta på alvor. Spesielt i en tid da forskjellen på sant og usant er i ferd med å utviskes, og der konspirasjoner utkonkurrerer dokumenterbar fakta. Det står mye på spill, mange steder utfordres selve demokratiets infrastruktur.

Historien er en viktig støttespiller for oss nåtids-mennesker. Den gir en veiledning i vårt strev med å forstå hvem vi er som nasjon. Det er det farlig tegn når den vris og vrenses til det ugjenkjennelige. For slik løsner båndene mellom historien og nåtiden. Ikke minst gjelder det et så skjellsettende historisk kapittel som det om andre verdenskrig.

Der spilte kong Haakon og resten av kongefamilien en mer avgjørende rolle enn kongelige oftest gjør, i alle fall så nær opp til vår egen tid. Også slik er det viktig hvordan dette fremstilles i påkostede dramaserier som når ut til et stort publikum.

Hva dagens konge mener om det hele, vet vi ikke. Kanskje følger kong Harald interessert med i dramatiseringen av foreldrenes vanskelige kamp under okkupasjonen. Kanskje lar han det være. Men i forbindelse med en helt annen dramatisering av sin egen families krigshistorie har han ytret noe som er verdt ettertanke.

Da gjaldt det Erik Poppes kritikerroste film

«**Kongens nei**», bygget på Alf R. Jacobsens dokumentarbok. Høsten 2016 ble den vist på landets største utekino. Foran et kjempelerret i Slottsparken hadde tusenvis av tilskuere - med kongeparet på første rad - benket seg for å se dramaet fra april dagene i 1940.

Heller ikke «Kongens nei» fulgte alt det historisk korrekte like slavisk. Avvik ble gjort, også for å få mer drama inn i filmen, ble det sagt. Akkurat det undret kong Harald seg over.

«**Jeg kan** egentlig ikke skjønne at det ikke var dramatisk nok som det var», ble monarkens nøkterne kommentar. Det virket likevel som om han så nokså raust på det hele. Han gjør gjerne det, kong Harald. Men han formulerte likevel en bekymring. For «problemet er», sa kongen, «at dette med tiden blir oppfattet som historisk korrekt. Det er jeg litt engstelig for».

Tankekorset ligger i nettopp dette. Derfor er det verdt å ta advarselen som ligger bak den kongelige bekymring, på alvor. For det har stor betydning når jugekorset brukes flittigere enn tankekorset.

«For det har stor betydning når jugekorset
brukes flittigere enn tankekorset»

■ stang inn

HARALD STANGHELLE
Kommentator

ATLANTIC CROSSING

NORWEGIAN AIR FORCE UPGRADE TO THE NEXT GENERATION WORKHORSE

Light Upgrade Plan: 10 - 15 Years

Intermediate Upgrade Plan: 15 - 20 Years

Comprehensive Upgrade Plan: 20 - 50 Years

Robin Wendling
Regional Sales Manager
Western Europe & North Sea
+33 642 158 277
rwendling@bellflight.com

Ole Petter Bakken
CEO and President
+47 468 11 828
opb@nadg.no

KAKEBU: På Terningmoen lager de pepperkakehus basert på bygninger i leiren. Det har de gjort de siste 15 årene. FOTO: JENNY KILDAHL

#pepperkakebrakka2020

Har du en arkitekt i magen? Send inn ditt militære pepperkakehus, og vinn premier.

I år lanserer vi en konkurranse for å kåre det beste pepperkakehuset i Forsvaret. Det kan være alt fra brakker, messebygg, verkstedet eller andre bygninger. Eller hva med signalbygg som Ormen Lange på Rena eller Ist-indportalen på Bardufoss?

Instagram. Terskelen er lav, så her er det bare å sende inn bilder av det ferdige bygget samt en kort beskrivelse, til desken@fofo.no med «Pepperkakebrakka 2020» i emnefeltet.

Legg også ut på Instagram med #pepperkakebrakka2020 og tagg Forsvarets forum.

Vinneren kåres i slutten av desember, og de tre beste pepperkakehusene, får tilsendt høyttalere for trådløs oppkobling.

Terningmoen. Én av dem som har lang erfaring med pepperkakehus, er Berit Bakke (bildet), som er midlertidig kjøkkensjef på Terningmoen militærleir. Der har de hatt tradisjon med å lage en pepperkakelandsby i minst 15 år. Den består av messebygget sammen med noen av brakkeene rundt.

– Dette blir pyntet med melis og Non Stop og står på et underlag av bomull. Vi bruker også små plastsoldater slik at man får inntrykk av at man er inne på militært område, sier Bakke.

Julestemning. I leiren har pepperkakelandsbyen blitt en naturlig del av juleforberedelsene. Den skal stå klar før første søndag i advent og det er lærlingene som står bak prosjektet.

– Vi merker at soldatene setter stor pris på at vi skaper julestemning i messa. Og så er det viktig at pepperkakehusene ligner på bygningene i Terningmoen leir. Det har vi lyktes veldig godt med i år, sier Bakke.

Tips. Etter mange år med bygging av pepperkakehus har de gjort seg noen erfaringer. Her er hennes beste tips for å lykkes med bakeprosjektet:

- Man må være nøye med malen som skal brukes. Denne utgjør fundamentet for pepperkakehuset, sier hun.
- Pass på at glasuren er stiv nok, eller så kan huset rase fra hverandre. Det har vi erfaring med fra tidligere.
- Er det noen militære bygninger du tenker egner seg spesielt godt i pepperkakeform?
- Messebygg eller kapeller kan være et fint utgangspunkt. Jeg håper at mange sender inn sine pepperkakehus-varianter så det blir ordentlig konkurranse, avslutter Bakke.

SVEIN ARSTAD sa@fofo.no

! På disse sidene lar vi forsvarssjefen og organisasjonene slippe til.

«Offentlig meningsbryting gjør oss bedre opplyst, og det skjerper argumentasjonen»

Tydelighet, troverdighet og tilgjengelighet

Forsvaret tjener på åpenhet, skriver Eirik Kristoffersen.

Dette er siste gangen jeg skriver denne spalten til Forsvarets forum. Det er fordi spalten blir borte som en del av en rekke endringer redaktøren har igangsatt. Gode endringer. Forsvarets forums uavhengighet har blitt tydeligere. Redaksjonen har ikke lenger tilgang til Forsvarets intranett, arkivsystem eller interne epost programmer. Den delen av magasinet som var forsvarsintern, produsert av Forsvarets egne kommunikasjonsfolk, har blitt avviklet. Magasinet skal videreutvikles, og det satses veldig bra digitalt. Jeg mener det er til det beste. Når vi holder oss med en redaksjon som er underlagt Mediaansvarsloven og Redaktørplakaten, så må det ikke være noen tvil om uavhengigheten til eieren Forsvaret.

Er det siste gangen jeg skriver i Forsvarets forum? Absolutt ikke. Det kommer jeg til å fortsette med. Som mange andre som deltar i debat-

ten om forsvarssaker, kommer jeg til å sende inn innlegg og jeg kommer sikkert til å bli intervjuet av journalister fra Forsvarets forum. Også om saker som ikke er så behagelige, er journalistikk viktig. Spørsmålet er likevel om mange av oss burde være litt modigere i møte med mediene, enten det er Forsvarets forum eller andre. Mediene omtales i Norge som den fjerde statsmakt. De representerer et korrektiv til den formelle makten, regjering, storting og domstolene. Det skal vi være takknemlige for.

Åpenhet tjener så absolutt Forsvaret. Åpenhet om alt som er ugradert, og som ikke setter oppdragene våre i fare. Det er med glede jeg ser at flere og flere i Forsvaret deltar i debattene. Det vil jeg gjerne se mer av. Offentlig meningsbryting gjør oss bedre opplyst, og det skjerper argumentasjonen.

ledelsen

General
EIRIK KRISTOFFERSEN
Forsvarssjef

ÅPENHET: Det er med glede jeg ser at flere og flere i Forsvaret deltar i debattene. Det vil jeg gjerne se mer av, skriver Eirik Kristoffersen. FOTO: TORBJØRN KJOSVOLD

Tydelighet, troverdighet og tilgjengelighet, hva betyr det? Vi må være tydelige på hva vi står for og mener, og vi må uttrykke oss slik at folk forstår det. Troverdigheten bygges over tid gjennom at folk oppfatter at vi er til å stole på. Derfor vil jeg at vi også snakker om ting som går galt. Tilgjengelighet betyr at vi byr på oss selv og tar tid til å snakke med mediene (og ikke minst kolleger og dem rundt oss). En klok mann presiserte begrepet tilgjengelighet for meg. Du må være tilnærmelig i tillegg til tilgjengelig. For meg er dette en viktig påminnelse, vi ledere må invitere aktivt til dialog.

Forsvaret har rekordhøyt omdømme i befolkningen. Det er bra. Forsvarsviljen i folket er viktig for forsvaret av Norge.

Min oppfordring til alle i Forsvaret er å gi sitt bidrag til forsvarsviljen gjennom å bruke alle muligheter til å fortelle om det vi gjør i Forsvaret, og bidra til debatten om den videre utviklingen.

For alt vi har. Og alt vi er.

En fot i bakken, flanke for flanke

Parat forsvar er og skal være en aktiv part for arbeidsgiver i Forsvaret. Denne høsten har vært og er preget av langtidsplanen og ikke minst Svendsen-utvalgets rapport.

Først langtidsplanen. Det var ikke spesielt mye nytt under solen da den ble lagt frem. Fra vår side etterlyser vi raskere opptrapping av personell. Hvorfor gjør vi det? Jo vi vet av erfaringer at det er et svært høyt arbeidspress på veldig mange. Samtidig mener vi at vi må være i forkant av de økte investeringer som kommer. Vi mener at tiden er inne nå når vi er i slutfasen av OMT. Det må tilsettes personell i spesialistkorpset, og vi må få avklaringer knyttet til sivile og militære stillinger.

Vi har gjennom Forsvarets forum kunne følge debatten som har kommet opp etter at Svendsen-utvalget leverte sin rapport. Parat forsvar skal selvsagt levere skriftlige høringsinnspill til denne. På mange måter mener vi at det som løstes opp i nevnte rapport, stikker fingeren i øyet på mange i Forsvaret. Ord som sivilisering, mangfoldskompetanse, teknologi, bedre utnyttelse treffer oss midt i øyet. Mange av utfordringene som løstes frem i rapporten, er relevante problemstillinger å drøfte. Vi tror ikke løsningen ligger i å gjøre mest mulig sivilt, hvor blir mangfoldet av da?

«Vi skal ikke være lydige ansatte, men lojale som tør å si fra»

Vi står for en god miks av sivile og militære arbeidstakere, og sammen skapes best mulig operativ evne. At det er stillinger og funksjoner som kanskje best blir løst av personell med sivil utdanning er hevet over enhver tvil. Og at det helt åpenbart er stillinger og funksjoner som best blir løst av militære, er også hevet over enhver tvil. Jeg håper at utfallet av Svendsen-rapporten ikke blir en profesjonskamp mellom sivile og militære. Forsvaret trenger begge deler om vi skal lykkes med å få et best mulig forsvar.

Forsvarssjefen er til stadighet ute og uttaler seg om hva han vil med fremtidens forsvar. Vi kan bli enda bedre, vi kan gjøre sakene våre enda billigere og mer effektivt. Han har satt fokus på våre verdier, det er bra. Han vil ikke ha lydige ansatte, men lojale som tør å si ifra om ting ikke er som de skal. Parat forsvar har en oppfordring til forsvarssjefen: Som part i arbeidslivet må bli invitert inn i dialogen og få lov til å drøfte tiltakene. Vi er tilgjengelig på Teams som alle andre som er på hjemmekontor. Vi mener det er viktig at vi ikke skaper usikkerhet for fremtiden. Vi skal absolutt være med på å gjøre Forsvaret best mulig, men dette må skje under forutsigbare rammer. Vi tror det er lurt å flytte seg med en fot i bakken og ta flanke for flanke. Omstillinger og prosjekter som skal ta flere flanker på en gang har ofte en tendens til å gå galt.

■ ansatte

JOHAN HOVDE
Leder Parat forsvar

Minedykkere på jakt etter drapsvåpen

Uvanlig oppdrag for Forsvarets minedykkere i Indre Østfold.

NØKKEN: Det er en trolsk fremtoning som dukker opp. FOTO: STIAN EISENTRÄGER

«Med én gang du er under vann, ser du ikke noe som helst foran deg i grumset»

MINEDYKKER THOMAS

» **Vanligvis** er minedykkernes hovedoppgave å bidra til at seilingsleden langs kysten, havner og kaier er klarert for miner og andre sprenglegemer. I en krigs- eller krisesituasjon kan dette raskt bli kritisk for Norge, med vår lange kystlinje. I midten av november ble imidlertid et lag på fem minedykkere sendt til Indre Østfold og et noe uvanlig oppdrag.

Våpensøk. I en vanningsdam tilhørende et gårdsbruk rett utenfor Askim sentrum bisto spesialistene fra Forsvaret det sivile politiet i søket etter et våpen som skal ha blitt brukt til å ta livet av Christian Halvorsen. 43-åringen ble funnet livløs og med skuddsår utenfor hjemmet sitt i Askim 12. juli og erklært død kort tid etter.

– Det er null sikt! Med én gang du er under vann, ser du ikke noe som helst foran deg i grumset. Det blir bare mørkere og mørkere jo lenger ned du kommer. Du må nesten bare føle deg frem, sier operatør Thomas idet han kommer opp fra vannet.

Finkjemmer bunnen. Å skulle finkjemme en dam på jakt etter et mulig drapsvåpen er en uvanlig utfordring for minedykkerne– og heller ikke fritt for risiko. Det er avrenning fra landbruksarealene rundt vannet, og for noen år siden ble det gjødslet med møkk.

– Vi har tatt vannprøver slik at om noen blir syke, så kan vi vite om det var relatert til dette oppdraget.

Politiet bidrar med vannanalyser, forteller kvartermester Emil Fadler Kvamme (bildet), som leder Forsvarets innsats på stedet.

Ølbokser og oljefat. Operatørene går systematisk til verks og har spent opp liner på tvers over vannet for å markere den halvannen meter brede gaten som det skal søkes i. Dykkeren trekker seg fremover langs et tau som er senket ned til bunnen mens han sveiper fra side til side med en metalledetektor. En lengde tar omtrent en time å søke over.

Alt registreres med GPS-koordinater, slik at man i sluttrapporten kan slå fast hvilke om-

NYTTIG: Tungt arbeid, men det gir god og nyttig trening. FOTO: STIAN EISENTRÄGER

«De har en unik kompetanse og er til stor hjelp for oss. Vi er veldig glade for at vi får denne bistanden»

MATS LILLESKJÆRET – KRIPOS

råder som er blitt gjennomført, og hva man eventuelt har funnet. Enhver gjenstand av metall gir utslag. Så langt har jakten på våpenet gitt resultat i fire tomme ølbokser og et rustent oljefat.

Tungt arbeid. Ikke bare er det elendig sikt i vannet. Dammen er også fullt av siv og sjøgress. Alt hekter seg fast på søkeutstyret, i tauverket og på dykkeren. Når han stiger til overflaten på den andre siden av vannet, ser det ut som om det er nøkken som kommer.

– Det er tungt å komme seg frem på slutten. Dette gresset veier noen kilo, sier operatøren mens han får kamerathjelp til å komme seg løs fra det seige sivet.

– Det er tungt arbeid, men også god og nyttig trening for oss i nye og uvante omgivelser, fastslår kvartermester Emil Fadler Kvamme.

Unik kompetanse. Langs vannkanten står politiets innsatsleder og etterforsker Jonas Jahr fra Øst politidistrikt og iakttar operatørene fra Minedykkerkommandoen i aksjon sammen med sine kolleger.

– De har en unik kompetanse og er til stor hjelp for oss. Vi er veldig glade for at vi får denne bistanden, sier politiførstebetjent Mats Lilleskjæret fra Kripos.

Gjorde funn. Torsdag 12. november gjorde minedykkerne funn, og søket ble avsluttet, men

politiet ønsker ikke å gå i detalj om hva det er.

– Hvilken betydning det har for den videre etterforskningen, kan ikke politiet uttale seg om på nåværende tidspunkt, sier politiadvokat Torgeir Lutro i Øst politidistrikt, ifølge NTB.

To menn er siktet for medvirkning til drap etter hendelsen i Askim i sommer.

STIAN EISENTRÄGER se@fofo.no

■ dokument

CANADA

USA

ISLAND

SPANIA

PORTUGAL

Den nye normalen

Nato-marinefartøyer i Barentshavet og amerikanske bombefly langs grensa mot Russland. Nordområdene er igjen blitt arena for globale stormakter.

ALLIED SKY: I slutten av august fløy amerikanske B 52-bombefly tokt over samtlige Nato-land. Russerne reagerer på den økende allierte aktiviteten, særlig i Arktis.

ILLUSTRASJON: MEDIAMANIA/VENDELA VON SCHACK

«Særlig USA og Storbritannia søker å sette grenser overfor Russland i nord»

IDA MARIA OMA - INSTITUTT FOR FORSVARSSTUDIER

» *Fredag 28. august letter fire B-52-bombefly fra en flyplass i Sørvest-England. Sola titter så vidt frem den morgenen, resten av dagen er grå. Omtrent samtidig letter to bombefly fra Nord-Dakota i USA. I løpet av denne fredagen skal de seks bombeflyene innom luftrommet til samtlige 30 Nato-land. De to flyene i USA dekker Nord-Amerika. De fire flyene i England skal over de 28 andre Nato-landene. «Show of force», kalles det. Operasjonen heter Allied sky. Bombeflyene er enorme. De fire flyene som over Europa har et samlet vingespenn på mer enn 200 meter. Det er det samme som to fotballbaner. Og de er ikke alene. For selv om bombeflyene kan tanke i luften og har det som kalles global rekkevidde, er de sårbare for angrep fra andre. Derfor må de beskyttes. Totalt 80 fly fra alliansen deltar, blant annet norske kampfly.*

Flere oppdrag. Dette er ikke første gang norske og amerikanske fly øver sammen i nordområdene. I løpet av året har norske F-35 trent sammen med strategiske bombefly av typen B-2 Spirit, B-1 Lancer og B-52 Stratofortress. Sistnevnte har vært i norske nærområder ved flere ganger, blant annet utenfor Finnmark i juni sammen med F-16 og F-35 fra Luftforsvaret.

Beskytte B-52. Operasjonen i juni var Eskild Middelthun Kristiansen med på, som «mission commander». Oppgaven til F-35 var den samme som i august: samtrening og øving på beskyttelse av B-52-bombeflyene.

– Vi har sensorer som gir oss god situasjonsforståelse av luftrommet. Dette gjør at vi kan identifisere hva som utgjør en trussel mot bombeflyene, og engasjere mål på lang avstand, sier

Kristiansen, sjef for TTT-skvadron (taktikk, test og trening) på Ørlandet.

– Jeg opplever at dette oppdraget var fokusert på forsvaret av Norge og tilstedeværelse i våre nærområder. B-52 er en formidabel kapasitet og strategisk ressurs. Flyet bærer med seg en våpenmengde som er av en helt annen type enn vi er vant til.

Stormaktsrivalisering. Også på sjøen og under havoverflaten har Nato-land markert seg. I september seilte en flåtestyrke bestående av fartøyer fra Norge, Storbritannia og USA i Barentshavet nord for Kola-halvøya, hvor Russland har noen av sine viktigste marinebaser.

– Regionen har i økt grad blitt en arena for global stormaktsrivalisering, mener Ida Maria Oma (bildet).

Hun er førsteamanuensis ved Institutt for forsvarsstudier/Forsvarets høyskole og er tilknyttet forskningsprogrammet Norsk sikkerhetspolitikk i strategisk perspektiv.

– Særlig USA og Storbritannia søker å sette grenser overfor Russland i nord, samtidig som dette inngår i en global markering rettet mot både Russland og Kina. Det dreier seg om strategisk avskrekking og om å hevde havenes frihet. Også bredere i Nato-rammen anses dette som mer presserende enn for bare få år siden – da fokus i Europa mer ensidig var rettet mot Østersjøområdet.

– Det er økt oppmerksomhet om Russland kan true de strategiske forsyningslinjene over Atlanteren, sier Oma.

Avskrekkende. I flåtestyrken i september deltok til sammen 1200 personer og flere fly. Det er beskrevet som den største Nato-styrken i Barentshavet siden slutten av 1990-tallet.

USA og Storbritannia har signalisert at de ønsker å øve mer i havområdene nær Russland.

– Det handler kort sagt om å demonstrere evne og rett til å operere i nord og evne og vilje til slagkraftig nasjonalt og kollektivt forsvar – altså et avskrekkende formål, mener Oma.

Hun trekker fram Allied sky som et eksempel hvor USA demonstrerer evnen til å legge press på Russland fra flere kanter samtidig.

– Flyvingen viser tydelig alliansesamhold og demonstrerer at USA fortsatt er klare til å bidra til europeisk og alliert sikkerhet. Vi ønsker mer alliert aktivitet i våre nærområder, og slike flyvinger er en god mulighet til å trene sammen med våre allierte, sa forsvarsminister Frank Bakke-Jensen i forbindelse med Allied sky.

Stor aktivitet. På Ørland møter vi oberstløytnant Tron Strand (bildet) som er sjef for 332-skvadronen. Han startet i jobben 1. august, midt i en periode med stor aktivitet. Strand forklarer at skvadronen alltid har samarbeidet mye med allierte nasjoner. Det nye er at man driver så mye samtrening med strategiske bombefly.

– Vi ønsker å trene med amerikanere og andre allierte i så stor grad som mulig. Dette er viktig for oss. Det er snakk om kompliserte våpensystemer, og vi må sørge for at vi kan utveksle informasjon slik at vi kan operere sammen i en krisesituasjon, sier han.

B-52H

Funksjon: Strategisk bombefly
Produsent: Boeing
Besetning: 5
Lengde: 48,5 meter
Vingspenn: 56,4 meters
Maksimal startvekt: 219,6 tonn
Marsjfart: 1053 km/t - Mach 0.86
Rekkevidde: 14 000 kilometer
Motor: 8 Pratt & Whitney TF33-P-3/103
Nytte/Våpenlast: 31,5 tonn
Operativ: 1962 - i dag

Kilde: Boeing

Viser muskler i nord

Dette er noen av kapasitetene som har trent i nordområdene den siste tiden.

F-35A

Funksjon: Multirolle-kampfly
Produsent: Lockheed Martin
Besetning: 1
Lengde: 15,5 meter
Vingspenn: 10,6 meter
Maksimal startvekt: Rundt 30 tonn
Fart: 1931 km/t - Mach 1,6 (med våpenlast)
Rekkevidde: 2200 km
Motor: 1 motor, Pratt & Whitney F135
Nytte/våpenlast: Over 8 tonn (2,5 tonn inne i flykroppen)
Operativ: 2006 - i dag

Kilde: Forsvaret/Lockheed Martin

USS Seawolf (SSN 21)

Funksjon: Atomdrevet ubåt
Produsent: General Dynamics
Besetning: 140
Lengde: 108 meter
Bredde: 12,2 meter
Deplasement: 9138 tonn
Hastighet: Over 46 km/t
Bestykning: Torpedoer/Missiler
Operativ: 1997 - i dag

Kilde: US Navy

» – Alle våre flyvere er utdannet i USA, så vi gjennomgår den samme grunnutdannelsen som amerikanerne. Det er de samme konseptene som ligger i bunn.

– På hvilken måte kan norske kampfly støtte amerikanske strategiske bombefly?

– Det er snakk om beskyttelse av flyene. Vi kan bruke sensorene for å holde oversikt over luftbildet. Det er uavhengig av om det er transportfly, helikopter eller amerikanske bombefly som vi skal støtte, sier Strand.

Fredag 28. august flyr de fire bombeflyene som lettet i England, over kontinentet – mot Øst-Balkan og Nato-landene Romania og Bulgaria. Ved Svarte-havet får de besøk av to russiske Su-27-jagerfly. En video – filmet fra cockpiten i et av de amerikanske bombeflyene – viser to Su-27 jagerfly som dukker opp på siden av bombeflyet. Den russiske piloten krenger brått mot høyre og passerer knappe 30 meter foran det amerikanske flyet. Dette skjer to ganger og fører til kraftig turbulens.

Små marginer. En farlig situasjon som er et klart brudd på sikkerhetsbestemmelsene for internasjonal luftfart, skriver det amerikanske forsvarsdepartementet i en uttalelse.

– De russiske pilotene fløy på en utrygg og uprofesjonell måte, sier general Jeff Harrigan, som er kommandør for U.S. Air Force i Europa.

Skvadronssjef Tron Strand har sett videoen fra hendelsen.

– Ved alle operasjoner har vi fastlagte prosedyrer og kutyme. Vi skal opptre høflig og forutsigbart. Det som skjer på den videoen er ingen av delene.

Han kjenner ikke til lignende hendelser fra nyere tid, men i 1987 hadde et norsk P3 Orion-fly et sammenstøt med et russisk jagerfly av samme typen. En bit av propellen på det norske flyet løsnet og laget en 30 centimeter lang flenge i skroget.

– Under sånne manøvrer er det snakk om små marginer, og da kan det skje ulykker, sier Strand.

Litt senere på dagen – da flyene er på vei tilbake mot Storbritannia – skjer det igjen.

Bombeflyene er over Østersjøen og flyr i retning Bornholm – i dansk luftrom. Et Su-27 jagerfly tar av fra den russiske enklaven Kaliningrad og følger bombeflyet et stykke inn i Danmark.

– En alvorlig krenkelse, sier Nato.

Økt luftaktivitet. På Ørland forteller Tron Strand at de alltid er forberedt på russisk aktivitet når de er ute på oppdrag. Men at de ikke har tatt noen spesielle forholdsregler.

– For oss var flyvingen med B-52 et treningsoppdrag. Det er F-16-flyene som står på QRA-beredskap i Bodø som har ansvaret for å håndtere skarpe situasjoner, sier Strand.

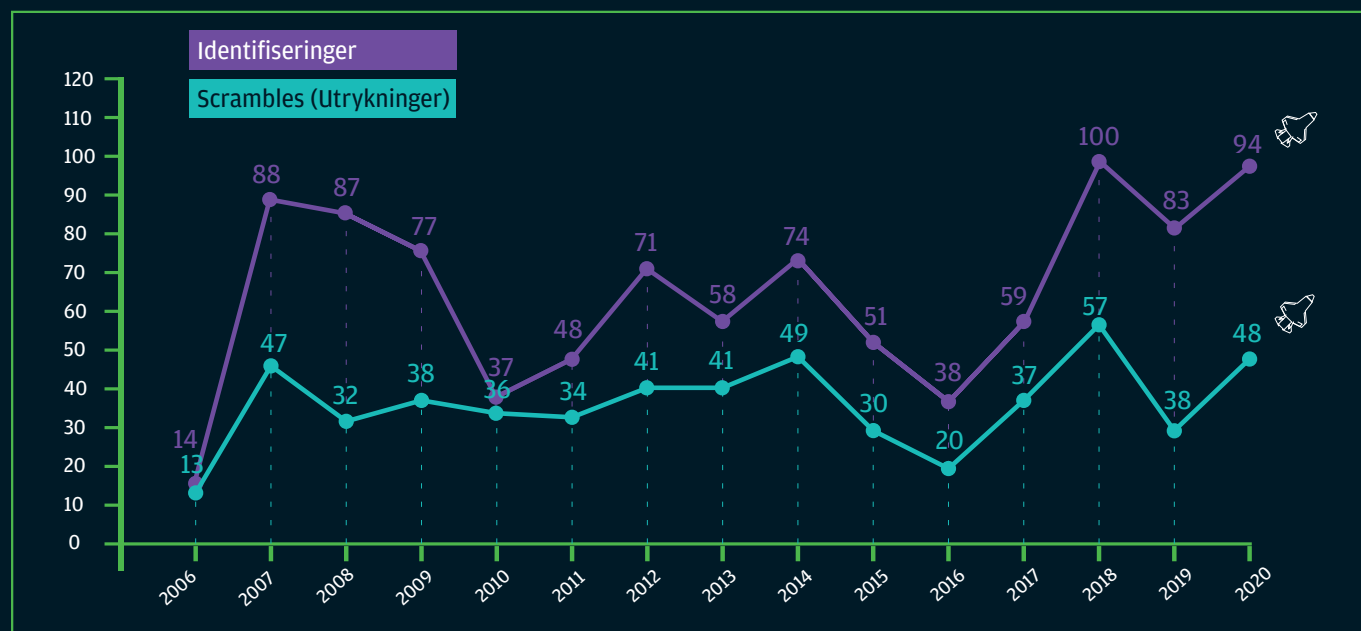
Det gjør de oftere, viser tall fra Forsvarets operative hovedkvarter.

Ved utgangen av november hadde norske fly gjennomført 48 såkalte «scrambles» og foretatt 98 identifiseringer av russiske fly i 2020. Det er det nest høyeste antallet per måned siden 2006.

Økende russisk flyaktivitet

Grafen viser utrykninger og identifiseringer av russiske fly fordelt på årstall.

Det er Bodø som er den norske operasjonsbasen for QRA-beredskap (Quick Reaction Alert).

SKVADRONSJEF: Oberstløytnant Tron Strand er sjef for 332-skvadronen. Norske kampfly har trent med amerikanske bombefly ved flere anledninger den siste tiden. FOTO: KRISTER SØRBØ

Sender signaler. Tidligere i år presenterte daværende forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssen sin vurdering av status og utfordringer i Forsvaret. Der pekte han på at Barentshavet og Norskehavet har fått økt militærstrategisk betydning både for Russland og USA.

– Operasjonskonsepter fra den kalde krigen er revitalisert, og det øves og opereres jevnlig i dette området. Den globale stormaktrivaliseringen mellom USA, Kina og Russland tiltar, sa Bruun-Hanssen.

– Militære virkemidler brukes i økende omfang for å sende signaler og markere interesser. Dette skjer også i våre nærområder, noe den russiske øvelsen Ocean Shield i august 2019 og gjentatte amerikanske bombeflytokt inn i Barentshavet siste året er eksempler på.

Hyppigere øvelser. – Det har vært en klar økning i hyppigheten, omfanget og kompleksiteten på øvelsene, både fra Nato og russisk side. Det er en klar dynamikk hvor den ene siden svarer på det den andre gjør, sier Rebecca Pincus (bildet), som er forsker ved US Naval War College.

– Det er risikabelt – hvis noe går galt. Det kan være en ikke ønsket hendelse eller en eskalering som kan bli veldig problematisk i den globale sammenhengen med betydelig spenning og mangel på kommunikasjon.

Pincus peker på flyvningene til B-52 som et sterkt signal til Russland. Det samme er toktet til en amerikanske atomubåt ved kysten Norge.

Fredag 21. august – nøyaktig en uke før B-52 flyr over hele Nato, dukker en «hemmelig» gjest opp utenfor Tromsø.

Det 108 meter lange skroget går nesten i ett med det blygrå vannet og fjellene rundt. På overflaten dukker mannskapet opp fra ubåten indre, iført røde overlevelsedrakter.

USS Seawolf opererer vanligvis i det skjulte, blant annet med innhenting av etterretning.

US Navy pleier derfor være svært sparsommelig med opplysninger om hvor ubåten befinner seg. Men denne gangen går de ut med en pressemelding og bilder av besøket.

Ubåthavn. Hensikten: å sende et sterkt signal til Moskva om amerikanske undervannskapasiteter i nordområdene, mener Rebecca Pincus.

For å operere i nord trengs det også støttepunkter og kaianlegg. Ifølge Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet er det årlig cirka 30–40 anløp av atomdrevne fartøyer i norske farvann. Det er over en dobling sammenlignet med noen år tidligere.

I 2009 mistet Nato en viktig base for atomdrevne fartøyer da Olavsværn ble lagt ned og senere solgt til et privat selskap. Siden 2016 har norske og amerikanske myndigheter jobbet for at amerikanske ubåter skal kunne legge til kai i nærheten av Tromsø.

Forsvarsminister Frank Bakke-Jensen har bekreftet at de vil åpne for at atomdrevne ubåter kan legge til havn ved Grøtsund industrihavn på Tønsnes utenfor Tromsø.

– Jeg er opptatt av at denne prosessen kommer i mål i henhold til den avtalte fremdriftsplanen slik at vi kan ta i bruk Tønsnes havn til å ta imot allierte reaktordrevne fartøyer. Slike mottak er viktig for nasjonal sikkerhet, sier Bakke-Jensen.

I slutten av oktober vedtok kommunestyret at atomdrevne ubåter kan bruke Grøtsund industrihavn, blant annet for bytte av mannskap og å motta etterforsyninger.

Oppbygging. Fra russisk side har man beskyldt Norge for å drive med militær oppbygging i nordområdene.

– Det er flere og flere eksempler på Norges aktive deltakelse i gjennomføringen av Natos planer om å øke alliansens tilstedeværelse i den arktiske regionen, sier Maria Zakharova som er talskvinne for det russiske utenriksdepartementet.

Hun peker spesielt på havnen for mottak av atomubåter.

– I motsetning til de tradisjonene med nabo-forhold og samarbeid i Arktis fortsetter Norge å eskalere spenningen og øke risikoen for militær handling. Dette blir ikke forbli-
gått uten et svar, sier Zakharova under en pressekonferanse.

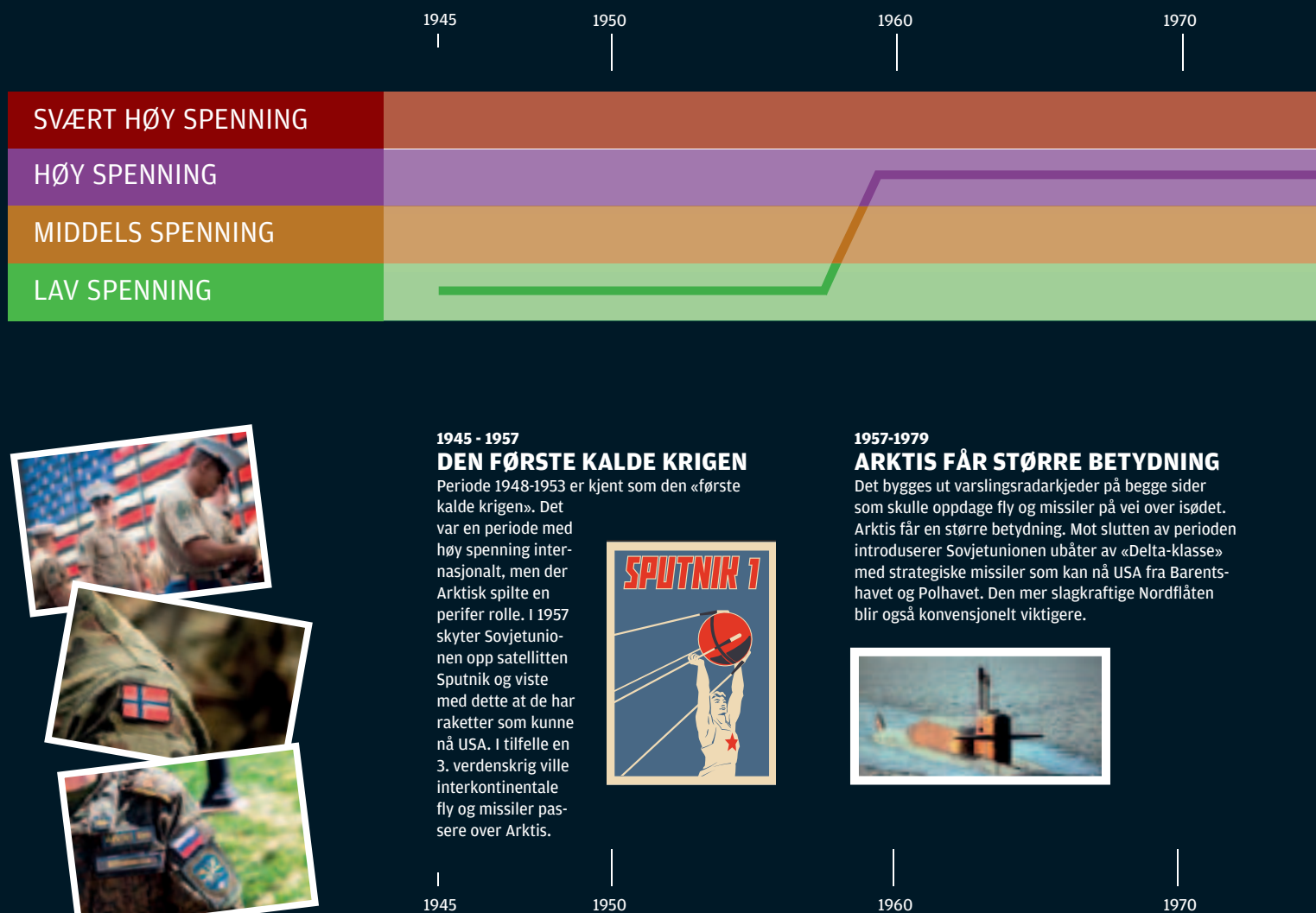
■ dokument » økt spenning i nord

SAMTRENING: Norske F-16 jagerfly øver sammen et B-52H Stratofortress. I august fløy amerikanske bombefly over samtlige Nato-land i en operasjon kalt Allied sky. FOTO: CHRISTOPHER RUANO/US AIR FORCE

SLIK HAR SPENNINGSNIVÅET UTVIKLET SEG I ARKTIS

» **Atomvåpen.** Arktis har alltid vært viktig for «Den russiske bjørnen». Foruten økonomiske interesser, knyttet til olje, gass og fiskeressurser, har Russland utplassert store deler av sitt kjernefysiske arsenal i området. Det er også hovedbasen for Nordflåten med sine atomubåter.

– Desto større plass kjernevåpnene har i russisk sikkerhetspolitisk og militær tenkning, desto viktigere blir den strategiske betydningen av Nordområdene både for Russland og Nato. Innenfor Nato gjelder dette særlig USA. En slik utvikling skaper økte utfordringer for norsk balansepolitikk i nord, mener FFIs Russland-kjenner Tor Bukkvoll.

Modernisering. Det russiske forsvaret har siden 2008 gjennomgått en storstilt modernisering. Som del av dette har Russland økt oppmerksomhet på Arktis og beskyttelse av sitt kjernefysiske arsenal. Fra 2021 blir Nordflåten et selvstendig militærdistrikt innenfor det russiske forsvaret.

Steinar Høibråten og Halvor Kippe fra Forsvarets forskningsintstutt ga nylig ut rapporten «Russiske kjernefysiske styrker».

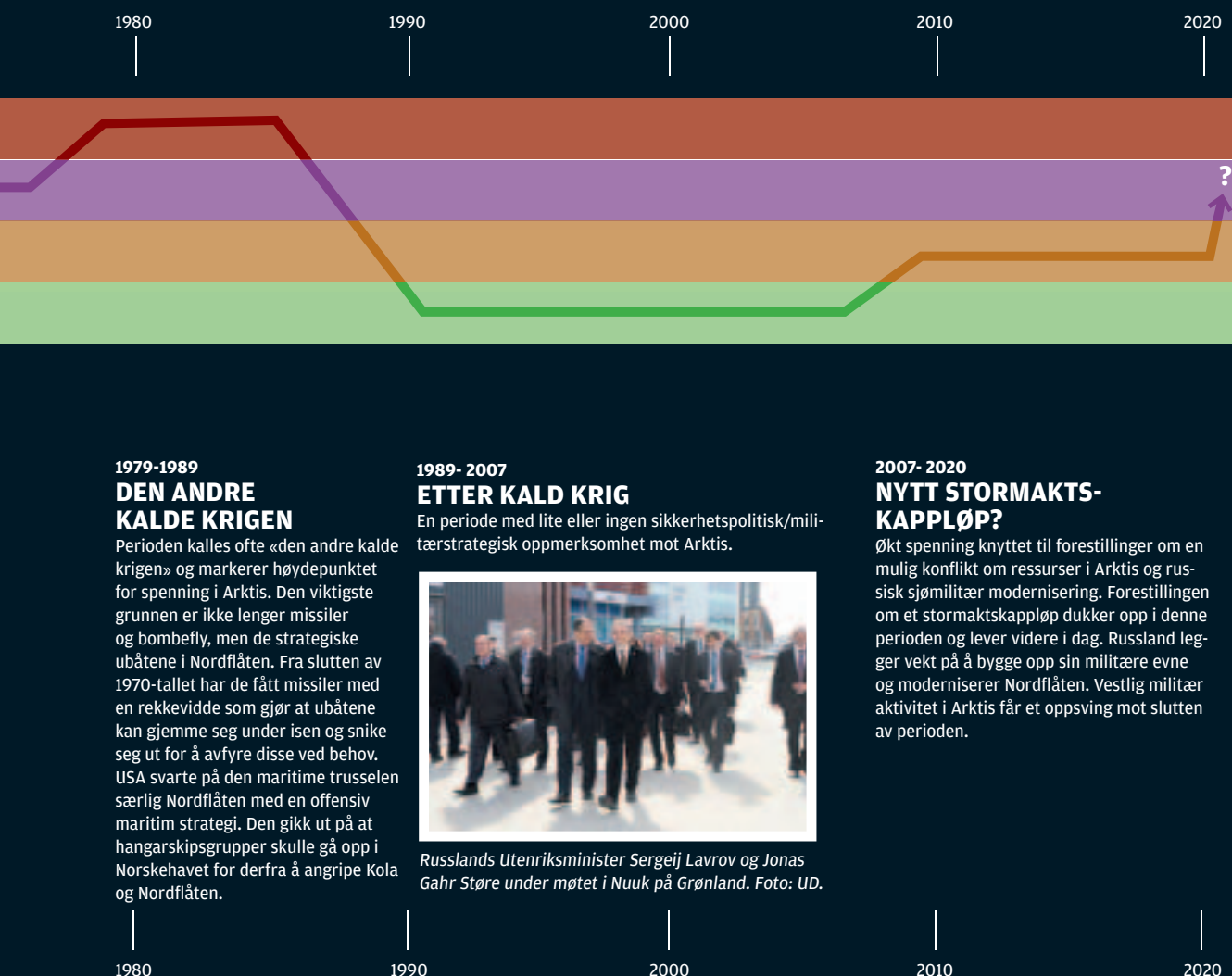
Der skriver de at Russland det siste tiåret har brukt store ressurser på en modernisering av forsvaret. De trekker også fram at nordområdene alltid har vært viktige for det russiske forsvaret, spesielt sjøforsvaret som her har isfri tilgang til Atlanterhavet og Polhavet hele året.

«For Norges del er konsekvensen at vi i senere år har fått et mer moderne og mer operativt russisk militærapparat i våre nærområder», skriver de.

Mellom USA og Russland. – Historisk sett har Norge balansert mellom behovet for et godt naboskap og evnen til militær avskrekking mot naboen i øst. Men siden annekteringen av Krim har Norge i større grad knyttet seg opp mot Nato og deltatt i amerikansk aktivitet i nord.

Det mener Julie Wilhelmsen (bildet), som er seniorforsker ved Norsk utenrikspolitisk institutt.

– Jeg oppfatter at det har vært en økning i

Kilde: Paal Sigurd Hilde, forsker ved Institutt for Forsvarsstudier

Russlands Utenriksminister Sergeij Lavrov og Jonas Gahr Støre under møtet i Nuuk på Grønland. Foto: UD.

aktiviteten. USA har gitt tydelige signaler om at de vil satse mer i Nord-Atlanteren. Det fører til at Norge blir stående i midten mellom USA og Russland, sa Wilhelmsen i slutten av august.

– USA har en stor tro på å vise makt så nærmere grensen til Russland som mulig. De tolker det slik at dersom de viser militære muskler så kommer Russland til å trekke seg unna.

– Men hvis man ser på uttalelser fra det russiske utenriksdepartementet eller utenriksminister Sergej Lavrov, så er ikke det tilfelle, sier Wilhelmsen.

8. september seiler en flåtestyrke inn i russisk økonomisk sone. Sammen med krigsskip fra USA og Storbritannia deltar fregatten Thor Heyerdahl. Det er første gang på mange år at et norsk fartøy seiler øst for Varangerfjorden uten en invitasjon fra den russiske marinen. Men britiske og amerikanske skip har vært her før. Også i mai seilte de i Barentshavet. I et intervju med VG sier sjefen for Forsvarets operative hovedkvarter, Rune Jacobsen, at operasjoner med amerikanske eller andre allierte styrker utenfor Russlands ubåtbaser på Kola bidrar til høyere spenning.

Ikke alene. – Den økende militære aktiviteten i nordområdene gjør balansegangen mellom

avskrekking og beroligelse mer krevende, skriver forsvarsminister Frank Bakke-Jensen i et svar om toktet til Stortinget.

Ida Maria Oma fra IFS mener det må presiseres at alliert aktivitet i egne nærområder ikke er uønsket fra norsk side, tvert imot er det avgjørende viktig for Norges sikkerhet at landet ikke fremstår som alene i nord. Det skyldes den store maktasymmetrien i det norsk-russiske nabolskapet. Samtidig kan arten og omfanget av den allierte aktiviteten tidvis gi grunnlag for bekymring gitt norsk interesse i å ikke provosere naboen i øst og drive opp spenningsnivået i regionen, mener hun.

BARENTSHAVET: Den britiske fregatten HMS Kent sammen med logistikkfartøyet USNS Supply. I mai seilte en flåtestyrke fra Nato-land utenfor Kola-halvøya. Det er første gang siden midten av 1980-tallet at amerikanske marineskip opererer i Barentshavet. FOTO: U.S. SIXTH FLEET

«Arktis fremstår som et satsingsområde for USA og det amerikanske forsvaret»

KONTREADMIRAL OLE MORTEN SANDQUIST - FORSVARSATTACHÉ

» – Norsk etterretningstjeneste og norske patruljefly tjener til å redusere amerikanske og britiske behov for å operere fremskutt i nord på daglig basis, men på andre områder har norsk militær innsats lite å si for hva allierte foretar seg – det handler om storstrategiske hensyn.

Oversikt og kontroll. Hun peker videre på selv-pålagte begrensninger som basepolitikken og bestemmelser om at det normalt ikke vil tillates at fremmede fly og fartøyer får bruke norske støttepunkter i forbindelse med operasjoner over land i nordøst og i havområdene utenfor. Dette har gitt Norge en viss mulighet til å ha oversikt og kontroll over den allierte aktiviteten i nord.

– Selv om slike retningslinjer fortsatt har betydning, er muligheten for oversikt og kontroll svekket av at allierte i større grad enn før kan operere i nærheten av norsk territorium uten å trekke veksler på fysiske støttepunkter i Norge. Konsultasjonsmekanismer med allierte blir dermed viktigere, uten at det er noen garanti for at norske syn blir tatt til følge, sier Oma.

Satsingsområde. I høst har Norge og USA forhandlet om å modernisere våpenhjelpsavtalen «Mutual defence assistance agreement between Norway and USA». Avtalen gjelder alt fra øving til forhåndslagring og tilgang på norske havner.

Kontreadmiral Ole Morten Sandquist (bildet), er Norges forsvarsattaché i Washington D.C. Han mener at Arktis og Nordområdene har fått

en fornyet aktualitet og betydning for USA.

– Dette har vi sett gjennom utgivelser av ulike forsvars- og arktis-strategier den senere tid, som igjen har blitt fulgt opp med trening, øving og tilstedeværelse i våre nærområder. Mye av denne aktiviteten må også ses på som et bidrag til alliansen og økt sikkerhet i nord.

– *Hvilke signaler ønsker amerikanerne med dette å sende til Russland, slik du tolker det?*

– Arktis fremstår som et satsningsområde for USA og det amerikanske forsvaret. Dette ser vi gjennom økt tilstedeværelse, men også gjennom reetableringen av USAs Second fleet og opprettelsen av ny Nato-kommando i Norfolk med ansvar for Nordområdene.

Atlantehavskommando. Hovedkvarteret i Norfolk ledes av en amerikanske viseadmiral som også er øverstkommanderende for Second Fleet. Denne flåtestyrken har ansvaret for å beskytte forsyningslinjene over Atlanterhavet og ble reaktivert i mai 2018 på grunn av den økte spenningen mellom Nato og Russland.

Norge er også representert ved kommandoen i Norfolk med flaggkommandør Ståle Pedersen som er sjef for operasjoner.

– Norge er medlem av Nato med de garantier og forpliktelser dette innebærer. I tillegg har Norge og USA bilaterale avtaler. Vi jobber målrettet for å styrke det langvarige og gode samarbeidet med USA i tiden som kommer, sier forsvarsattaché Sandquist.

US Marines. Fra 2018 har det vært inntil 700 amerikanske soldater i Norge på seks måneders rotasjon. De har trent med utgangspunkt fra Setermoen i Indre Troms og Værnes i Trønde-

lag. I september ble denne rotasjonsstyrken avviklet, samtidig som US Marine Corps trakk stridsvogner og annet tungt materiell ut av forhåndslagrene i Trøndelag.

Men allerede i høst ankom 400 amerikanske soldater på øvelse i Norge. Tidlig neste år kommer det ytterligere 1000 soldater, opplyser major Adrian Rankine-Galloway ved Europa-kommandoen til US Marines.

– USA har et langt og nært forhold til Norge knyttet til forsvar og sikkerhet, og det vil fortsette. Norge tilbyr utfordrende arktisk klima og ulendt terreng, hvor vi vil trene på å kjempe og vinne sammen med det norske militæret, sier Galloway.

Luft, sjø og land. Og bilateralt og flernasjonalt samarbeid har det vært mye av den siste tiden. B-52-flyvingen 28. august, ubåten USS Seawolf utenfor Tromsø 21. august og KNM Thor Heyerdahl på øvelse i russisk økonomisk sone er bare tre eksempler. Også på landjorda jobber Norge og USA sammen.

Tidlig i september er B-52 på nytt tilbake i Norge. Denne gangen skal det trenes i alle domener, det vil si sammen med styrker i luften, på sjøen og på landjorda. På en fjellknaus i Setermoen skytefelt sitter ildledere fra artilleribataljonen. Oppgaven deres er å lede ild mot fiendtlige mål. Utstyrt med lasermålere, bærbare datamaskiner og radio holder de kontakt med B-52-flyet som sirkler flere tusen meter over bakken og kan bære med seg 30 tonn med bomber og missiler.

*«Russlands respons er at USAs
og andre Nato-lands militære aktivitet
i nord er provoserende»*

IDA MARIA OMA - INSTITUTT FOR FORSVARSSTUDIER

» **Luftangrep.** Tre dager etter øvelsen på Setermoen holder forsvarsminister Sergej Sjojgu en tale på russisk TV. Der snakker han om en kraftig økning i utenlandske fly som testet landets grenser og luftforsvar. Sjojgu beskylder også Nato for å trene på luftangrep.

Russlands representant i Arktisk råd, Nikolai Kortsjunov, sa tidligere i år at antallet Nato-øvelser i Nordområdene har økt med 17 prosent og rekognoseringstokt med 15 prosent.

Nato-utpost. 9. november legger Den russiske ambassaden i Norge ut en uttalelse på sin Facebook-side. Der kritiseres planene om å tillate amerikanske atomdrevne ubåter å bruke Tønsnes havn utenfor Tromsø. Ambassaden skriver videre at: «Norge har uten anledning og trussel fra Russland påtatt seg rollen som

Nato-utpost på grensen til landet vårt. Vi noterer den økte militariseringen av Norge, systematiske anti-russiske øvelser, overføringen av tilstedeværelse av store utenlandske styrker på norsk territorium til permanent basis i strid med den tradisjonelle «basepolitikken.»

Ny «normal». Om den russiske responsen på den økte aktiviteten fra Nato-land i nord svarer Ida Marie Oma fra Institutt for forsvarsstudier:

– Mitt inntrykk er at Russlands respons er rimelig rutinemessig og forutsigbar – det hevdes at USAs og andre Nato-lands militære aktivitet i nord er provoserende, skaper bekymring og øker risikoen for hendelser, og at Russland opptre mer ansvarlig.

Ida Marie Oma tror at den økte aktiviteten i nordområdene kommer til å vedvare.

– Det er lite som tilsier at situasjonen vil endres med det første.

– Det er sannsynlig at periodevis stor alliert aktivitet vil være en «ny normal» som et speilbilde av Russlands «nye normal» for militær aktivitet i nord, sier Oma.

SVEIN ARSTAD sa@fofo.no

ILLUSTRASJONER: Mediamania/Vendela von Schack

Hæren sine hattar

Feltlua erstattast med ein meir moderne kaps til kvardags. Men til fest skal «buss-sjåførlua» bytast ut med kepi.

– **Dagens feltlue**, som stort sett var produsert på 60-talet, har vi sett er upopulær, og ho blir assosiert med eit rekruttplagg som mange gler seg til å bli kvitt, seier sjefssersjant i hæren, Rune Wenneberg (biletet).

Hæren og Forsvarsmateriell (FMA) jobbar saman om å utvikle ei ny feltlue, men det er mange andre prosjekt dei vil lande før det.

– Det kan ta fleire år før det skjer; i mellomtida tar vi fram ein kaps som vi kjem til å bruke i staden for feltlue, seier sjefssersjanten.

Prototyp. Hovudutfordringa er at Hæren brukar mykje pengar på å levere ut ei feltlue som nesten ingen ønskjer å bruke. Reint økonomisk er det derfor ønskjeleg å spare nokre av desse pengane inntil ny lue er designa og utlevert. I mellomtida vert det utlevert ein kaps som er billigare og meir populær.

I oktober opplyste Wenneberg at det berre er nokre små justeringar som skal gjennomførast før dei kan tinge kapsane.

– Vi held nå på med andsynes ein leverandør vi har rammeavtale med, å ta fram ein kaps som ser bra ut, har eit fint uniformsprek og er funksjonell.

Dei har mottatt ein prototyp og testa den blant soldatane.

– Basert på dei første tilbakemeldingane blir det nokre justeringar. Det er kjapt å fikse. Så når vi har valt kva vi skal ha, er det snakk om eit par-tre månader før det kan leverast.

Etterspurd. Feltlua vert nytta utandørs av rekruttar mens dei gjennomfører grunnutdanninga og før dei får bereten. Den nye lua meiner Hæren i større grad vil bli brukt av deira røynde og profesjonelle soldatar. Dei får nå det hovudplagget dei har etterspurt.

– Her har vi lytta til soldatane, og vi gjer eit heilhjarta forsøk på å ta dei på alvor når det gjeld personleg klednad og utrusting; kor viktig det er å føle seg vel i uniform og at utstyret er funksjonelt, seier Wenneberg.

Uniforms- og tradisjonsrådet i Hæren har vore involvert ettersom dei jobbar med korleis militært personell tar seg ut i uniform. Leiar for rådet, Bernt Lockert, seier at dei nå ser på ei erstatning for feltlua.

– Ho er dyr, og få likar å gå med ho. Av omsyn til funksjonen vil vi ta fram eit plagg som soldatane ønskjer å gå med, seier han og legg til at jakta på ei ny feltlue har gått føre seg i eit tiår.

Attende til røtene. Men det er ikkje berre rekruttar og soldatar i felt som skal få endra

uttrykk dei neste månadene. Hausten 2020 er Uniforms- og tradisjonsrådet i Hæren i innspurten på arbeidet med å gjere endringar på dagens messeklednad.

– Vi har hatt fleire variasjonar med ulike fargar, knappar og andre element. Vi ønskjer å få ein sterkare felles hæridentitet og forenkle logistikk og lagerføring ved å lage ei felles messeuniform for Hæren, seier sjefssersjant i Hæren, Rune Wenneberg.

Han forklarar at dei norske uniformene etter andre verdskrigen plukka opp ein del britiske særpreg. Nå søkjer dei å «gå litt attende til røtene». Det er i tråd med endringane i tenesteuniformene, som for eit par år sidan blei endra frå den engelske olivengrøne fargen til den klassiske norske, fjellgrå uniforma.

– Men vi beheldt det som somme omtalar som «buss-sjåførlua». Ho skal nå takast ut og erstattast med kepi, seier Wenneberg.

Historisk riktig. Kepien vert skildra som ein halvhøg hatt med brem framme. Han blei brukt i Noreg fram til andre verdskrigen og vert blant anna boren av karakteren kong Haakon VII i filmen «Kongens nei» og NRK-serien «Over Atlanteren».

– Det veit vi vil bli ei populær endring, seier Wenneberg.

For å utvikle kepien og få han historisk riktig

FELTLUA: Dei fleste norske soldatar har eit forhold til feltlua. Nå skal den erstattast av eit nytt hodeplagg. FOTO: ANETTE ASK/FORSVARET

KEPI: Krigsskolen er dei einaste i Hæren som til no har nytta kepi til paradeuniformen. Her er kronprins Olav med hodeplagget.

FOTO: NASJONALBIBLIOTEKET

har Uniforms- og tradisjonsrådet i Hæren hatt møte med musea i Forsvaret. Det har også vore viktig for dei at dei som skal bere han, likar han. Derfor laga dei tre prototypar og gjekk vidare med den som var mest populær. Kepiane skal brukast både til tenesteuniform og mørk uniform.

Felles uttrykk. På dagens messeuniform er det ei rekkje kjenneteikn: i jakketype, fargar i slag og press og knappar i både sølv og gull som har vore knytte til våpengrein og troppeart, og om beraren er grenader, spesialist eller offiser.

– Det har totalt sett vore 26 000 SAP-nummer for å forvalte den mørke uniforma, seier Bernt Lockert, som leier Uniforms- og tradisjonsrådet i Hæren.

Før i tida hadde vi ein enorm mobiliseringshær. Nå som Hæren er mindre, ønskjer han heller å samlast i eit felles kulturelt uttrykk, forklarar Lockert.

Ulike kroppstypar. For kvinnene vert det opna for å bruke nokre fleire typar sko og vesker til uniformene, dessutan får dei ei draktjakke.

– Vi ser på om kvinnene skal kunne bruke såkalla kalvekruss i staden for slips til enkelte uniformstypar, seier Wenneberg.

Han forklarar at det er eit krav i det nye prosjektet om at uniformene skal kunne tilpassast

ulike kroppstypar. Ein skal ta større omsyn til hofter og bryst enn det er gjort tidlegare.

– Det siste vi ønskjer, er at folk ikkje skal kjenne seg vel i uniform, slår sjefssersjanten fast.

Frå 1800-talet. – Det blir ei felles ny mørk uniform som vi trur blir veldig fin. Ho tar tilbake element frå 1628, da Hæren ble oppretta, og fram til i dag. Ho har veldig mykje historikk i seg, seier Lockert.

Saman med heraldikarar og musea i Forsvaret har rådet gått gjennom artiklar frå 1628 og fram til i dag. Den versjonen som liknar mest på tilrådinga frå Hæren, har det meste av røtene sine frå 1800-talet.

Kongen godkjenner. Den originale hæruniforma er mørkeblå og høgraud, seier Wenneberg. I tillegg til at «buss-sjåførlua» forsvinn, vert beltet som vert bruka i dag, bytta ut. Inn kjem eit såkalla skjerf.

– Det er eit raudt tøybelte med frynser som heng ned. Gardeoffiserane har eit slikt skjerf. Vi (Hæren, red.anm.) bruka det i gamle dagar. Vi har køyrt ein del testar på tilsette, og det slo godt an i testgruppa, seier Wenneberg.

For å ta vare på identitets- symbola mange er opptatt av skal våpengrein og troppeart

NY MESSEUNIFORM: Hæren skal få en felles messeuniform med såkalt skjert rundt livet, som offiserer i Garden brukar. Fra skifte av gardesjef; oberstløytnant Trond Robert Forbregt (t.v.) og avtroppende sjef Vegard Flom. FOTO: FORSVARET

» visast. Men den endelige løysinga på korleis de ulike troppeartane skal kome fram, er ikkje bestemt.

Også på kepiane skal personellgruppene kjennast igjen. Generalitetet får gullband, offiserane sølvband, sersjantane raude band og grenaderane får grøne band.

Ulike syn. Det er mange som har sterke kjensler knytte til dei penaste uniformene, og diskusjonane har gått på fleire arenaer.

– Dette har ikkje vore udelte positivt. Veldig mange knyter identitet opp mot våpengrein og tropp, seier Wenneberg.

Han er tydeleg på at dei har lytta mest til dei yngste røystene, fordi det er dei som skal bruke uniformene framover. Likevel presiserer han at det også er viktig å lytte til dei eldre som har borte historia i Hæren.

– Spør du nokon over 50 og nokon i 20-åra, får du heilt forskjellige svar. Vi har lagt stor vekt på kva ungdomen vel, men jamvel sørgd for at omsynet til kultur og historie også tel med.

Og for dei som nektar å konvertere, er det

rom for å gå med den gamle uniforma så lenge ein måtte ønskje.

Ny generasjon. Fleire har kommentert at den nye, mørke uniforma gjer det enklare å forstå kva for våpen- og troppeart andre ein møter høyrer til. Det heng nok saman med at teikna for våpen- og troppeart er dei same som for tenesteklednaden, meiner Lockert.

– Det er ei overgangsordning der dei som vil kan gå med den gamle uniforma så lenge dei vil. Den nye generasjonen som kjem ut av krigsskolen, tar i bruk den nye, vi trur den overgangen vil gå smidig og greitt, seier Lockert.

Uniforms- og tradisjonsrådet har jobba med desse endringane i fire år saman med musea i Forsvaret, heraldikarar, Forsvarsmateriell (FMA) og Forsvarets logistikkorganisasjon. FMA har involvert tøyingeniørar som har spela ball med Hæren for å kartleggje kva som er mogleg å få til og ikkje. Prosjektet blei i starten forankra på ulike arenaer slik at «det var gangbar veg» å endre uniformene.

Klar før jul. Nå står det berre att nokre detaljar før det heile er klart.

– Det einaste vi manglar før vi tar det til slottet er at FMA skaffar dei siste småtinga for å få ferdigstilt prototypen. Uniforma skal kunne visast fram i alle variantar, seier Lockert.

På grunn av koronaviruset har det vore nokre utfordringar med å få varer frå leverandørar. Men når alt er mottatt, er det opp til hærsejfen å vise det til kongen. Målet er at det skal vere klart før jul.

ANDREA ROGNSTRAND ar@fofo.no

Aldri så galt at det ikke er godt for noe

Under pandemien har Forsvaret stått overfor en av sine tøffeste oppgaver i fredstid.

«Det er aldri så galt at det ikke er godt for noe» ble jeg en gang fortalt. Under covid-19-pandemien har Forsvaret, i likhet med samfunnet, stått ovenfor en av sine tøffeste oppgaver i fredstid. Forsvaret har iverksatt mange omfattende og viktige tiltak som har påvirket både tjenesten og fritiden til de vernepliktige. Vi har vært løsningsorienterte, kreative og iverksatt grep som vi også kan ta nytte av etter pandemien.

Forsvarets kjerneverdier respekt, ansvar og mot har ligget til grunn for hvordan vi har håndtert situasjonen. Vi har hatt respekt og forståelse for hvordan våre medsoldater har opplevd det. Vi har tatt ansvar for vår del av dugnaden i å begrense smitte. I tillegg har soldatene hatt mot til å si ifra når de ikke har følt seg tilstrekkelig ivaretatt.

Vi har lært hvor viktig god kommunikasjon er på tvers av nivåene. Det har vært en usikker periode både for samfunnet, Forsvaret og soldatene. Vi har vært avhengig av god kommunikasjon for å unngå usikkerhet og forankre tiltak. I sport sier man «et lag er ikke sterkere enn det svakeste ledd». Dette gjelder like mye i Forsvaret. I starten var vi uerfarne med slike situasjoner, men har gjennom samarbeid, gode holdninger og kommunikasjon klart å opprettholde aktiviteten og ivareta oss selv. Dette skal Forsvaret, og spesielt soldatene, ha honnør for.

Pandemien er ikke over ennå, men vi må ikke glemme ambisjonene vi hadde før dette begynte. Det er viktig at vi bygger videre på et godt psy-

kososialt arbeidsmiljø, preget av åpenhet og forståelse. Et miljø som fortsetter å ivareta hver enkelt. Vi trenger også at ledelsen fortsetter å være støttende, ikke minst rettfærdige i sine avgjørelser. Soldatene må føle at innsatsen er meningsfull og har en verdi. Så la oss ta med oss erfaringene fra denne pandemien inn i fremtiden. Det er viktig å gi oss selv en klapp på skulderen, selv om vi ennå ikke er i mål, og huske «det er aldri så galt at det ikke er godt for noe».

«Soldatene må føle at innsatsen er meningsfull og har en verdi»

■ meniges mening

Hovedtillitsvalgt i Sjøforsvaret
GESINE STOLTENBERG GRAHAM

annonse

Snowmobile Pulk

Used by the military in several countries for many years.
NAMSA Contract No LZARCO1

- Rotation moulded polyethylene hull
- Cordura cover
- Waterproof
- High loading capacity
- Excellent floating ability
- Low friction, easy to pull
- Unique handling

Rescue version
NATO stock no: 3920-25-160-0732

Army version
NATO stock no: 3920-25-160-0731

Arctic Pulk

No-9372 Gibstad
Norway Tlf.: +47 984 21 112
remy@arcticpulk.com
www.arcticpulk.com
Leverandør ID 110629

Derfor må USA igjen

Les om hvordan USAs neste president Joe Biden skal «redde amerikansk utenrikspolitikk» etter Trump.

ta lederskap

PÅTROPPENDE PRESIDENT: Joe Biden og Kamala Harris inntar det hvite hus i januar 2021. Her er de sammen med personer som skal jobbe med sikkerhets- og utenrikspolitikk i den nye administrasjonen.
FOTO: CAROLYN KASTER/AP

«Som nasjon er vi nødt til å bevise for verden at USA er beredt til å lede igjen»

Av Joseph R. Biden, jr.
USAs påtroppende president

Denne kronikken ble først publisert i Foreign Affairs.

» På nesten samtlige områder er USAs troverdighet og innflytelse i verden svekket etter at president Barack Obama og jeg fratrådte embetet 20. januar 2017.

President Donald Trump har forringet, undergravet, og i noen tilfeller, sveket USAs allierte og samarbeidspartnere. Han har vendt seg mot våre egne etterretningstjenestemenn, diplomater og soldater. Han har underbygget våre motstandere og ødslet bort mulighetene til å bekjempe nasjonale sikkerhetsutfordringer fra Nord-Korea til Iran, fra Syria til Afghanistan til Venezuela og praktisk talt med null resultater å vise til.

Han har satt i gang lite gjennomtenkte handelskriger, mot USAs venner så vel som fiender, som rammer den amerikanske middelklassen. Han har abdisert fra amerikansk lederskaps mobilisering av kollektiv handling for å møte nye trusler, især dem som er unike for dette århundret. Enda mer grunnleggende, han har vendt seg bort fra de demokratiske verdiene som gir vår nasjon dens styrke og forener oss som folk.

I mellomtiden har de globale utfordringene som USA står overfor – fra klimaforandringer og masseinnvandringsstrømmer til teknologiske omveltninger og smittsomme sykdommer – vokst seg mer komplekse og akutte samtidig som den hurtige fremveksten av det autoritære, nasjonalistiske og illiberale har underminert vår evne til å konfrontere dem samlet.

Demokratier – lammet av partifanatisme, bastet av korrupsjon, nedtyngt av ekstrem ulikhet – har vanskeligere for å tjene folket.

Tilliten til demokratiske institusjoner er svekket. Frykten for «de andre» har tiltatt. Og det internasjonale samfunnet som USA så aktsomt bygget opp, går opp i limingen. Trump og demagoger verden rundt, utnytter disse kreftene for egen personlig og politisk vinning.

Som USAs neste president vil jeg måtte gripe an verden slik den er i 2021, og opprydningen kommer til å bli en enorm oppgave. Vi må gjenoppbygge vårt gode rykte, gjenreise tilliten til vårt lederskap og mobilisere vårt land og allierte til å svare raskt på nye utfordringer.

Det er ingen tid å miste.

Som president vil jeg ta umiddelbare grep for å fornye det amerikanske demokratiet og allianser, beskytte USAs økonomiske framtid og på ny la Amerika lede verden. Dette er ikke rette tid for å adlyde frykten. Dette er tiden for å hente frem igjen styrken og djervheten som brakte oss til seier i to verdenskriger, og som rev ned Jernteppet.

Demokratiet og liberalismens seier over fascisme og autokrati skapte den frie verden. Men denne striden definerer ikke bare vår fortid. Den vil definere vår framtid også.

FORNYELSE I EGET HUS

Først og fremst må vi reparere og gjenopplive vårt eget demokrati samtidig som vi styrker koalisjonen av demokratier som står sammen med oss rundt omkring i verden. USAs evne til å være en progressiv kraft i verden og mobilisere til samhandling begynner hjemme. Dette er grunnen til at jeg vil fornye utdanningssys-

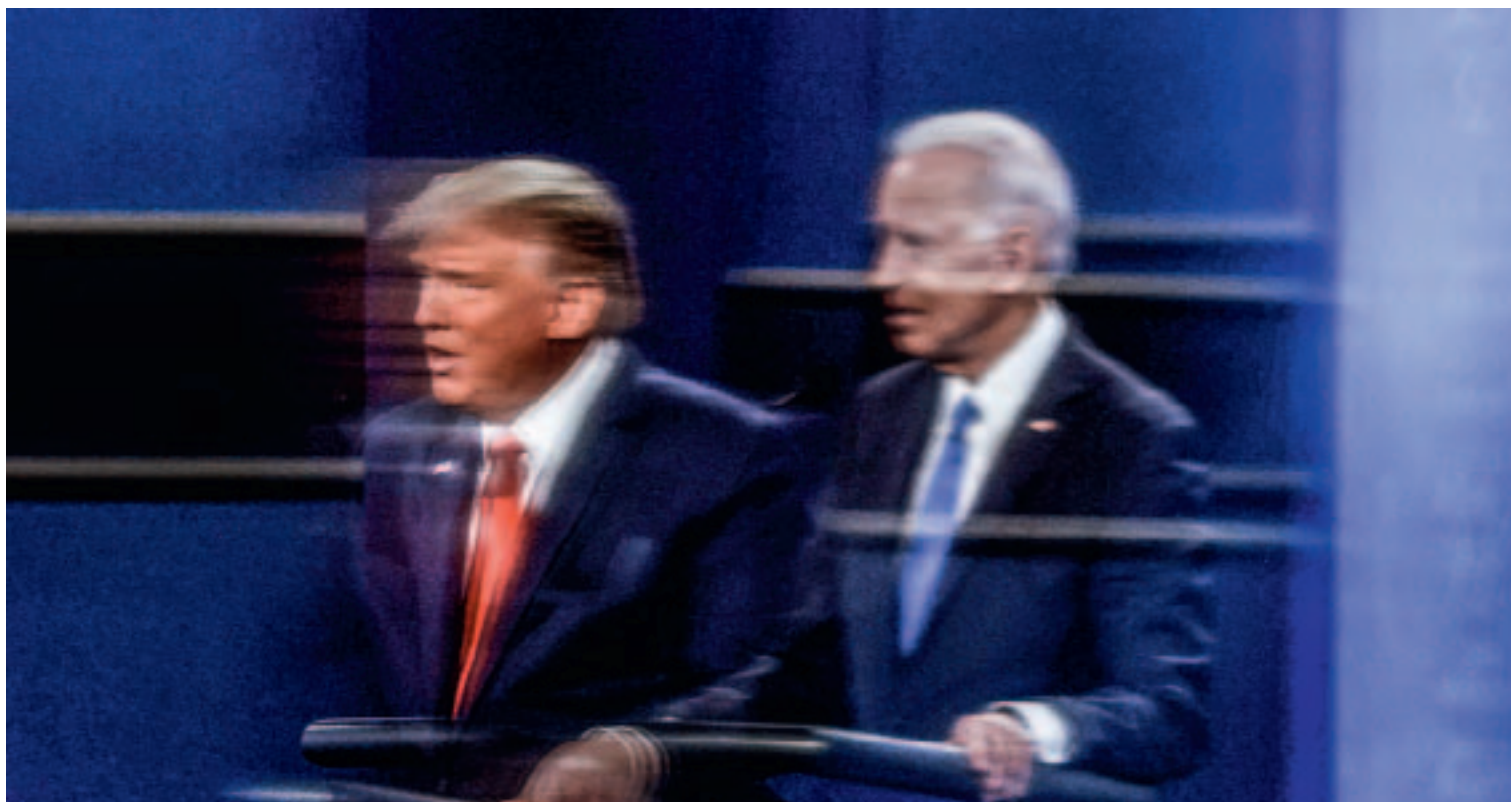
temet vårt, slik at et barns muligheter i livet ikke er forutbestemt av hans eller hennes postnummer eller rase, videre reformere kriminalvesenet for å eliminere urettferdig ulikhet og epidemien av massefengsling, gjeninnføre stemmerettloven for å sikre at alle kan bli hørt og bringe transparens og ansvar inn igjen i statsstyret vårt.

Men demokrati utgjør ikke bare det amerikanske samfunnets fundament. Det er også utspringet for vår makt. Det styrker og befester vårt lederskap som beskytter oss i verden. Det er motoren bak innovasjonsevnen vår som driver vår økonomiske velstand. Det er hjertet i hvem vi er, og hvordan vi betrakter verden – og hvordan verden betrakter oss. Det åpner for å korrigere oss selv, og for fortsatt streben etter å nå idealene våre over tid.

Som nasjon er vi nødt til å bevise for verden at USA er beredt til å lede igjen – ikke bare som eksempel på vår makt, men også med eksemplets makt.

For å nå målet vil jeg som president ta avgjørende skritt for å fornye kjerneverdiene våre. Jeg kommer umiddelbart til å reversere Trumps kyniske og vanvittige politikk som skiller foreldre fra sine egne barn ved grensen vår, gjøre slutt på Trumps skadelige asylpolitikk, oppheve reiseforbudet, kreve en gjennomgang av midlertidig oppholdstillatelse for utsatte befolkningsgrupper og justere flyktningkvoten til 125 000 personer i året med sikte på en økning over tid, alt i samsvar med vårt ansvar og våre verdier.

Jeg skal innsette torturforbudet på nytt og gjeninnføre mer transparens i amerikanske for-

TRUMP MOT BIDEN: Donald Trump og Joe Biden, reflektert i pleksiglasset som beskytter et TV-kamera, under en debatt i forkant av presidentvalget i USA. FOTO: MIKE SEAGAR/REUTERS

svarsoperasjoner, inkludert iverksatte grep av Obama-Biden-administrasjonen for å redusere sivile tap. Jeg kommer til å gjenopprette fokuset på å løfte opp kvinner og jenter på verdensbasis.

Og jeg skal sørge for at Det hvite hus igjen blir den store forsvarer – ikke hovedoverfalls-mannen – av grunnpilarene og institusjonene som bærer våre demokratiske verdier, fra å respektere pressefriheten til å beskytte og sikre den hellige retten til å stemme i valg, til å verne om domstolenes uavhengighet.

Disse endringene er bare begynnelsen, det første daglige avdraget på vår forpliktelse til å leve opp til demokratiske verdier i eget hus.

Jeg vil håndheve amerikanske lover uten å gå løs på enkeltgrupper, uten å skade rettssikkerheten eller splitte familier, som Trump har gjort. Jeg vil sikre grensene våre, samtidig som migrantenes verdighet ivaretas og deres rett til å søke asyl vernes om. Jeg har lagt fram planer hvor dette gjennomgås i detalj, beskriver hvordan USA skal fokusere på de dypere liggende årsakene som leder immigranter til vår sørvestlige landegrense.

Som visepresident besørget jeg godkjenning fra begge partiene til et hjelpeprogram på 750 millioner dollar for å støtte lederne i El Salvador, Guatemala og Honduras i bekjempelse av korrupsjon, vold og endemisk fattigdom som driver folk til å forlate hjemmene sine der. Sikkerheten økte, og migrasjonsstrømmen begynte å avta i land som El Salvador. Som president vil jeg bygge videre på samme initiativ med en omfattende, fireårig regional strategi med 4 milliarder dollar, som fordrer at landene bidrar

med sine egne ressurser og gjennomgår viktige, konkrete og reelle reformer.

Jeg vil også ta grep for å hamle opp med misbruket av posisjoner, interessekonfliktene, hemmelig politisk sponing og åpenlys korrupsjon som livnærer smale, private eller fremmede maktters agendaer, og som undergraver vårt demokrati. Dette begynner med en kamp for konstitusjonell lovendring som fullstendig eliminerer private dollar i føderale valg. I tillegg vil jeg legge fram et lovforslag som styrker forbudet mot utlendingers eller fremmede maktters forsøk på å påvirke amerikanske føderale, statlige eller lokale valg, og opprette et nytt og uavhengig organ – Kommisjonen for føderal etikk – som sikrer en gjennomgående og enhetlig håndheving på området, og av øvrige antikorrupsjonslover.

Mangelen på innsyn i finanssystemet bak valgkampanjene våre, kombinert med utstrakt, utenlandsk hvitvasking, forårsaker en betydelig sårbarhet. Vi er nødt til å lukke smutthullene som korrumpere demokratiet vårt.

Etter å ha tatt disse stegene for å styrke USAs demokratiske fundament på nytt, og inspirere andre til handling, ønsker jeg å invitere mine like blant demokratiske ledere rundt omkring i verden for å oppføre styrking av demokratiet igjen på den globale agendaen. I dag er demokratiet under mer press enn noensinne siden 1930-årene. Freedom House har berettet av de 41 landene som konsistent er blitt rangert som «frie» mellom 1985 og 2005, har 22 av dem fått friheten redusert i løpet av de siste fem årene.

Fra Hongkong til Sudan, Chile til Libanon påminner vanlige borgere igjen oss om vår felles lengsel etter et rettskaffent styre og den universelle avskyen mot korrupsjon. Som en lumsk pandemi fyrer korrupsjon oppunder undertrykkelse, den tærer på menneskelig verdighet og utstyrt autoritære ledere med mektige verktøy for å splitte og svekke demokratier rundt om i verden. Skjønt, når verdens demokratier forventer at USA skal stå for verdien som forener landet – i sannhet lede den frie verden – ser Trump ut til å befinne seg på motstandernes lag ved å ta ordene ut av munnen på autokrater samtidig som han oppviser forakt mot demokrater.

Ved å lede den mest korrupte president-administrasjonen i Amerikas moderne historie har han gitt lisens til kleptokrater overalt.

I løpet av mitt første år som president vil USA organisere og avholde et globalt demokrati-toppmøte for å fornye ånden og felles hensikter blant verdens frie nasjoner. Det kommer til å samle verdens demokratier slik at våre demokratiske institusjoner styrkes, og slik at nasjoner som er i tilbakegang, kan konfronteres åpent, og en felles agenda kan utformes. Ved å bygge på den vellykkede modellen fra Obama-Biden-administrasjonen i forbindelse med Atomvåpenkonferansen vil USA prioritere resultater ved å presse viktige, nye land til forpliktelser på tre områder: bekjempelse av korrupsjon, forsvar mot autoritarianisme og styrking av menneskerettigheter i deres egne land og i utlandet.

» Som USAs konferanseerklæring vil jeg utstede et presidentdirektiv som slår fast at korrupsjonsbekjempelse utgjør kjernen av den nasjonale sikkerhetspolitikken og det demokratiske ansvaret, og jeg kommer til å lede den internasjonale innsatsen for mer transparens i det globale finanssystemet, forfølgelse av ulovlige skatteparadis, beslaglegge stjålne formuer og gjøre det vanskeligere for ledere som stjeler fra eget folk å gjemme seg bak anonyme skallselskaper.

Demokratitoppmøtet kommer også til å inkludere sivilsamfunnsorganisasjoner som befinner seg ved demokratiforsvarets frontlinjer fra hele verden.

Og toppmøtemedlemmene skal anmode privatsektor til handling, teknologiselskaper og sosiale mediegi-ganter inkludert, som må anerkjenne ansvaret og interessen de har i å bevare demokratiske samfunn og vernet om ytringsfriheten. Samtidig kan ikke ytringsfriheten brukes som lisens for teknologi- og sosiale mediaselskaper til å tilrettelegge for spredningen av ondssinnet løgn. Disse selskapene må ta handling for å forsikre seg mot at verktøyene og plattformene deres ikke muliggjør overvåkningsstaten ved å sløye privatlivet, fasilitere undertrykkelse i Kina og andre steder, spre hat

og feilinformasjon, egge folk til vold eller forbli muligheter til annen misbruk.

EN UTENRIKSPOLITIKK FOR MIDDELKLASSEN

For det andre vil min administrasjon ruste amerikanerne for suksess i den globale økonomien – med en utenrikspolitikk designet for middelklassen. For å vinne over Kina eller hvem som helst andre i konkurransen om fremtiden, må USA kvesse sin brodd og forene verdens demokratiers samlede økonomiske makt for å motvirke nedbrytende økonomisk aktivitet og redusere ulikhet.

Økonomisk sikkerhet er nasjonal sikkerhetspolitikk. Vår handelspolitikk er nødt til å begynne hjemme ved å styrket vår viktigste gode – middelklassen vår – og sørge for at alle kan ta del i landets suksess, uavhengig av rase, kjønn, postnummer, religion, seksuell legning eller funksjonsnedsettelse. Det vil fordre enorme investeringer i infrastrukturen vår – bredbånd, motorveier, jernbane, det elektriske anlegget, smarte byer – og i utdanning. Vi må gi alle studenter nødvendige ferdigheter til å skaffe en jobb som passer i det 21. århundret, forsikre at hver eneste amerikaner har tilgang til rimelige helsetjenester av god kvalitet, heve minimumslønnen til 15 dollar i timen samt

lede den rene økonomiske revolusjon til å generere ti millioner nye, gode jobber – fagorganiserte inkludert – i USA.

Jeg vil gjøre investering i forskning og utvikling til en hjørnestein i mitt presidentskap, slik at USA leder framstøtet på innovasjon.

Det finnes ingen god grunn til at vi skulle havne akterut bak Kina eller noen andre når det kommer til ren energi, kvantedatamaskiner, kunstig intelligens, 5G, høyhastighetstog eller kappløpet i kampen mot kreft slik den arter seg i dag. Vi har verdens beste forskningsuniversiteter. Vi har sterke tradisjoner for rettssikkerhet. Og viktigst av alt, vi har en fremragende befolkning bestående av arbeidere og innovatører som aldri har latt landet vårt i stikken.

En utenrikspolitikk for middelklassen vil også forhindre at den internasjonale økonomiens regler ikke jobber imot USA – fordi når amerikanske selskaper konkurrerer på rettferdige vilkår, vinner de. Jeg tror på rettferdig handel. Mer enn 95 prosent av verdens befolkning bor utenfor våre grenser – vi har lyst til å slå hull på markedene deres. Vi er nødt til å kunne produsere det aller beste i USA og selge det aller beste til resten av verden. Det innebærer å fjerne

AFGHANISTAN: Vi burde hente hjem størstedelen av styrkene våre fra krigene i Afghanistan og Midtøsten, mener Joe Biden. FOTO: RODRIGO ABD/AP

«Amerikansk lederskap er ikke ufeilbarlig; vi har snublet og begått feil»

handelshindringer som straffer amerikanere, og motarbeide en farlig, global glidning mot proteksjonisme. Det var det som hendte for et århundre siden, etter første verdenskrig – og det forsterket den store depresjonen og løpet mot andre verdenskrig.

En tabbe nå, er å stikke hodet ned i sanden og si nei til handelsavtaler. Land kommer til å handle med hverandre, med eller uten USA. Spørsmålet er hvem som skriver reglene for handelen? Hvem vil sørge for at de beskytter arbeidere, miljøet, transparens og middelklasselønninger? USA, ikke Kina, bør lede den innsatsen.

Som president vil jeg avstå fra å bli med på nye handelsavtaler før vi har investert i amerikanere og utstyrt dem for suksess i den globale økonomien. Og jeg vil ikke fremforhandle nye avtaler uten å ha ledere fra fagforeninger og miljøorganisasjoner deltakende ved bordet på en konstruktiv måte og ikke uten å inkludere sterke gjennomføringsvilkår for å få våre partnere til overholde avtalene de signerer.

Kina representerer en spesiell utfordring. Jeg har tilbrakt mange timer i selskap med deres ledere, og jeg forstår konflikten vi står overfor. Kina bedriver et langsiktig spill ved å utvide sin globale rekkevidde, ved å fronte sin egen politiske modell og ved å investere i framtidens teknologi. I mellomtiden har Trump utpekt USAs nærmeste alliertes importvarer – fra Canada til EU – som nasjonale sikkerhetstrusler med sikte på å illegge en ødeleggende og ugjennomtenkt toll. Ved å avskjære oss fra den økonomiske innflytelsen til våre partnere har Trump tatt strupetak på vårt eget lands evne til å håndtere den egentlige økonomiske trusselen.

USA behøver ikke å bli tøff mot Kina. Hvis Kina får viljen sin, vil de fortsette med å rundstjele teknologisk og intellektuell eiendom fra USA og amerikanske selskaper. De vil også fortsette å bruke subsidier for å gi sine statseide foretak en urettferdig fordel og skaffe seg et fortrinn i kontrollen av framtidens teknologier og industrier.

Den mest effektive måten å håndtere den utfordringen på er å bygge en forent front av USA-allierte og -partnere for å konfrontere Kinas hensynsløse adferd og menneskerettighetsbrudd, selv når vi prøver å samarbeide med Beijing på områder hvor våre interesser sammenfaller, som klimaforandringer, ikke-spreidningsavtaler og global helsepolitikk.

Alene representerer USA omtrent en fjerdedel av globalt BNP. Når vi slår oss sammen med med-demokratier, mer enn dobler vi styrken vår.

Kina har ikke råd til å ignorere mer enn halve verdensøkonomien. Det gir oss betydelig påvirkningskraft i utformingen av kjørereglene for alt fra miljø til arbeid, handel, teknologi og transparens, slik at de fortsetter å gjenspeile demokratiske interesser og verdier.

TILBAKE I SJEFSTOLEN

Biden-administrasjonens utenrikspolitiske agenda vil plassere USA tilbake i sjefstolen, i posisjon til å jobbe sammen med dets allierte og partnere for å mobilisere felles handling mot globale trusler. Verden ordner seg ikke selv. I 70 år, under demokratiske og republikanske presidenter, spilte USA en ledende rolle i å skrive reglene, utforme avtalene og blåse liv i institusjonene som rettleder relasjonene mellom nasjoner, og som fremmer kollektiv trygghet og velstand – inntil Trump. Hvis vi fortsetter hans abdikasjon fra dette ansvaret, vil én av to ting skje: Enten vil noen andre ta USAs plass, men ikke på en måte som fremmer våre interesser og verdier, ellers melder ingen seg, og kaos vil bli realitet. Uansett utfall er ikke dette bra for USA.

Amerikansk lederskap er ikke ufeilbarlig; vi har snublet og begått feil.

Altfor ofte har vi lent oss utelukkende på militærmakt istedenfor å trekke veksler på alle virkemidlene vi besitter.

Trumps katastrofale utenrikspolitiske ruleblad minner oss hver dag om farene ved en ubalansert og inkonsistent tilnærming, og ved

å trekke støtten til og nedvurdere diplomatiets rolle.

Jeg kommer aldri til å nøle med å beskytte det amerikanske folket, også når militærmakt blir nødvendig. Av alle rollene en amerikansk president må fylle, får ingen av dem større konsekvenser enn som øverstkommanderende.

USA er verdens største militærmakt, og som president vil jeg sørge for at dette forblir uendret, ved å foreta nødvendige investeringer for å utruste soldatene våre for dette århundrets utfordringer, ikke det forrige århundret.

Men bruk av militærmakt bør være siste vei ut, ikke første.

Den bør kun brukes til å forsvare USAs vitale interesser, når målet er klart og oppnåelig, og med det amerikanske folkets informerte samtykke.

Tiden er overmoden for å gjøre slutt på de evige krigene som har kostet USA usigelig med blod og kostnader. Som jeg lenge har argumentert for, burde vi hente hjem størstedelen av styrkene våre fra krigene i Afghanistan og Midtøsten, og begrense oppdraget vårt til å bekjempe al-Qaida og Den islamske staten (ISIS). Vi burde også avslutte støtten til den saudiledede krigen i Jemen. Vi må bevare fokuset vårt på kontraterrorisme, over hele verden og hjemme, men å bli sittende fast i konflikter som er umulig å vinne, reduserer kapasiteten til å lede på andre områder som krever vår oppmerksomhet, og det forhindrer oss i å bygge opp igjen andre grener av amerikansk makt.

Vi kan være sterke og smarte samtidig. Det er stor forskjell mellom storstilte og tidsavgrensede utplasseringer av titusenvis av amerikanske kampsoldater, som det må bli en slutt på, og å bruke noen hundre spesialstyrkesoldater og etterretningsfolk for å støtte lokale partnere mot en felles fiende.

«Nato utgjør hjertet av USAs nasjonale sikkerhetspolitikk»

» Disse småskala-oppgavene er militært, økonomisk og politiske bærekraftige, og de fremmer nasjonale interesser.

Diplomatiet bør imidlertid være førstevalg i utøvelsen av amerikansk makt. Jeg er stolt over hva amerikansk diplomati oppnådde under Obama-Biden-administrasjonen, fra å være pådriver av global innsats for å realisere Paris-avtalen til å lede den internasjonale håndteringen av Ebola-utbruddet i Vest-Afrika, til å sikre den skjellsettende, multilaterale avtalen som hindret Iran fra å skaffe seg atomvåpen. Diplomati er ikke bare kronisk håndhvisning og posering på bilder. Det handler om å bygge og vedlikeholde relasjoner og arbeide for å identifisere felles interesser, samtidig som man manøvrerer konfliktsakene. Det krever disiplin, en koherent planleggingsprosess og et team bestående av erfarne og myndige profesjonelle. Som president vil jeg løfte fram diplomatiet som USAs primærredskap i utenrikspolitikken. Jeg vil investere på nytt i det diplomatiske korps, som denne administrasjonen har uthult, og tilbakeføre amerikanske diplomati til de genuint profesjonelle.

Diplomati krever også troverdighet, og Trump har slått vårt i sund. I den utenrikspolitiske forvaltningen, og særlig i krisetider, er nasjonens ord det viktigste redskap. Ved å trekke seg fra avtale etter avtale, med løftebrudd etter løftebrudd, ignorerer USAs ansvar og løyet om stort og smått har Trump ødelagt USAs troverdighet i verden.

Han har også gjort USA fremmed for de demokratisk allierte, som det trenger aller mest.

Han har tatt med seg en rambukk til Nato-alliansen og behandlet den som en amerikansk-drevet borgerverngruppe.

Våre allierte bør bidra med deres andel, som er en grunn til at jeg er stolt over at Obama-Biden-administrasjonen forhandlet fram en garanti om at Nato-medlemmene skulle øke

sine forsvarsbudsjetter (et trekk Trump nå påberoper seg æren for). Men alliansen er mer verdt enn dollar og cent; USAs forpliktelse til den er hellig, ikke en betalingsoverføring. Nato utgjør hjertet av USAs nasjonale sikkerhetspolitikk, og det er det liberaldemokratiske idealets bolverk – en allianse basert på verdier, som gjør den til langt mer hardfør, pålitelig og mektig enn partnerskap bygget på tvang eller penger.

Som president vil jeg gjøre mer enn bare å gjenopprette vårt historiske partnerskap; jeg kommer til å lede innsatsen i å tilpasse det til verden slik den ser ut nå. Kreml frykter et sterkt Nato, som har vært den mest effektive politisk-militære alliansen i moderne historie. For å motstå russisk aggresjon må vi spise alliansens militære dyktighet samtidig som vi også utvider kapasiteten til å takle utradisjonelle trusler, som korrupsjon, desinformasjon og cyberkriminalitet, som våpen. Vi må påføre Russland reelle kostnader for deres krenkelser av internasjonale normer og stå sammen med russisk sivilsamfunn som på modig vis har reist seg i lang tid mot president Vladimir Putins kleptokratiske og autoritære system.

Samarbeid med andre nasjoner som deler våre verdier og mål, gjør ikke USA til en «dust». Det gir oss mer sikkerhet og suksess. Vi øker vår egen styrke, utvider vår tilstedeværelse kloden rundt og forsterker vår innflytelse samtidig som vi tar del i et globalt ansvar sammen med velvillige partnere. Vi trenger en forsterkning av våre kollektive evner med demokratiske venner utenfor Nord-Amerika og Europa ved å reinvestere i allianser med Australia, Japan og Sør-Korea samt utdype partnerskap fra India til Indonesia for å fremme felles verdier i en region som vil avgjøre USAs framtid. Vi må opprettholde vår strenge forpliktelse overfor Israels sikkerhet. Og vi må gjøre en større innsats for å integrere våre venner i Latin-Amerika og Afrika inn i det bredere nettverket av demokratier og gripe an muligheter for samarbeid i disse regionene.

For å gjenvinne verdens tillit er vi nødt til å bevise at USA sier hva det mener, og at det mener hva det sier. Dette er spesielt viktig når det kommer til utfordringene som vil prege vår tid: klimaforandringer, den fornyede trusselen om atomkrig og nedbrytende teknologi.

USA må lede verden i å hamle opp med den eksistensielle trusselen som står foran oss – klimaforandringer. Hvis vi ikke gjør dette riktig, vil alt annet være uten betydning.

Jeg vil foreta omfattende og umiddelbare investeringer på hjemmebane slik at USA kommer seg på riktig spor mot en ren energi-økonomi med nullutslipp innen 2050. Like viktig, siden USA bare forårsaker 15 prosent av verdens utslipp, vil jeg bruke vår økonomiske og moralske autoritet som brekkstang for å presse verden til målrettet handling. Jeg vil fornye Paris-avtalen på Biden-administrasjonens første dag og deretter innkalle til toppmøte blant dem som slipper ut mest karbon, appellere til nasjonene om å heve ambisjoner og oppnå større og raskere progresjon. Vi vil innføre sterke forpliktelser som reduserer utslipp i global shipping og luftfart, og vi kommer til å ta i bruk sterke virkemidler for å forsikre at andre nasjoner ikke kan svekke USA økonomisk idet vi oppfyller våre egne forpliktelser. Det innebærer å kreve at Kina – med verdens største karbonutslipp – stanser subsidieringen av kulleksport og outsourcing av forurensing til andre land ved å putte milliarder av dollar inn i skitne fossil energi-prosjekter i Belte-vei-initiativet deres.

På områdene ikke-spredning og atomsikkerhet har USA liten troverdighet all den tid det har forlatt avtalene som det tidligere fremforhandlet. Fra Iran til Nord-Korea, Russland til Saudi-Arabia, har Trump forespeilet oppbygging av atomvåpen, et atomvåpenkappløp, og til og med forøket sannsynligheten for bruken av dem. Som president vil jeg fornye vår forpliktelse til rustningskontroll tilpasset en ny tid.

Den historiske Iran-avtalen som Obama-Biden-administrasjonen forhandlet, hindret

NATO: Daværende visepresident Joe Biden møter generalsekretær i Nato, Jens Stoltenberg, under sikkerhetskonferansen i München i 2015.

FOTO: CHRISTOF STACHE/AFP

Iran fra å anskaffe atomvåpen. Likevel kastet Trump den dumdristig over bord, en anledning Iran brukte til å starte opp igjen atomprogrammet sitt og framstå mer provoserende, noe som økte risikoen for enda en katastrofal krig i regionen. Jeg har ingen illusjoner om det iranske regimet, som har deltatt i destabiliserende aktiviteter over hele Midtøsten, brutalt slått ned på hjemlige protester og uberettiget fengslet amerikanere. Men det finnes en smart måte å slå tilbake trusselen som Iran retter mot interessene våre, i tillegg til den som virker mot sin hensikt – og Trump har valgt sistnevnte. Det nylige drapet på Qasem Soleimani, kommandanten av Revolusjonsgarden, tok ut en farlig aktør, men økte også sannsynligheten for en evig-eskalerende voldsspiral i regionen. Teheran må snu og følge avtaleforpliktelsene nøye. Hvis de gjør det, kommer jeg til å gjenoppta avtalen og bruke vårt fornyede tilsagn om diplomati for å jobbe sammen med våre allierte for å styrke og utvide avtalen samtidig som Irans øvrige destabiliserende aktiviteter effektivt må holdes igjen.

Med Nord-Korea vil jeg styrke våre meklere og dra i gang en langvarig, koordinert kampanje sammen med våre allierte og andre, inkludert Kina, for å fremme vårt felles mål som er et atomfritt Nord-Korea. Jeg vil også gå videre med en forlengelse av New Start-avtalen, et strategisk stabiliseringsanker mellom USA og Russland og benytte det som et fundament for en fornyet våpenavtale. Og så vil jeg ta øvrige grep for å demonstrere våre forpliktelser til å redusere atomvåpenenes rolle. Som jeg sa i 2017, så tror jeg at eneste formål med USAs atomvåpenlager bør være avskrekkelse – og,

hvis nødvendig, gjengjelde et atomangrep. Som president vil jeg jobbe for å implementere dette i praksis i dialog med det amerikanske forsvaret og USAs allierte.

Når det kommer til framtidens teknologi, som 5G og kunstig intelligens, vier andre nasjoner ressurser til å styre sin egen utvikling og bestemme bruken av dem. USA må gjøre mer for å sikre at disse teknologiene benyttes til å fremme mer demokrati og lik fordeling, ikke til å begrense friheter og muligheter hjemme og i utlandet. For eksempel vil Biden-administrasjonen slutte seg sammen med USAs demokratiske allierte for å utvikle et sikkert, privatsektor-ledet 5G-nettverk som ikke utelater noe samfunn, enten det er snakk om distrikt eller lavinntekt. Ettersom nye teknologier former økonomien og samfunnet vårt på nytt, må vi forsikre oss om at disse drivkreftene bak endring er begrenset av loven og etikken, som vi har gjort med tidligere teknologiske vendepunkter i historien, og unngå et kappløp mot bunnen hvor reglene for den digitale tid er nedfelt av Kina og Russland. Det er på tide at USA leder an i utformingen av en teknologisk framtid som gjør det mulig for demokratiske samfunn å lykkes og for en bredt anlagt fordeling av velstand.

Dette er ambisiøse mål, og ingen av dem kan nås uten USA – flankert av med-demokratier – som fører an. Vi har motstand foran oss, både eksternt og internt, som håper på å kunne utnytte splittelsene i samfunnet vårt ved å motarbeide demokratiet vårt ødelegge alliansene våre, og arbeide for å vekke til live et internasjo-

nalt system hvor makt definerer rett. Svaret på denne trusselen er mer åpenhet, ikke mindre: mer vennskap, mer samarbeid, mer alliansebygging, mer demokrati.

FORBEREDT PÅ Å LEDE

Putin ønsker å si til seg selv, og alle som han kan narre, at den liberale ideen er «avleggs». Men dette gjør han fordi han frykter dens makt. Ingen her på jorden kan matche måten ideen om at frihet overføres fra person til person, forserer grenser, overskrider språklige og kulturelle barrierer og omgjør samfunn bestående av vanlige borgere til aktivister og organisatorer og forandringsagenter.

Nok engang må vi ta i bruk den makten og samle den frie verden igjen for å ta utfordringene som verden står overfor i dag. Det faller på USA å lede den veien. Ingen andre nasjoner samme kapasitet. Ingen andre nasjoner er bygget på denne ideen. Vi må kjempe for frihet og demokrati, kreve vår troverdighet tilbake og rette et ukuelig optimistisk og beslutsomt blikk mot vår framtid.

© 2020 Council on Foreign Relations, utgiver av Foreign Affairs. Alle rettigheter forbeholdt.

Distribuert av Tribune Content Agency

* Avsnittet er oppdatert med tillatelse fra rettighetshaver. Teksten er oversatt av Sian O'Hara

Brenner du for teknologi og har lyst til å forme fremtiden i Norge? ATEA søker flere konsulenter – bli med på reisen!

I Atea vil du treffe en herlig gjeng med kollegaer, som er noen av Norges fremste innenfor sine fagfelt. Vi tror at folk som kjenner hverandre jobber bedre sammen. Derfor bruker vi tid på å leke, lære og ha det gøy sammen gjennom ulike idrettsinitiativ, gamingkvelder, GeekNights, fredagspils, hytteturer, landstreff og mye mer. Vi har stort fokus på kompetanseutvikling og lover deg utfordringer og et miljø hvor du kan vokse personlig og profesjonelt. Du vil ta del i et sterkt fagmiljø på tvers av lokasjoner og hos våre partnere.

Som konsulent vil du få et tilpasset karriereprogram med fokus på utvikling og medarbeidertilfredshet, samt sertifiseringer og muligheter for videreutdanning for å bygge din kompetanse. Du vil få muligheten til å jobbe både på faste oppdrag og korte/ lange prosjekter hos våre lokale, regionale og nasjonale kunder.

Høres dette spennende ut? Ta gjerne en titt på våre karrieresider (<https://www.atea.no/karriere/>) for mer informasjon og for å søke.

DEN ULTIMATE HODEBESKYTTELSEN

Skreddersydd og utviklet for å oppfylle brukerens spesifikasjoner. Fra tegnebrettet til produksjon tilbyr GALVION klasseledende, fullt integrerte hodebeskyttelsesløsninger. Ballistisk og støtbeskyttelse i lette, komfortable og oppdragstilpassede hjelmer som alltid er designet og konstruert med sluttbruker i fokus.

Ledende innen neste generasjons hodebeskyttelse og valgt leverandør for styrker i Danmark, Nederland, Storbritannia og Israel. Med tverrfunksjonell kompetanse innen ballistikk, kraft og data, utvikler GALVION integrerte løsninger som overgår forventningene i dag, og er forberedt på å møte fremtidens utfordringer.

EMPOWER YOUR MISSION.

GALVION™

WWW.GALVION.COM

SS SAFETY & SECURITY SERVICE

VELKOMMEN TIL UTDELING AV SØNSTEBYPRISEN 2021

ÅRETS PRISUTDELING BLIR OVERFØRT DIGITALT
FREDAG 15. JANUAR KLOKKEN 13.00
STED: WWW.NO24.NO

Som nasjon har vi en moralsk plikt til å verne om demokratiet som generasjoner før oss har kjempet og falt for. Denne grunnleggende friheten er det som sikrer vår hverdag og fremtid. Som folkeopplyser var dette Gunnar Sønsteby sitt budskap, og det er dette Sønstebyfondet arbeider for å bringe videre. Hvert år deler fondet ut Sønstebyprisen.

Prisen deles ut til: «(...) den person eller organisasjon som i handling har fremstått som en modig forsvarer av de grunnleggende verdier i vårt demokrati, herunder holdt forsvarsviljen levende og bidratt til at vårt forsvar trygger landets frihet og uavhengighet.»

Fondet gir også støtte til forskning, utdanning og annet arbeid med informasjon om okkupasjonstiden 1940 til 1945, samt formål som ivaretar norske krigsveteraners interesser.

Følg oss på **FACEBOOK** og **INSTAGRAM**

WWW.NO24.NO post@no24.no

For donasjoner: **VIPPS #10821**

**SØNSTEBY
FONDET**

■ aktuelt

Korona-vakta

Soldatar frå HV-05 hjelper politiet med grensekontroll.
Målet er å hindre koronasmitte.

KJERRET KL 13.58: Patruljen har stilt seg opp på Grensebakken ved Kjerret. Ein hvit varebil kjem kjørande i retning Sverige, men snur eit par hundre meter unna kontrollplassen. Are tar fram kikkerten for å ta ein nøyere titt. FOTO: KRISTER SØRBØ

1: HASLEMOEN LEIR KL 09.37: Dagen startar med briefing på Haslemoen før dei set kursen mot svenskegrensa. FOTO: KRISTER SØRBØ

2: KJERRET KL 14.13: Litt sør for Magnor grensestasjon har politipatruljen blitt bytt ut med HV-05. Somme skal til Noreg for å hente medisinar og eit par jegerar leiter etter eit skadeskote rådyr
FOTO: KRISTER SØRBØ

3: MAGNOR GRENSESTASJON KL 15.07: To menn frå Litauen er på veg til jobb i Noreg. Dei har prov på negative koronatestar baa to, men eit av dei er skrive på latvisk. Etter nokre telefonar får dei likevel sleppe inn i landet. FOTO: KRISTER SØRBØ

4: VILSBERG KL 15.43: Midt i veka er det stille på grensa, dei fleste som passerer, er folk som jobbar på svensk side og bur i Noreg eller omvendt.
FOTO: KRISTER SØRBØ

Enhanced
Combat
Performance

FSP
Full Spectrum Protection

HJELM[®]
NFM Helmet System

GARM[®]
NFM Combat Clothing System

THOR[®]
NFM Load Bearing System

SKJOLD[®]
NFM Body Armor Solutions

FSP is a personal load bearing and protection concept which enables the user with the ability to adapt, through scalability and modularity. All the components of FSP, HJELM[®] ballistic helmet, THOR[®] load bearing, GARM[®] combat clothing and SKJOLD[®] body armor are designed to integrate seamlessly with each other.

www.equipnor.no

Munnbind og militærøvelser

Pandemien setter dagsorden – også i Forsvaret

«**Jeg ser frem** til et nytt tiår og er spent på hva det bringer med seg. Jeg håper det bringer med seg flest gode stunder.» Dette er min datters ord i familiens julebrev i 2019. Etter en oppsummering av det forrige tiårets tidvis vanskelig utfordringer, skriver hun om et nytt tiår med optimisme. Hvordan ser det ut sånn litt uti det nye tiåret?

Året 2020 vil på grunn av covid-19 pandemien bli et av merkeårene i verdenshistorien. Vi er alle berørt og merker hvordan et virus kan påvirke vårt liv. Gjennom strenge bestemmelser og tiltak innskrenkes din og min frihet. Ikke kan vi reise når vi vil. Ikke kan vi gå på fotballkamp eller konsert når vi vil. Ikke kan vi besøke venner og familie som før. Ikke kan vi klemme hverandre som før. For de fleste er arbeidsdagen endret. Hjemmekontor for dem som kan. For mange er det dessverre permitteringer og arbeidsledighet som gjelder. Våre helsearbeidere står i front for å ta seg av de som rammes og trenger behandling. Beskrivelsene er mange og utømmelige.

Også for Forsvaret setter pandemien dagsorden. Det reises mindre. Det avholdes færre møter og konferanser. Og det innføres særlige tiltak ved alle innrykkene. I alle leirene og baser gjennomføres det smittevern-tiltak som aldri før. På Setermoen, der jeg bor, er det et dagligdags bilde av grønnkledde kvinner og menn i troppsförband og munnbind. Hvem hadde tenkt seg dette?

Alt dette til tross. Der jeg sitter på mitt hjemmekontor, hører jeg lyden av smatrende mitraljøser, kraftige drønn av artilleriskyts og umiskjennelige motorlyder av stridsvogner. Det forteller meg at Hæren gjennomfører utdanning, trening og øvelser for å være klar dersom det trengs. Slik det også gjøres i de andre forsvarsgrenene. For at dette skal være mulig, må det ytes en innsats fra alle. Ikke bare blant vernepliktige og befal. Alle i en militærleir eller base bidrar med ekstra innsats for å få hjulene til å gå rundt. Renholdere, vedlikeholdspersonellet, kjøkken-

personalet og personellet på sykestuene, for å nevne noen. I en uvanlig og til dels uoversiktlig situasjon er dette betryggende.

Snart er også året 2020 ved sin slutt. Dessverre vil også det kommende året preges mye av de samme bildene som i år. Men la oss likevel se fremover og håpe at det bringer med seg flest gode stunder.

Ombudsmannen ønsker alle i Forsvaret, på vakt eller på perm, en riktig god jul!

*«Alle i en militærleir
bidrar med ekstra
innsats for å få hjulene
til å gå rundt»*

■ **ombudsmannen**
Roald Linaker

annonse

Military grade sensors - Communication - Processing & Visualization

Hyperconverged rugged infrastructure servers
- solutions for artificial intelligence and autonomy

www.recab.com

+ 47 62 54 02 91

Navn: Erling Eikli

Fra: Hamar

Alder: 68

Sivilstatus: Enkemann, tre barn, fem barnebarn

Aktuell: Slutter som redaktør og blir pensjonist etter 46 år

i Mannskapsavisa og Forsvarets forum

En veteran trer av

Han har dekket Forsvaret i et halvt århundre, reist jorda rundt med norske krigshelter og sett hvordan krig er helvete. Men Erling Eikli ville neppe vært her i dag om det ikke var for andre verdenskrig.

Hvor skal man egentlig begynne? Da Erling Eikli skrev sine første artikler som forsvarsjournalist i 1974, var Vietnamkrigen ennå ikke over. Når han trer av fra Forsvarets forum ved årsskiftet, etter 46 år som journalist og fotograf og redaktør og utrettelig ildsjel for norske krigsveteraner, har han sanket historier nok til å fylle en egen spesialutgave.

Audiens. Det var den dagen han fikk 20 minutters audiens hos kong Olav – etter opptil flere forsøk – og de endte med å sitte en time og mimre om kongens liv i uniform. Det er alle turene han har arrangert til gamle stridsområder, der aldrende krigsveteraner har møtt president Obama og dronning Elizabeth, mimret, grått og – i ett tilfelle – dødd. Det var den gangen han overtalte Ari Behn til å portrettere Gunnar Sønsteby til 90-årsdagen. Med forfatteren i passasjeretset kjørte motstandsmannen inn en gågate, brøt vikeplikten på vei ut av den og kolliderte med en lastebil der sjåføren tok på seg all skyld da han så hvem som satt i den andre bilen.

Musestille. Og det var denne: Sønsteby og tungtvann-sabotør Joachim Rønneberg var invitert til å snakke på en skole for innbyggerne i Aukra kommune. Foredraget i gymsalen var over da Eikli oppdaget det: Sønsteby var

søkk vekk. Til slutt fant han krigshelten i et musestille klasserom.

– Jeg kommer inn, og ikke én elev ser på meg, alle sitter og følger med på hva han forteller. Så sier jeg: «Gunnar, nå må vi gå, det er middag.» Han svarer: «Jeg er ikke ferdig ennå.» Så holdt han på ti minutter til. Jeg visste at det ikke hadde noen hensikt å snakke med ham, for han skulle gjøre seg ferdig, sier Eikli.

Dette er noe av det viktigste, synes han: at nye generasjoner får vite hva deres besteforeldre har opplevd og gjort for at de i dag kan sitte på skolen i et fritt land.

– Jeg mener et historieløst samfunn faller veldig fort. Hvis du ikke kjenner historien og vet hva folk har gjort før deg – og for deg – så overlever du ikke.

Syvende far i huset. Erling Eikli pleide å være den som leste – ikke fortalte – historiene om norske krigshelter. Som barn pløyde han seg gjennom krigshistorie på biblioteket i Hamar, elsket å lese om Gunnar Sønsteby, Max Manus og andre motstandsfolk. At han skulle ende opp med å møte så mange av dem? Bli med dit de hadde kjempet og se takknemligheten som lokalbefolkningen viste veteranene så mange år senere? Det kunne han jo bare drømme om.

Og nå sitter han altså her på kontoret på Akershus festning. Med en personlig hilsen fra

Sønsteby i ramme på veggen og 22 veteranurer på samvittigheten. Eikli er blitt en syvende far i Forsvarets forum, et levende arkiv med eget hjerterom for norske krigsveteraner og traumene de tok med hjem.

– Da jeg kom til Oslo som vernepliktig, var det i området rundt her en del mennesker som skilte seg ut og ofte var litt mer enn bedugget. Så viste det seg at flere av dem hadde en krigsseiler-bakgrunn. Du får jo en vanvittig respekt for slike mennesker og deres liv.

Kontormuseet. Da redaksjonen flyttet forrige gang, tok Eikli med seg 94 flyttekasser. Kontoret hans er så fullt av forsvarsrelaterte bilder, bøker, luer, skilt, vimpler, kopper, permer, plaketter, figurer og medaljer at det like gjerne kunne vært et museum.

– Jeg hadde tre ønsker da jeg startet min journalistiske karriere i Forsvaret: Det ene var å jobbe med krigshistorie. Det andre var å få reise til Skottland for å se og dekke Garden opptre på Royal Edinburgh Military Tattoo. Og det tredje var å intervju kong Olav, sier 68-åringen.

Alle ønskene er blitt innfridd. Men ett ofret han: å hoppe i fallskjerm. Drømmen så først ut til å bli oppfylt da han fikk tandemhopp i 40-års gave.

– Da sa kona mi: «Erling, kan du gjøre meg én tjeneste

■ portrett » Erling Eikli

1. Møte med kong Olav ble en reportasje på åtte sider og et minne for livet. FOTO: ODD STEINAR TØLLEFSEN
2. Det ble mange reiser med barndomshelten Gunnar Sønsteby. Han besøkte kontoret så ofte at han fikk sitt eget adgangskort. FOTO: CHRISTIAN NØRSTEBØ
3. På Den kinesiske mur med livsledsageren Astri-Helene. FOTO: PRIVAT
4. I fallskjerm over Rena og med god utsikt mot hytteparadiset i Trysil. FOTO: FSK
5. Barn og barnebarn feirer 17. mai hjemme på Hellerud. FOTO: PRIVAT
6. Gardemedaljen tildeles av gardesjef ob.lt. Jan Magnus Brekkhus før han overlater avdelingen til ob.lt. Ingrid Margrethe Gjerde. FOTO: ARNE FLAATEN

» her i livet: å ikke hoppe i fallskjerm?» Da sa jeg at hvis det betyr så mye for deg, så skal jeg ikke gjøre det.

Han har gjort langt farligere ting. Flere ganger har han rapportert fra konflikter for Forsvarets forum.

– Krig er jo noe forferdelige greier. Jeg har sett krigens redsler på Øst-Timor, i Libanon og Afghanistan. Og det er jo et helvete.

Heldig diskos-ulykke. For soldater i krig kan én centimeter bety forskjellen på bom og treff, liv og død. Men også utenfor slagmarken kan blinkskudd få skjebnesvangre følger.

I 1944 ble det avholdt et idrettsstevne i Sverige for en avdeling av «Polititroppene» – betegnelsen på hærstyrken av 13 000 nordmenn som hadde krysset grensen og organisert seg under dekke av å være «politi». En av dem var en tidligere gardist som hadde laget illegale aviser i Oslo før han flyktet til nabolandet. Og der sto han nå, på dette idrettsstevnet, idet en diskos kom seilende gjennom luften og traff ham i hodet.

Han falt om – død, fryktet noen – og ble sendt til sykehus.

– Der våknet han etter å ha ligget i koma en stund. Han var sikker på at han hadde kommet til himmelen, for alle var hvitkledde, sier Eikli.

Den første hvitkledde han la øynene på, var en svensk sykepleier. De holdt kontakten. Vinteren 1945 returnerte nordmannen til hjemlandet, der han deltok i frigjøringen av Finnmark. Én uke før freden mistet han 22 medsoldater i Karasjok da en tysk stridsvognt mine eksploderte ved et uhell.

Gardisten og sykepleieren giftet seg i 1948. De slo seg ned i Hamar og fikk en sønn: Erling.

– Jeg har faktisk truffet han som kastet den diskosen og takket ham for et utrolig bra kast. Uten det kastet hadde jeg ikke vært her, sier Eikli.

Ofret eksamen. Gunnar Eikli ble lektor på lærerskolen i Hamar. Moren Elsa var hjemme med Erling og de fire småsøsknene. Eldstemann ble raskt interessert i krigshistorien. Han gikk gradene i speideren. Et annet frø ble sådd da han fikk et speilreflekskamera av sin fotointeresserte far.

– Jeg elsket å skrive og ta bilder. Jeg tilbrakte

all ledig fritid i redaksjonen i Hamar Stiftstidende, sier Eikli.

Da han senere begynte på lærerskolen i Elverum, ble han korrespondent for avisen. Han husker særlig en nynorskeksamen der. Han kikket ut gjennom klasseromsvinduet og så tykk røyk stige opp fra andre siden av Glomma: Elverums trelastlager i fyr og flamme.

– Så jeg leverte min besvarelse etter en time og ti minutter og var sikker på at det ble stryk – og det ble det jo – og dro på jobb. Jeg måtte jo dekke dette, det brant som bare rakkern.

«Jeg har sett krigens redsler på Øst-Timor, i Libanon og Afghanistan»

Kommet hjem. Han planla å følge farens fotspor helt til kateteret. Men på lærerskolen møtte Erling sin fremtidige kone, Astri-Helene. De ble enige om at det holdt med én lærer i familien. I 1974 ventet verneplikten. Etter rekruttskolen og noen dager i Garden startet han som vernepliktig journalist i Mannskapsavisa, som seks år senere skulle bli til Forsvarets forum.

– Det var en redaksjon som var veldig liten og trang. Vi satt jo tre vernepliktige på et kontor som ikke var større enn dette. Men vi hadde en stemning og et miljø som var utrolig godt, sier han.

Da det dukket opp en ledig journaliststilling, søkte han. Og fikk den.

– Da følte jeg at nå hadde jeg kommet hjem, her skal jeg være. Og det ble jeg jo.

Beskjeden skarpskytter. I skapet på jobb henger en dress, klar for utrykning til ambassader eller departementer. På hverdagsblazeren

Mine milepæler:

10 år

Elev på Rollsløkka skole og speider.

20 år

Student ved Elverum lærerskole og frilans-journalist for Nye Stiftstidende på Hamar.

30 år

Redaksjonssekretær i Forsvarets forum. Blir far for tredje gang

40 år

Redaksjonssjef i Forsvarets forum.

50 år

Redaktør i Forsvarets forum. Tidenes bilferie i Canada med Astri-Helene. Hytte-drøm i Trysil tar form.

60 år

Redaktør i Forsvarets forum. Takker ja til en ny periode som generalsekretær for European Military Press Association.

» sitter nålen han fikk da Forsvarets velferds-tjeneste tildelte Eikli kulturprisen for 2019. Rundt hånden bærer han sin tredje Apple-klokke, rett bak mansjettnappene med mottoet han forelsket seg i «lenge før det ble salgsartikler på Oxford Street»: Keep Calm and Carry On.

Det har han selv gjort i 46 år. Eikli jobber helst i det stille, roper sjelden høyest. En kollega minnes da de arrangerte skytekonkurranse. Flere i redaksjonen hadde militær bakgrunn og stor tro på egen seier. De fikk alle juling av syvende far i huset, som ikke hadde fortalt noen om sin bakgrunn fra Hamar skytterlag.

– Jeg holdt klokkelig munn hele veien, inntil de leste opp sluttresultatene, sier Eikli og smiler lurt.

Tårevåte turer. I 2003 fikk generalmajor Johan Brun ordre fra forsvarssjefen om å lede en norsk delegasjon med 150 veteraner og 130 gardister under markeringen av D-dagens 60-årsdag i Normandie. Erling Eikli dekket turen for Forsvarets forum. De to fant tonen og fikk ideen om å arrangere lignende turer i mindre skala. Gjennom 15 år har de to tatt med krigsveteraner på til sammen 22 turer tilbake til stedene hvor de kjempet og tjenestegjorde.

I Sør-Korea fikk 95 år gamle Gerd Semb møte en av pasientene hun behandlet under Korea-krigen, der hundrevis av nordmenn tjenestegjorde i et norsk feltsykehus som pleiet 90.000 mennesker over tre år. I Edinburgh felte Joachim Rønneberg tårer på ærestribunen da Garden overrasket ham med å synge Fedrelands-salmen for å hedre krigshelten under Royal Edinburgh Military Tattoo. Og i Moskva fikk en

93 år gammel Gunnar Eikli legge ned krans på Den ukjente soldats grav.

Akkurat den turen ville ikke Erling være med på, ville ikke at noen skulle si «Åh, nå har han reist på tur med faren sin også.»

Engasjement som smitter. Eikli forteller begeistring om da de var med og åpnet et boligfelt i Normandie dedikert til den norske krigsinnsatsen.

– Her er man da i et boligfelt kalt Vikingland, og den plassen her heter Johannes Hellands plass, etter den første norske spitfire-piloten som landet på fransk jord. Og her klipper to norske spitfire-flyvere båndet til Rue Oslo, og kong Harald klippet over båndet til Rue Norge, og så er det Rue Narvik. Så dette er jo bare ... dette her kan jeg sitte og prate om i tiiimevis!

Akkurat den påstanden trenger neppe en faktasjekk.

– Det er nok noen i redaksjonen som synes

*«Skal vi ta vare
på det demokratiet
og den friheten
vi har, så må vi ha
et godt forsvar»*

jeg er vel opptatt av historien, sier han og humrer.

Engasjementet har blødd over i privatlivet. – Vi har vært en stor del av hans arbeidshverdag. Som på 17. mai, da vi løp mellom bena på gardister og holdt fotobagen mens han kastet seg rundt for å ta bilder av dem, sier sønnen Andreas.

– Jeg tror vi har reist halve jorden rundt i «halen» på Garden, sier datteren Inger-Lise og minnes hvordan mange sommerferier «tilfeldigvis» gikk dit Garden hadde fremvisning eller i nærheten av en militærleir.» Selv er hun utdannet journalist. Tredjemann Magnus er blitt fotograf etter at faren ga ham et speilreflekskamera da han var ti år.

– Både broren min og jeg er nok over snittet interessert i Forsvaret, sier Magnus.

Et spesielt år. Eiklis hus på Hellerud er like fullstappet som kontoret. Både han og kona har samlet haugevis av ting gjennom årene. Planen var at han skulle pensjonere seg da han ble 65 år.

– Og så skulle hun slutte ett år senere. Så skulle vi rydde unna, kjøpe oss terrasseleilighet, kose oss på hytta i Trysil og nyte barnebarn og livet. Og så fikk hun kreft og døde etter et år.

Det ble et spesielt år. Trist. Men også fint.

– Vi levde ekstremt intenst og brukte hver time. Sånn sett virker det året nesten som et helt ekteskap, fordi hver dag betydde så mye.

– Hva gjorde dere?

– Vi snakket mye, og vi ryddet og gikk gjennom ting sammen, alt fra gravsten til hva vi hadde opplevd sammen. Vi sa for mange år siden at om vi var så heldige at vi blir 50 år og opplever at våre barn blir voksne, så skal vi ikke

be om noe mer. Og det minnet vi hverandre på mange ganger.

– Hva slags forhold har du til døden?

– Jeg tror ikke det er slutt den dagen vi dør, jeg tror ikke det. Jeg er ikke redd for døden – alle skal vi dø engang. Min kone døde før hun var 60, og hun sa at noen reiser er korte og noen er lange, og hennes er kort, og jeg har fått noe lengre reise. Livet er jo bare fantastisk. Men jeg vet ikke hvordan jeg skulle ha klart meg uten barn og barnebarn.

God venn med Aukrust. Sønsteby, Manus, Rønneberg – også de er borte nå. Veteranene som overlevde andre verdenskrig, er en utdøende art. Etter så mange turer med så mange historier gjør man seg noen refleksjoner.

– Jeg tror krig dessverre er

» noe vi må leve med for alltid. Skal vi ta vare på det demokratiet og den friheten vi har, så må vi ha et godt forsvar. Jeg tror ikke at vi mennesker klarer å bli forsont og enige uten at det noen ganger kan komme til voldshandlinger. Jeg tror krig er et resultat av det, sier Eikli.

Gjennom sine år som forsvarsjournalist har han hatt 218 vernepliktige i redaksjonen. Han har opplevd 11 forsvarssjefer og 17 forsvarsmistre. Og én folkekjær tegner. Da Eikli begynte i Mannskapsavisa, ante han ikke at Kjell Aukrust jobbet der, og at avisen var opphavet til Flåklupa Tidende.

– Jeg var jo en stor fan av Flåklupa og det han sto for. Å få jobbe sammen med ham var bare helt fantastisk, sier Eikli.

På veggen i sitt kontormuseum har han en hilsen fra tegneren og forfatteren – en takk for deres 27 år lange samarbeid.

Dobbelthoppet. Erling Eikli skal begynne å trimme. Bruke mer tid på barn og barnebarn. Men først, før han er helt ferdig, må han bare fullføre boken om de 22 veteranurene. Ja, også var det én ting til.

Du blir ikke i en redaksjon i 46 år uten at det er et godt miljø. Det å ha mennesker rundt deg som du trives med og som gjør hverdagen så god og fin, det vil jeg savne.

Og så, til slutt, var det denne historien: I 2016 gikk en gammel drøm i oppfyllelse. Ikke overraskende skjedde også det med en veteran. Erling Lorentzen var offiser i Kompani Linge og jobbet som motstandsmann med Sønsteby under krigen. I 2016 ble han invitert til Rena militærleir av Forsvarets spesialkommando. Erling Eikli var selvfølgelig med og lagde reportasje om nedleggingen av krans på minnesmerket for Kompani Linge og Det norske commandokompagniet.

Samtidig pågikk det fallskjermtraining i området. Plutselig lå tilbudet på bordet: Var noen av gjestene interessert i et tandemhopp?

Erling Lorentzen var blitt 93 år.

Erling Eikli hadde jo lovet kona å aldri hoppe i fallskjerm. Men hun var ikke her lenger.

Begge takket ja.

Kort tid etter fløy de til værs i en Hercules. Døren åpnet seg. De andre spesialsoldatene som skulle hoppe, trådte til side. Gjestene gikk frem. Erling og Erling, to menn som på hvert sitt vis hadde kjempet for Forsvaret, la nå sine liv i hendene på et par norske soldater.

De kikket ned mot bakken 12.500 fot under dem.

Så hoppet de.

PER MAGNUS NORDRUM RISENG
FOTO: ANDREA GJESTVANG

HVA SKAL TIL FOR Å BLI BEST?

Eirik Kristoffersen tar oss med på innsiden av Norges fremste elitestyrke.

«En glimrende bok! Uansett hvem du er og hvor du er i livet, kan du la deg inspirere av Eirik Kristoffersen.»

Erik Bertrand Larssen

«Det er noe renhårig over denne boken (...) Han skildrer klassiske dygder som mot, viljestyrke og lagånd. Men ikke en eneste gang knytter han disse dygdene til mannsrollen eller maskulinitet.»

Ingunn Økland, Aftenposten

NÅ
40.000!

JEGERÅNDEN

TIL 2030

for bestilling av **SIGNERT** eksemplar

Send SMS med kodeord

Følg oss gjerne!

facebook.com/Gyldendal.no

gyldendal_no

GYLDENDAL

Forsvarets forum rett i lomma

Vår julegave til deg er en splitter ny mobilapp, slik at du blir den første som får vite når noe rører på seg i forsvarsverdenen.

Forsvaret forum har tatt satsingen på nyheter og digital journalistikk til et nytt nivå. Vi har trappet opp tempoet og er der det skjer, når det skjer. Vi stiller de spørsmålene som vi vet at våre lesere bryr seg om.

Og leserne har svart. De siste månedene har vi sett en voldsom økning i trafikken på våre nettsider. Daglig, ukentlig og månedlig setter vi nye leserekorder. Med antall daglige unike brukere og ikke minst sidevisninger. Så langt i år har vi over 2,5 millioner sidevisninger.

Mer enn 60 prosent av dere som leser Forsvarets forum digitalt, leser oss på mobil. Ved å gi våre lesere denne appen ønsker vi å gjøre veien enda kortere. Vi vil gjøre vårt ytterste for å holde dere oppdatert. Enten du er opptatt av siste nytt, debatt, utenriks eller dyptpløyende reportasjer.

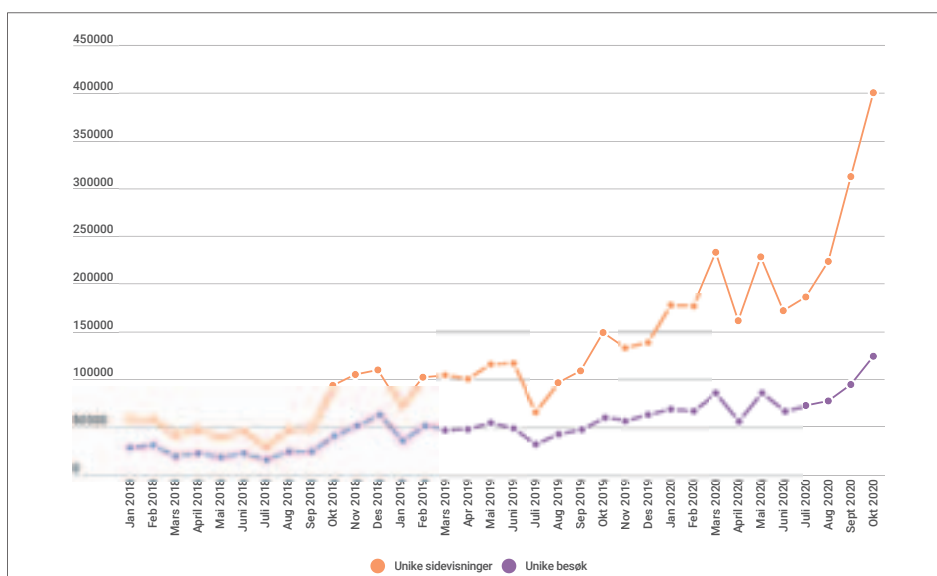
Mange abonnerer allerede på vår daglige morgenbrif på e-post. Denne vil du snart kunne få som varsel i mobilappen.

– Jeg håper at vi med denne satsingen kan nå ut med vår journalistikk til enda flere lesere, sier ansvarlig redaktør Stian Eisenträger.

Forsvarets forum har en unik mulighet til å dekke forsvarsfeltet på en måte mange nyhetsredaksjoner hverken har kapasitet eller ressurser til. Det skal vi fortsette med og fremover får du muligheten til å følge oss enda tettere.

Slik gjør du det:

1. Lås opp mobiltelefonen.
2. Åpne kameraet.
3. Hold mobiltelefonens kamera over QR-koden.
4. Trykk på lenken som dukker opp i toppen av skjermen på mobiltelefonen.
5. Trykk last ned.

VOKSER: Denne grafen viser månedlige unike besøk og månedlige unike sidevisninger på forums nettsider, tilbake til 2018.

SILJE KAMPESÆTER sk@fofo.no

Norge er en strategisk partner for fremtidens Artilleri!

K9 løsningen som ble valgt for det norske artilleriprogrammet er fremtidsrettet og baner vei for digitalisering av artillerisystemer verden over. Kongsberg Defence & Aerospace er derfor valgt som integrasjonspartner for det australske K9 Programmet. Brukerne vil få tilgang til uovertruffen funksjonalitet basert på norsk teknologi i verdensklasse.

■ utenlandsbiletet

ETIOPIA: Eit hotell skada av granatar i Humera, Etiopia. Statsminister Abiy Ahmed, fjorårets Nobels fredspristakar, startet militære operasjoner i Tigray-provinsen 4. november. Fleire hundre mennesker har mista livet i kampene som kan bidra til å destabilisere Afrikas horn. FOTO EDUARDO SOTERAS/AFP

En varslet katastrofe

Konflikten i Etiopia kan destabilisere hele Afrikas horn.

Mens verdens oppmerksomhet var rettet mot presidentvalget i USA, igangsatte Etiopias statsminister Abiy Ahmed militæroperasjoner i landets nordvestlige Tigray-region. Målet var en rask intervensjon for å avsette de regionale myndighetene, Tigray People's Liberation Front (TPLF), og gjenvinne kontroll over de føderale militærressursene plassert i Tigray. Operasjonen trekker ut, og i skrivende stund er det full borgerkrig mellom føderalregjeringen og Tigrays delstatsmyndigheter. Konflikten har potensiale til å spre seg og potensielt destabilisere hele Afrikas horn.

Krigen var på mange måter varslet. TPLF og statsminister Abiy har vært på kollisjonskurs lenge. TPLF var den dominerende part i regjeringskoalisjonen fra 1991, men partiets posisjon ble utfordret da Abiy ble statsminister i april 2018. Abiy igangsatte demokratiske reformer og inngikk fredsavtale med Eritrea, TPLFs nemesis. For dette ble han feiret nasjonalt og internasjonalt, og han mottok Nobels fredspris i 2019. Kritikere hevdet at befolkningen ikke var klar for de omfattende og raske reformene. Regionale, etniske og politiske konfliktlinjer det tidligere ble lagt lokk over, kom nå til overflaten. Abiy igangsatte et prosjekt for å styrke en felles, etiopisk identitet på tvers av disse forskjellene. I 2019 oppløste Abiy regjeringskoalisjonen av etnisk organiserte partier for å bygge et nytt nasjonalt enhetsparti (Prosperity Party) for å forene landet. TPLF, arkitekten bak det etnisk-føderale systemet, mente dette undergravde deres posisjon og politiske prosjekt. Følgelig trakk de seg fra videre samarbeid.

Stridens kjerne handler om maktforholdet mellom sentral- og delstatsmyndigheter og graden av regioners selvbestemmelse i det føderale systemet. Denne konfliktlinjen er ikke begrenset til Tigray. Krigens utløsende faktor var at TPLF gjennomførte regionsvalg i Tigray til tross for at de nasjonale valgene i august ble utsatt på grunn av koronapandemien. For Abiy var dette den «røde linjen» som ikke måtte krysses. Således oppsto en situasjon der partene ikke anerkjenner hverandres demokratiske legitimitet: sentralregjeringen anser delstatsvalget som illegitimt, og TPLF anerkjenner ikke Abiys regjering da den ikke er demokratisk mandat.

Tigray er en karrig region og utgjør kun 6 prosent av landets befolkning. Asymmetrien taler i favør av sentralmyndighetene. Utfordringen er at TPLF har tatt kontroll de føderale militærressursene plassert i Tigray, befolkningen er relativt samlet og historisk sett krigsvant, og fjellandskapet gjør Tigray gunstig for geriljakrig. TPLF, derimot, må forholde seg til to fronter – arvefienden i nord, Eritrea, og sentralmyndighetene i sør. Det hevdes at Abiy angriper TPLF fra baser i Eritrea.

De humanitære utfordringene er store i Tigray, sivile og humanitære aktører har vanskelige forhold og flyktningstrømmen til Sudan tiltar. Konflikten kjerne gjør at den kan spre seg nasjonalt. Konflikten kan også påvirke og påvirkes av pågående konflikter i omkringliggende Eritrea, Djibouti, Sør-Sudan og Somalia. Etiopia har lenge vært ansett som en øy av stabilitet i en ustabil region. Som FNs generalsekretær har uttalt, er Etiopias stabilitet avgjørende for hele Afrikas horn.

■ utsyn

JON HARALD SANDE LIE
Seniorforsker, Nupi

VÅPENHVILE: Russiske soldater i Nagorno-Karabakh skal sørge for at våpenhvilen overholdes. FOTO: ALEXANDER RYUMIN/TASS

Våpnene har stilnet i Nagorno-Karabakh

2000 russiske soldater skal sørge for at våpenhvilen overholdes.

I 1999 skrev Edward Luttwak artikkelen *Give war a chance*. Poenget hans var at ved å stoppe konflikter før de faktisk var løst, gjerne ved en ekstern intervensjon fra FNs sikkerhetsråd, Nato eller andre militærmakter, så konserverte man en uløst konflikt. Dersom krigen fikk gå sin gang – så smertefullt det enn kunne være – ble konflikten ferdig, og man kunne lettere gå inn i en gjenoppbyggings- og fredsbyggings fase.

Krigen i Nagorno-Karabakh kan være et eksempel på denne problematikken. Etniske armenere

forsøkte gjennom en borgerkrig i 1988 til 1994 å løsrive seg fra Aserbajdsjan. De var ikke sterke nok til å presse det igjennom, og Aserbajdsjan var ikke sterke nok til å slå ned utbryterne. De inngikk en våpenhvile, og egen gruppe – Minsk gruppen – med rot i OSCE ble opprettet for å forhandle fram en varig løsning. Men fredsprosessen kom aldri noen vei, og den underliggende konflikten ble aldri løst. 26 år senere ser det ut til at den er det, ved hjelp av snaut to måneders krigføring.

Hva skjedde? 7. november tok Aserbajdsjan den strategisk viktige byen Shusha. Byen ligger rundt 20 kilometer fra den selvutnevnte hovedstaden Stepanakert, og den kutter også hovedstadens forbindelse til Armenia igjennom fjellpassasjen Lachin-korridoren. Flere motangrep ble gjennomført de neste dagene uten å lykkes. Den 10. november signerte dermed partene en våpenhvileavtale, som i praksis var en kapitulasjon fra opprørenes og Armenias side.

BRENNER: Etniske armenere setter fyr på husene sine før de må evakuere områder som overtas av Aserbajdsjan.

FOTO: ALEXANDER NEMENOV/AFP

Hva har det å si? Det er kanskje tre konsekvenser man kan trekke av konflikten. Den første, lokalt, er at Aserbajdsjan gjenvinner i stort kontroll med eget territorium, og drømmen om en egen stat eller å bli en del av Armenia er knust for de lokale armenerne. Krigen bekrefter også at droner og moderne våpen kan være avgjørende på slagfeltet og mangelen på forsvar mot dette likeså. Det stiller også en del spørsmål om hvor stor innflytelse Russland egentlig har i det de har omtalt som sitt nærområde.

Til det siste først. Russland kom i en knipe i konflikten mellom Aserbajdsjan og Armenia. De er allierte med Armenia, som igjen støttet utbryterne i Nagorno-Karabakh, men de ønsket også å ha et godt forhold til Aserbajdsjan. Det å «miste» den ene eller den andre kunne fått konsekvenser både for egne ambisjoner, stilling som stormakt og innenrikspolitiske forhold. At Russland ble den som fremforhandlet våpenhvilen, og som skal garantere den de neste fem til ti år med nesten 2000 soldater i området, er umiddelbart en seier for landet.

Det er imidlertid ikke bare lykke for Russland. Utenom at de må dekke kostnader for 2000 soldater i nok et nytt område, så viser det også at Russland ikke kan påtvinge sin vilje på nabolandene i like stor grad som før. Den første våpenhvileavtalen fremforhandlet av Russland skulle tre i kraft 17. oktober. Den ble aldri overholdt. Det ble heller ikke de påfølgende avtalene. Først når den sterke part var fornøyd, ble det en reell våpenhvile. Russland var altså sterk nok til å fremtvinge møter og papiravtaler, men ikke før Aserbajdsjan hadde nådd sine mål, var det noen reell mulighet for at avtalen ble holdt.

Det er klart at det er Tyrkia, og ikke Russland, som er den vinnende parts store støttespiller og allierte. Det var Tyrkias støtte som gjorde det vanskelig for Russland å presse Aserbajdsjan hardere. Tyrkia spilte også en viktig rolle i selve militæroperasjonene med droner, antatt leiesoldater og ledelse. Både Aserbajdsjan, Armenia og nabolandene er klar over dette.

Det er også et lite slag mot russisk våpenproduksjon. Land i det tidligere Sovjetunionen har som regel et stort arsenal av våpen der det meste er produsert i Russland. Russland har derfor hatt tilnærmet monopol på våpenmarkedet i disse statene. Aserbajdsjan har derimot benyttet deler av oljepengene sine til å kjøpe avanserte israelske våpen. Både droner, flygende bomber og presisjonsvåpen er kjøpt inn de siste årene fra Israel, valgt fremfor russisk produserte våpen. Det var disse våpnene, selv om det også ble brukt tyrkiske droner, som ble avgjørende for å ødelegge forsvaret av Nagorno-Karabakh og å demoralisere forsvarerne.

Kombinasjonen av Aserbajdsjans moderne arsenal, utbryternes manglende forsvar mot dette og Russlands svekkede innflytelse i regionen, medførte både at krigen var over relativt raskt, og at det ser ut til at konflikten har kommet til en endelig konklusjon og seierherre – i den grad århundrer med konflikt kan sies noen sinne å bli løst.

Skribent

Orlogskaptein
THOMAS SLENSVIK
Mediegruppen ved
Forsvarets høgskole

annonse

VI VET AT LEVERING
BETYR ALT

avis.no | 815 330 44

AVIS

LETEKRYSS

I dette virvaret av bokstaver har vi gjemt en rekke ord. De står vannrett, loddrett og på skrå. Ett av ordene står ikke i diagrammet. Klarer du å finne det?

ARKIVTJENESTEN
BANDOLÆR
BATALJONSSJEF
DEFILERING
FREMRYKNING
GARDESKOLEN
GNAGSÅRTEIP
GRENSEJEGER
HELVETESUKE
HÅNDGRANAT
INSPEKSJON
KONTAKT
KONTROLLPOST
KVARTERMESTER
SOLOAPEFE
SYNKEMINE
TELLEKANTER
TEXAS
VAKTHAVENDE
VÅPENTILLITSVALGT

W	P	W	R	M	B	D	X	E	B	U	L	D	C	H	W	Z
B	T	O	B	G	O	K	F	N	W	M	I	B	I	Å	B	Y
A	E	T	S	A	S	O	S	Y	N	K	E	M	I	N	E	O
C	X	Y	W	N	N	A	O	G	Z	V	Y	N	U	D	Z	P
J	A	N	K	C	J	D	Z	T	V	X	C	K	E	G	V	G
A	S	P	N	G	R	A	O	V	F	J	L	V	E	R	Å	X
I	R	F	R	T	W	S	L	L	A	X	T	A	R	A	P	O
N	D	K	R	E	E	M	Y	Q	Æ	N	W	R	L	N	E	K
S	I	Q	I	V	W	L	U	L	T	R	U	T	F	A	N	G
P	P	L	A	V	P	J	L	Q	K	R	Y	E	P	T	T	X
E	W	D	U	F	T	W	B	E	E	B	J	R	W	P	I	R
K	B	L	K	J	R	J	Z	G	K	S	G	M	A	E	L	M
S	E	S	C	A	N	V	E	H	S	A	G	E	G	S	L	U
J	Q	J	S	R	L	J	Q	N	U	B	N	S	J	T	I	E
O	N	A	A	R	E	J	O	E	E	Y	C	T	F	Z	T	H
N	G	B	Z	S	I	J	A	S	S	S	A	E	E	E	S	E
F	A	N	N	B	L	D	R	Z	X	N	T	R	V	R	V	L
Y	F	E	A	A	V	X	N	L	M	P	K	E	J	Z	A	V
H	R	C	T	G	C	D	M	W	D	Z	O	R	N	Z	L	E
G	K	A	Y	E	S	O	L	O	A	P	E	F	E	Q	G	T
L	B	D	N	I	F	Å	K	O	N	T	A	K	T	R	T	E
Q	I	V	F	R	E	M	R	Y	K	N	I	N	G	S	N	S
G	R	E	E	T	V	A	K	T	H	A	V	E	N	D	E	U
G	A	R	D	E	S	K	O	L	E	N	R	M	F	R	E	K
D	T	K	Q	X	I	C	I	C	A	I	I	F	H	S	X	E
D	E	F	I	L	E	R	I	N	G	D	P	J	J	Y	T	H

Løsningene finner du på side 72

SUDOKU

LETT

1	3	2				5		
	4	8			7			
				1				
2				9	1	6	7	
	7							
		9					3	
7			3					5
		6				8		
	1			6				2

MIDDELS

	5			6		8		
						2	4	
		1	3					
9					4	3	7	
					6	4	2	
	3	4	1			9		
3			5		7			
7					2			
			6	9				

VANSKELIG

	5			6		8		
						2	4	
		1	3					
9					4	3	7	
					6	4	2	
	3	4	1			9		
3			5		7			
7					2			
			6	9				

VIL DU VÆRE MED OG BEVARE DETTE?

Les mer på forsvaret.no/karriere

FORSVARET

For alt vi har. Og alt vi er.

LØSNINGER

LETEKRYSS

Ordet som ikke befinner seg i diagrammet:

KONTROLLPOST

SUDOKU

LETT

1	3	2	9	6	4	5	8	7
5	4	8	2	3	7	9	1	6
6	9	7	5	1	8	3	2	4
2	5	3	4	9	1	6	7	8
4	7	1	6	8	3	2	5	9
8	6	9	7	5	2	4	3	1
7	8	4	3	2	9	1	6	5
9	2	6	1	7	5	8	4	3
3	1	5	8	4	6	7	9	2

MIDDELS

4	5	7	2	6	9	8	1	3
8	9	3	7	5	1	2	4	6
6	2	1	3	4	8	5	9	7
9	1	6	8	2	4	3	7	5
5	7	8	9	3	6	4	2	1
2	3	4	1	7	5	9	6	8
3	4	9	5	1	7	6	8	2
7	6	5	4	8	2	1	3	9
1	8	2	6	9	3	7	5	4

VANSKELIG

4	5	7	2	6	9	8	1	3
8	9	3	7	5	1	2	4	6
6	2	1	3	4	8	5	9	7
9	1	6	8	2	4	3	7	5
5	7	8	9	3	6	4	2	1
2	3	4	1	7	5	9	6	8
3	4	9	5	1	7	6	8	2
7	6	5	4	8	2	1	3	9
1	8	2	6	9	3	7	5	4

W	P	W	R	M	B	D	X	E	B	U	L	D	C	H	W	Z
B	T	O	B	G	O	K	F	N	W	M	I	B	I	A	B	Y
A	E	T	S	A	S	O	S	Y	N	K	E	M	I	N	E	O
C	X	Y	W	N	N	A	O	G	Z	V	Y	N	U	D	Z	P
J	A	N	K	C	J	D	Z	T	V	X	C	K	E	G	V	G
A	S	P	N	G	R	A	O	V	F	J	L	V	E	R	A	X
I	R	F	R	T	W	S	L	L	A	X	T	A	R	A	P	O
N	D	K	R	E	E	M	Y	Q	E	N	W	R	L	N	E	K
S	I	Q	I	V	W	L	U	L	T	R	U	T	F	A	N	G
P	P	L	A	V	P	J	L	Q	K	R	Y	E	P	T	X	
E	W	D	U	F	T	W	B	E	E	B	J	R	W	P	I	R
K	B	L	K	J	R	J	Z	G	S	G	M	A	E	L	M	
S	E	S	C	A	N	V	E	H	S	A	G	E	G	S	L	U
J	Q	J	S	R	L	J	O	N	U	B	N	S	J	T	I	E
O	N	A	A	R	E	J	O	E	E	Y	O	T	F	Z	T	H
N	G	B	Z	S	I	J	A	S	S	S	A	E	E	E	S	
F	A	N	N	B	L	O	R	Z	X	N	T	R	V	R	V	L
Y	F	E	B	A	V	X	N	L	M	P	K	E	I	Z	A	V
H	R	C	I	G	C	D	M	W	D	Z	O	R	N	Z	L	E
G	A	Y	E	S	O	L	O	A	P	E	F	E	Q	G	T	
L	B	O	N	I	F	A	K	O	N	T	A	K	T	R	T	E
Q	I	V	F	R	E	M	R	Y	K	N	I	N	G	S	N	S
G	R	E	E	T	V	A	K	T	H	A	V	E	N	D	E	U
G	A	R	D	E	S	K	O	L	E	N	R	M	F	R	E	K
D	T	K	Q	X	I	C	I	C	A	I	F	H	S	X	E	
D	E	F	I	L	E	R	I	N	G	D	P	J	J	Y	T	H

MED
 Military Equipment Denmark
 +45 5943 0300 | info@med.dk | www.med.dk

K2 : Neste generasjons stridsvogn er klar for konkurransen

K2 er en av de mest avanserte stridsvognene i verden. Den nyutviklede stridsvognen er basert på banebrytende teknologi. Kombinasjonen av velprøvd og moderne europeisk og koreansk teknologi gir stridsvognen det høyeste nivået av beskyttelse, ildkraft og mobilitet.

K2 s unike egenskaper gjør at vognen er svært godt tilpasset den krevende norske topografi med daler og utfordrende fjellområder. Dette, kombinert med det moderne designet til K2, gjør denne stridsvognen til det beste valget med en levetid på mer enn 30 år understøttet av en stabil og pålitelig logistikk. Samtidig kan Norge se frem til økt deltagelse fra norsk industri som igjen bidrar til økt forsyningssikkerhet og beredskap.

Det er bra at Norge anskaffer nye stridsvogner gjennom åpen konkurranse og i partnerskap med Sør-Koreanske myndigheter. Ved å teste de forskjellige stridsvognene mot hverandre under norske forhold, får Norge et klart og tydelig bilde av hvilken stridsvogn som best møter Norges langsiktige behov.

K2 er klar for konkurransen.

HYUNDAI
Rotem

Hyundai Rotem is representet in the Nordic Region by Military Equipment Denmark A/S

EVENES: Vaktsoldatene og de andre vernepliktige ved Evenes flystasjon mangler velferdstilbud.
– Den velferden vi har her, er hverandre, mener en av de tilltsvalgte.

– Velferden vi har på Evenes, er hverandre

Forsvaret bygger leir som skal stå klar i 2022.
Det går utover soldatene i 2020.

– **Det er flere** soldater som har fått høre på kurs at Evenes er en ferdigbygget leir, men det stemmer ikke. Noen har fått litt feil inntrykk.

Det sier Latifa Okoko, som er tillitsvalgt for basesoldatene på Evenes leir. Hun er transportsoldat på Evenes og har dagtjeneste.

– Det er ikke mye å gjøre etter arbeid. Når det kommer til velferdstilbud, virker det som vaktssoldatene ofte blir prioritert. Det er en skeivfordeling. Det er også ofte soldatene selv som har stått for velferdsoppleggene. Den velferden vi har her, er hverandre, sier Okoko.

Midlertidig. Evenes leir skal være fullt operativt i slutten av 2022. Før den tid skal kaserner pusses opp og bygges. I dag bor soldater på midlertidige rigger i påvente av å flytte inn på en oppusset mannskapskasernen. Soldatene har hverken idrettsbygg eller velferdsbygg. Det midlertidige tilbudet består av en treningsrigg som de deler med entreprenørene som bygger leiren.

Utenfor leir er det nærmeste en Circle K og en grill. Bensinstasjonen bruker soldatene flittig når de drar på «bamsemumspatrulje».

– Hovedsakelig når du er på vakt eller utdanning, så forlater du egentlig ikke leiren. Med mindre du skal til Circle K på «bamsemumspatrulje», sier tillitsvalgt Carl Jonathan Olsen Nilsson.

Der som soldatene ønsker å dra inn til en vanlig butikk, er de avhengig av bil. Det tar 45

minutter med bil til Harstad og 50 minutter til Narvik.

– Da jeg var i rekrutten på Kjevik, så kunne du alltid dra til Kristiansand og komme tilbake på kvelden. Det var såpass nærme. Du kunne alltid ta en dagstur til byen, men det kan du ikke her, sier Nilsson.

TVO-rapport. I en besøksrapport fra Evenes gjennomført av Tillitsvalgtordningen i Forsvaret (TVO) i juli 2020 kommer det frem to urovekkende punkter. Besøksrapporten har til hensikt å følge opp hvordan TVO fungerer ute på avdelingene, og møte aktører som har påvirkning på soldatenes hverdag.

Det første punktet handler om soldatene er tilfreds med velferdstilbudet på Evenes. Der står det følgende: det er ingen velferdsbygg, og det skal heller ikke være klart før desember 2022... Det er stort behov for å få på plass noe midlertidig for de vernepliktige, da det er lenge til det kommer noe fast på plass ved avdelingen.»

Misfornøyde. Flere soldater uttrykker at de er misfornøyde med tjenesten på Evenes da mangel på velferdstilbud på og utenfor leir er stor. Når Soldatnytt spør soldatene om hva de gjør etter tjeneste, får vi til svar at det ikke er noe å gjøre her. På riggen er det lytt, og de er nødt til å ta hensyn og holde støynivået nede for å ikke vekke hverandre.

– I rekrutten kunne man henge på rommet, siden man hadde stort rom. Men er man to stykker på rommet, så er det for fullt. Da ender man med å stå i gangene. Ser man film i fellesstua, så skal folk få lov til å se film i fred uten at folk prater og forstyrrer, og da er det egentlig ikke noen andre plasser man kan dra, sier Okoko.

Innsperret. – De forteller hele tiden om hvor bra det skal bli om tre år. Det er bra for de som kommer hit om tre år, men jeg føler at de ikke tenker på oss som er her nå, sier Nilsson.

Får ikke trent. I et annet punkt i rapporten kommer det frem at det ikke gjennomføres fysisk fostring (fyfo) for soldatene på leir. «Det er ikke lagt til rette for at dette skal gjennomføres, da det ikke er noe ordentlig idrettshall som kan brukes til de felles fyfo-øktene.»

Etter rapporten kom, har det fortsatt ikke skjedd noen endringer slik at soldatene får de to timene i uka med fyfo som de har krav på. Det er bare i utdanningsukene for vaktssoldatene at det blir gjennomført fysisk fostring. Utenom dette er soldatene selv nødt til å stå for egen trening.

– Vi har en treningsrigg, men nattlaget får ikke trent fordi riggen låses kl 22.00, så da utgår all trening, sier Nilsson.

BYGGEPLASS: Evenes fremstår som en byggeplass. Det får konsekvenser for dem som tjenestegjør der, mener de tillitsvalgte. Fra venstre bak: Carl Jonathan Olsen Nilsson, Emil Dugstad, Latifa Okoko. Foran: Kari Lambach Fitjar og Emilie Melkild.

«Jeg håper ikke dagens situasjon setter seg som et bilde på Evenes som tjenestested»

EIRIK GULDVOG – LUFTVINGSJEF

» På grunn av korona er det restriksjoner på den midlertidige treningsriggen når det kommer til vasking.

Koronautfordringer. – Vi prøver å tilrettelegge så mye som mulig i form av å etablere midlertidige løsninger i mangel av fullverdige løsninger. Vi har også løpende dialog med Luftforsvarsstaben for å få etablert ytterligere tilbud. Vi har fått etablert et meget bra styrketreningsanlegg, og vi håper å få på plass en innendørs spillflate i en av hangarene på basen før vinteren, sier luftvingsjef oberst Eirik Guldvog (bildet).

– Da skal det i hvert fall være mulig å drive innendørs fysisk trening på en god måte på Evenes.

Så har selvfølgelig også vi hatt særlige utfordringer da treningsanlegg har vært stengt i lange perioder grunnet covid-19, sier Guldvog.

Byggeplass. Da Soldatnytt presenterer misnøyen om velferdstilbud blant soldatene ovenfor Guldvog svarer han følgende:

– Vi har tillatt større bruk av kjøretøy som gjør at de kan dra ut for å gå i butikk. Vi har laget en rabattavtale med buss så det er mulig å komme seg i retning Harstad og Narvik for en billig penge. Vi har inngått avtale med svømmehall og kino i Harstad og Narvik-området. Vi er i dialog med lokale idrettslag og organisasjoner for å se på det tilbudet. Og så skal vi jobbe med dialogen med soldatene for å se om det er andre ønsker vi forholdsvis enkelt kan prøve å få til, sier Guldvog.

– I tillegg har vi gjort et ganske stort innkjøp av en del fritidsutstyr som er til utlån. Vi prøver å tilrettelegge for dem som har fri en helg. Vi har kjøpt inn sykler, randonee-ski, med mer.

– Vil du si deg fornøyd med den midlertidige løsningen for soldatene?

– Vi har en god dialog med soldater og tillitsvalgte for å utbedre så mye som mulig innenfor de rammer og forutsetninger vi har. Nå får vi på plass midlertidige idrettsfasiliteter, og vi får til en midlertidig kantine, så jeg vil påstå at vi nærmer oss et tilfredsstillende minimumsnivå, svarer luftvingsjefen.

Soldatene fikk flytte inn på ny forlegning i november, og tidlig neste år blir messa ferdig.

– Det har soldatene som har bodd trangt frem til nå, virkelig fortjent. Så vil det fortsatt være slik at Evenes er en byggeplass som kommer til å påvirke soldatenes hverdag i et par år fremover.

Mye å ta tak i. Avdelingstillitsvalgt ved Evenes, Emil Dugstad, forklarer til Soldatnytt at det er mye å ta tak i.

– Det er en uferdig leir, og derfor er det mangler, sier Dugstad.

Basesoldatene har ikke noe kontorsted eller noe oppholdssted i tjenesten sin utenom riggen. Derfor blir de ofte sittende på riggen hvis ikke de har noe å gjøre i tjenesten.

– Fremover er det viktig at velferden er kreativ og finner gode løsninger på opplegg de kan arrangere, til tross for at de ikke har et velferdsbygg. Det jobbes nå for å få etablert et midlertidig velferdsbygg. Dette er et prosjekt som er utrolig viktig for soldatene. Det kan være et godt samlingspunkt for resten av soldatmassene, forklarer han.

Fremtidige soldater. – Det er spennende å være med på oppbygging av en ny leir, men når du får informasjon om hvor bra det skal bli om tre år, som er helt irrelevant for din tjeneste, så lurer du på hva du skal med den informasjonen, sier

tillitsvalgt for basesoldatene, Latifa Okoko.

Dugstad mener det er god stemning blant soldatene, men at også mye er savnet i leiren.

– Jeg opplever likevel at det går i riktig retning for soldatene. Vi soldater flytter inn i ny kaserne innen november. Dette kommer nok til å hjelpe mye. I tillegg håper jeg at det midlertidige velferdsbygget og idrettsflaten snart er klart. Da vil soldatene ha mer å finne på etter tjeneste. Dette er mest sannsynlig bare noe vi nye soldater får oppleve siden de som har vært her lengst, dimiteres nå snart, sier Dugstad.

Begrenset. Luftvingsjef oberst Eirik Guldvog håper soldater på Evenes føler at de har en givende tjeneste selv om fasilitetene i dag er noe begrenset.

– Jeg håper de også ser hva Evenes er i ferd med å bli. Det blir Luftforsvarets nest største base med mange gode fasiliteter og muligheter. Jeg håper ikke dagens situasjon setter seg som et bilde på Evenes som tjenestested. Vi trenger dyktige soldater som ønsker å gjøre en god tjeneste, sier Guldvog.

ANDREA VASHOLMEN MOSTUE

V O L V O

Bilia tilbyr store fordeler for deg som skal tjenestegjøre i utlandet

Akkurat nå har vi ekstra gode priser på en rekke velutstyrte Volvo-modeller.

KONTAKT OSS FOR TILBUD

WWW.BILIA.NO/VOLVO-DIPLOMAT-SALES

Kontakt: Rune Møllerbråthen, mobil 905 15 300, epost rm@bilias.no

Alt som gjelder Volvo. Og litt til.

Ring oss på telefon 915 08555, chat med oss på bilias.no og følg oss på facebook.com/bilianorgevolvo

bilias.no/volvo

Under angrep

I Vest-Finnmark trener seksmåneders-soldatene på det samme som de skal gjøre når de kommer inn i Heimevernet.

SIKRING: Quick Response Force gjør seg kjent med hvor de ulike stillingene befinner seg i den 360 graders sikringen rundt kommandoplass. FOTO: ANDREA VASSHOLMEN MOSTUE

*«Jegertroppen skal finne fienden.
I tillegg skal vi ødelegge fiendens
muligheter for å finne oss»*

BENGT ROTMO - TROPSSJEF

» **En skarp lyd skjærer** gjennom den støyende lyden fra beltevognen. Lyden er ikke til å ta feil av. Den kommer fra flere steder. Kolonnen er under angrep fra en ukjent fiende. Soldatene fra innsatsstyrken Ida og Lyra i HV-17 griper fatt i våpnene sine og hopper ut av beltevognene. Det er hvitt på bakken i Vest-Finnmark. Dette er soldatenes første øvelse der de er deployert med kjøretøy.

Dekket av skogholtet og beltevogner besvarer kompaniet ilden. De får ildoverlegenhet, og fienden trekker seg tilbake. Soldatene løper tilbake til beltevognene og deployeringen fortsetter videre innover i Norges største skytefelt.

I den bakerste beltevognen har maskingeværskytteren ansvar for å sikre bakover. Hun står

motsatt vei av kjøreretningen i åpningen i taket for å få sikt. Etter en liten stund på ferden innover skytefeltet stopper kolonnen igjen. Kompaniet er under nytt angrep. Soldatene løper nok en gang ut av beltevognene og legger seg ned i grøften mellom grusveien og skogholtet. Ingen klarer å lokalisere eksakt hvor fienden befinner seg. Kompaniet besvarer ild og prøver å vinne ildoverlegenhet mot fienden.

– Trekk tilbake, ropes det.

Soldatene kjapper seg inn i beltevognene, og kolonnen fortsetter.

Påvirket av korona. Soldatene i førstegangstjenesten er en del av HV-17 under ledelse av innsatsstyrke Ida og Lyra. I denne øvelsen

skal de trene på forsvarsstrid i vinterterrenget. Opprinnelig skulle de være på lag sammen med Jegerkompaniet fra Porsanger bataljon og kjempe mot resten av innsatsstyrken. På grunn av covid-19 kunne ikke innsatsstyrken delta. De vernepliktige i Ida og Lyra kjempet derfor mot Jegerkompaniet fra Porsanger bataljon.

– Det er selve innsatsstyrken som ikke er mobilisert, altså de på kontrakt, sier troppssjef Thomas Benky (bildet).

– Soldatene i førstegangstjenesten skulle egentlig øve mot dem slik at innsatsstyrken skulle være vår fiende. Man kan si at oppdraget har blitt mer krevende for vår del,

ANGREP: Soldatene i HV-17 bruker beltevognene som dekke når kolonnen deres er under angrep fra en ukjent fiende. FOTO: ANDREA VASHOLMEN MOSTUE

fordi vi møter en fiende i en annen setting. Det skaper gode utfordringer.

Finne fienden. For soldatene har ikke endringene så mye å si, mener han. De får fortsatt trent på hvordan de skal operere under et reelt angrep i nord. De trener på hvordan de skal sikre seg mot en fiende, sette opp en kommandoplass, operere i krevende forhold og gjøre rekognosering for å finne fienden.

– Jegertroppen (tropp 4 i Ida og Lyra) skal finne fienden. I tillegg skal vi ødelegge fiendens muligheter for å finne oss. Enten går vi og leter etter fienden, eller så kikker vi etter fienden i en observasjonspost. Når vi leter etter, så går vi oppklaringspatrolje. Det er de viktigste tingene

vi gjør, forklarer fungerende troppssjef i jegertroppen Bengt Rotmo (bildet).

360 grader sikring. Soldatene kjører en stund. Det humper og bråker. Alle følger årvåkent med. Hvor kan fienden befinne seg? Kolonnen stopper. De ankommer stedet kompaniet skal slå leir. Soldatene sprer seg slik at de ligger rundt kolonnen. Hvitkamouflasjen gir soldatene skjul i det lette snødekket. Her ligger de og ser etter fienden og sikrer resten av kompaniet. Noen av soldatene lempet utstyr ut fra en Scania. Storsekk på storsekk stables lagvis i grøften mellom veien og brinken. En gruppe beveger

seg oppover brinken for å sjekke at området er klart.

Kommandoplass. Nå er den neste oppgaven å finne et egnet sted for kommandoplassen. Det er her operasjonssentralen skal være. Soldatene er nødt til å finne et sted som ikke er synlig fra grusveien. De er også avhengige av å kunne kjøre både beltevogner og kjøretøy inn dit, men det viktigste er at det må være naturlig lyddemping i lendet.

For å drifte operasjonssentralen er kjøretøyene nødt til å stå på hele tiden, i tillegg til at det trengs et aggregat for å få strøm. For at lyden ikke skal bære må det være høydedrag rundt

MG-SKYTTER: En maskingeværskytter sørger for å sikre laget sitt da lagfører gjennomfører en situasjonsbrief. FOTO: ANDREA VASHOLMEN MOSTUE

«Det er størst sannsynlighet for at folk som er fra Finnmark blir værende i Finnmark»

THOMAS BENKY - TROPSSJEF

» området. På kommandoplass vil de kartlegge posisjonen til fienden og planlegge angrep. Sambandssoldatene sitter på vakt på sambandet. De får inn meldinger fra sine medsoldater om observasjoner.

Annerledes førstegangstjeneste. I innsatsstyrken i HV-17 har man begynt med en ordning hvor man kaller inn vernepliktige til seks måneders førstegangstjeneste. I dag er det 82 vernepliktige soldater i HV-17. Vanligvis blir man kalt inn til tolv måneders førstegangstjeneste i Forsvaret og etter tjenesten innkalt til øvelser i Heimevernet.

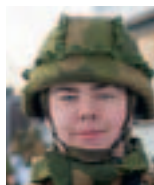
Ved å halvere førstegangstjenesten vil HV-17 få flere vernepliktige til oppdraget med å beskytte Finnmark. Det har tidligere vært et problem med for få soldater, men denne ordningen skal være med på å løse dette problemet.

– HV-17 strukturen manglet folk. Strakstiltak ble da at innsatsstyrken Ida og Lyra fikk oppdraget med å utdanne soldater spesifikt til HV-17.

Et bærende prinsipp er nærhet, det er størst sannsynlighet for at folk som er fra Finnmark, blir værende i Finnmark, forklarer Benky.

Områdestrukturen. – Jeg føler absolutt at vi får med oss alt det vi skal lære, sier HV-17 soldat Bård Larsen Husmo (bildet).

– I HV-17 blir du fra starten av mer kjent med den områdestrukturen som du store deler av livet ditt skal fortsette i. Selv om jeg ikke direkte har vært ute i det området jeg kommer til å havne i, så får jeg veldig godt kjennskap til strukturen og måten ting gjøres på. De menneskene jeg blir kjent med her, kommer også til å være oppe i de forskjellige områdene. Jeg synes at det er veldig bra, sier Husmo.

SETTER OPP KOMMANDOPASS: Etter området er sikret, trekker resterende lag inn for å starte arbeidet med å etablere stillinger og sette opp kommandoplass. FOTO: ANDREA VASHOLMEN MOSTUE

ETABLERING: Soldatene arbeider hardt for å etablere de beste stillingene. Samtidig er det viktig at de holder utkikk etter fienden.

FOTO: ANDREA VASHOLMEN MOSTUE

» **Seks måneder.** – Dette er den tredje kontingenten med seksmånedersoldater. Så blir det spennende å se hvor mange som ender opp hos innsatsstyrken på kontrakt, sier troppssjef Benky.

Husmo mener at det er en større oppmuntring til å øve etter tjeneste. Hvis man skal bli ordentlig god på sluttet orden, eller magasinbytte, så må en ta litt initiativ til å øve på fritiden.

– Du tar alt du skal lære på ett år, og lærer det på seks måneder. Det går mye fortere å lære det, men jeg føler absolutt at vi får med oss alt det vi skal lære. Det er bare litt mer press på å få gjort det riktig og mer oppmuntring til å øve etter endt tjeneste, sier Husmo.

– Jeg føler at nå lærer vi det viktigste, og så har vi litt frihet til å gjøre hva vi vil resten av året, sier HV-17-soldat Sara Jørgensen (bildet).

Full utsikt, null innsyn. Rundt kommandoplassen har arbeidet med å grave stillinger begynt. Dette er oppgaven til geværtroppen. Stillingene er godt spredt og lite synlige for en ukjent fiende.

Bakken er frossen og hard å grave i. Spadetak på spadetak går ned i bakken. Steiner flyttes, og stillinger etableres. Soldatene jobber hardt for å lage gode stillinger. Når stillingen er ferdig

gravd, kan soldatene overvåke lendet. Så er det bare å vente.

ANDREA VASHOLMEN MOSTUE
JØRGEN ENKERUD

TILLITSVALGTORDNINGEN
I FORSVARET

Landstillitsvalgte

Aksel Eidissen Grunnvåg
mob. 974 23 958

Anette Hyldmo
mob. 468 22 921

Anniken Strønen Riise
mob. 489 54 570

Sofia Karin Malekas
mob. 976 61 402

Ola Tollnes Lydersen
mob. 476 50 490

Hvem er vi?

Vernepliktsrådet (VPR) er det sentrale organet i Tillitsvalgthordningen i Forsvaret (TVO). Vi består av fem landstillitsvalgte, i tillegg sjef TVO og en administrativ koordinator.

Landstillitsvalgte velges for ett år av gangen av TVOs landsstyre. VPR har som hovedoppgave å representere ordningen sentralt opp mot politisk og militær ledelse, samt følge opp at ordningen fungerer etter hensikt.

Hva har vi gjort siden sist?

Vernepliktsrådet representerer soldatene ved forsvarets og den politiske ledelse. I år kom både forslag til ny langtidsplan for forsvarssektoren og forsvarsbudsjett. Vi deltok på den åpne høringen i Utenriks- og forsvarskomiteen i oktober og har møtt med komiteensrådgivere. I november skrev Aftenposten om våre meninger knyttet til regjeringens forslag om mer bruk av 16 måneders førstegangstjeneste. Dette ble etterfulgt av debatt på Dagsnytt 18 med forsvarsministeren og landstillitsvalgt Riise. Vernepliktsrådet har også skrevet debattinnlegg i Forsvarets forum. Budsjettforlaget foreslår at hele Forsvaret kan benytte seg av tvungen 16 måneders tjeneste. Forslagsteksten er vanskelig å oppdage, og fjerner grunnlag for debatt. Vi mener at dette er en kortsiktig løsning som kan skape usikkerhet rundt tjenestelengden. TVO mener at all tjeneste utover 12 måneder skal være basert på frivillighet, slik det fungerer i store deler av Forsvaret i dag. Vernepliktsrådet stiller spørsmål om hvorvidt forslagsteksten er tilstrekkelig for en endring av denne størrelsen.

forsvaret.no/tvo

LAST NED

Forsvaret Rapp

Facebook:

Tillitsvalgthordningen i Forsvaret

Twitter/Instagram:

@Tillitsvalgthordningen

Veien videre

Vi jobber videre med saken om førstegangstjenestens lengde samt andre tema fra langtidsplanen som påvirker soldatene. TVO jobber med å kartlegge statusen på Forsvarets bygg. Det har lenge vært en viktig sak og er blitt mer aktuell den siste tiden. I løpet av koronapandemien har Forsvarets manglende kapasitet ved bygg kommet tydelig frem. Soldater har bodd i telt, på en nedlagt folkehøyskole og i gamle kaserner som er i for dårlig stand til å bo i. Saken prioriteres høyt fremover. I tillegg arrangerer TVO årlig «Soldataksjonen» som skal belyse tema som er viktig for soldatene. Neste års tema er psykisk helse. Tema skal gi oss kunnskap om hvordan håndtere vår egen og andres psykiske helse. Aksjonen skal skape arena for diskusjon og senke terskelen for å prate om tema. Vi ønsker alle en smittefri og trygg vinter!

Administrasjonen

Knut Ringen
Sjef TVO
mob. 474 62 633

Lise Veronica Huynh
Førstekonsulent
tlf. 2309 7241

TVO/FFT

Epost: soldatnyttkontakt@gmail.com

Tlf: 2309/0510 7247

Adr: Soldatnytt, FFT, Bygning 58,
Postboks 1550 sentrum Oslo

TRENGER DU HJELP?

GRØNN LINJE

Om du har det vanskelig eller trenger noen å snakke med
800 30 445

VARSLINGSKANALEN

Meld i fra om kritikkverdige forhold
800 89 666

PROUDLY
ENGINEERED
IN NORWAY

M/77

ORIGINALEN - LIKE GOD SOM I 1977!

ALFA utviklet den originale marsjstøvelen, M/77, i samarbeid med det Norske Forsvaret allerede i 1976. Den ble umiddelbart en suksess og er fortsatt like populær og funksjonell. M/77 produseres i dag med den samme gode kvalitet, tilpasset norske føtter og nordisk klima.

ALFA M/77 MARSJSTØVEL

Les mer om originalen på alfa.no

ALFA

75 om 75-åringen

Mannskapsavisa og Forsvarets forum
fyller 75 år.

Vi har spurt 75 forsvars- og samfunnsprofiler:

1: Hva er ditt forhold til Forsvarets forum

*2: Hva er din beskjed til oss i forbindelse
med 75-årsjubileet?*

Ine Eriksen Søreide, utenriksminister (H)

1. Forsvarets forum var viktig for meg da jeg var forsvarsminister og før det leder i utenriks- og forsvarskomiteen, og jeg leser det fortsatt som utenriksminister. Det er alltid hyggelig å intervjues av Forsvarets forum, og jeg har møtt deres utsendte både på øvelser og arrangementer.

2. Forsvarets forum er viktig for å dekke forsvarsrelaterte spørsmål. Vi er avhengig av kunnskap, debatt og engasjement rundt Forsvaret og forsvarsevnen. Derfor må Forsvarets forum fortsette å utvikle seg og sette viktige forsvarspolitiske spørsmål på dagsorden. Jeg vil gjerne gratulere og ønske lykke til med å tilpasse og oppdatere Forsvarets forum så det også i framtiden blir en sentral plattform for forsvarsspørsmål.

Erling S. Lorentzen, Kompani Linge-veteran

1. På grunn av mine mange år i utlandet er det først i de senere årene jeg er blitt klar over den store betydningen av Forsvarets forum. Det er et viktig organ, både som talerør for veteraner og som kilde til nyttig informasjon om hendelser innenfor Forsvaret.

2. Forsvarets forum må opprettholde sin viktige oppgave med å formidle til de unge betydningen av et sterkt forsvar.

Jens Stoltenberg, generalsekretær Nato

1. Jeg husker fortsatt første gang jeg leste Forsvarets forum, som ung vernepliktig på

Ejvemoen i 1979. Siden har Forsvarets forum vært en viktig kilde til informasjon både om det norske Forsvaret og om sikkerhets- og forsvarspolitikk. Den dag i dag får jeg Forsvarets forum sendt ned til Nato i Brussel.

«Det er annerledes å drive med journalistikk i dag enn det var for 75 år siden»

2. Først og fremst vil jeg gratulere med jubileet og ønske dere en god feiring. Det er annerledes å drive med journalistikk i dag enn det var for 75 år siden, mange vil mene at det er mer krevende, men det må jo også være mer spennende. Jeg er overbevist om at Forsvarets forum vil videreføre bladets stolte tradisjon også de neste 75 årene!

Stina Baarne Hassel, leder NTL Forsvar

1. Jeg leser Forsvarets forum på nett hver morgen for de beste, grundigste og mest oppdaterte forsvarsnyhetene.

Forum er et viktig fora for forsvarsrelatert debatt, slipper til mange stemmer og sørger for at saker blir grundig belyst fra ulike vinkler.

2. Forsvarets forum er ikke bare Norges viktigste arena for forsvarsdebatt, men jobber også fram store tunge saker om kritikkverdige forhold i forsvarssektoren. Det er avgjørende at dere fortsetter å hevde deres rett og plikt til å drive kritisk journalistikk også de neste 75 år.

Morten Wold, utenriks- og forsvarskomiteen (Frp)

1. Jeg leser selvsagt artikler på nettsiden. Tidligere leste jeg bladet, som min stefar abonnerte på. Han var flymaskinist på Hercules i mange år. Jeg hadde et personlig forhold til bladet et halvt år i 1989. Jeg var journalist ved sekretariatet til Landsutvalget for tillitsvalgte i Forsvaret (LTF/S) og leverte artikler til alle bladets utgaver.

2. Fortsett det gode arbeidet. Skriv enda mer om menneskene i Forsvaret, de gode historiene. Det utfyller artikler om økonomi, materiell, lokaliseringer og langtidsplaner. Gratulerer med jubileet.

Toralf Heimdal, ordfører i Bardu (Sp)

1. Jeg leser Forsvarets forum, både nettsaker og bladet, med interesse. Viktig for å få et lite faglig innblikk kommunisert på en objektiv måte, som bidrar til fokus i viktige saker som opptar kommunen og regionen.

2. Gratulerer med 75-årsjubileet til en viktig stemme blant norske medier!

Kristin Krohn-Devold, tidligere forsvarsminister (H)

1. Jeg synes at å lese FF er en god måte å holde oversikt over alt som skjer i Forsvaret. Samtidig er det viktig med et eget organ som både lager godt samhold og internkultur i Forsvaret og holder forsvarsinteressen oppe i samfunnet for øvrig. Dette særlig i en tid der velgerne flest bryr seg mindre om forsvars- og sikkerhetspolitikk enn om andre deler av de offentlige budsjetter. Da må noen holde positiv synlighet oppe.

2. Husk at folk flest oppfatter dere som et talsrør for Forsvaret. Blir dere for kritisk til egen sektor fremfor å synliggjøre alt som er bra og bygger lagånd, kan det ha negativ innvirkning på folk flest sitt inntrykk av Forsvaret – og dermed svekke betalingsviljen for det Forsvaret vi skal ha. Dette er et evig dilemma som blir forsterket i en fremtid med fallende oljeinntekter og mer kamp om pengene mellom sektorer.

Arne Jensen, generalsekretær Norsk Redaktørforening

1. Jeg er jo ikke fast leser, men de gangene jeg av ulike grunner har forholdt meg til FF, så har det alltid slått meg hvor profesjonelt bladet og journalistikken fremstår, både i innhold og presentasjon. Jeg har alltid endt opp med å lese mer enn det som var planen!

2. Fortsett å være en uavhengig og kritisk kanal for viktige spørsmål knyttet til Forsvaret og norsk forsvarspolitikk. Forsvaret er en helt grunnleggende del av det norske demokratiets infrastruktur og disponerer store økonomiske og menneskelige ressurser. Da er det viktig at vi har et fagblad som har kompetanse, både forsvarsfaglig og journalistfaglig, til kritisk å overvåke hvordan disse ressursene forvaltes.

Siv Jensen, partileder (Frp)

1. Forsvarets forum er for meg et magasin som gir god og interessant informasjon om dagliglivet i Forsvaret. Samtidig som Forsvarets forum også tar opp endringer i Forsvaret, den sikkerhetspolitiske situasjonen og forsvarspolitikk. Jeg tror mange som har vært i Forsvaret, ser på magasinet som en viktig dør inn i dagens virkelighet. For oss politikere er det en viktig kilde til informasjon og forståelse for hva som rører seg i Forsvaret.

2. Gratulerer så mye med jubileet! Forsvarets forum vil være et viktig bidrag til informasjons-spredning om Forsvaret i mange år fremover. Å beholde en uavhengig rolle som informasjonskanal vil være viktig også fremover. Kritiske reportasjer og reflekterte analyser bidrar til å bygge kredibilitet, noe som er svært viktig i våre dager. Et aktuelt magasin vil alltid bli verdsatt uansett om det er på papir eller på nett, lykke til i årene som kommer!

Inger Skjelsbæk, professor

1. Jeg har lest Forsvarets forum i ulike perioder og synes alltid det er noe å lære og oppdage. Når jeg har hatt forskningsprosjekter som har fokusert på Forsvaret eller veiledet studenter som skriver om forsvar, har det vært særlig nyttig å lese Forsvarets forum for å holde seg oppdatert.

2. Gratulerer, og fortsett med å prioritere god journalistikk knyttet til viktige temaer.

Janne Haaland Matlary, professor

1. Jeg skriver i Forsvarets forum, og jeg leser Forsvarets forum.

2. Forsvarets forum bør være mer av en debattarena og ha mindre «snille» reportasjer.

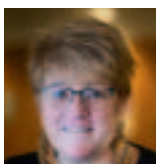

Thor Gjermund Eriksen, kringkastingssjef

1. Jeg leser Forsvarets forum jevnlig, fordi det interesserer meg å holde meg orientert om utviklingen i Forsvaret

og hvilke diskusjoner som foregår i og om Forsvaret.

2. Bring debattene, diskusjonene og uenighetene i Forsvaret ut i det offentlige rom. Det bygger tillit og tjener Forsvaret på sikt.

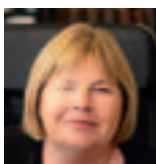

Trine Skei Grande, utenriks- og forsvarskomiteen (V)

1. Et fagtidsskrift som gir mye nyttig informasjon, men også en viktig debattarena for

forsvarspolitik. Fagtidsskrifter er viktige i en tid hvor fagkunnskap snakkes ned og falske nyheter florerer.

2. Du er viktigere enn noen gang, en dame som bare blir bedre med årene. Men fortsett å vær romslig, ha takhøyde, og inviter til debatt. Bare slik kan du være med å gjøre Norge tryggere.

Elin Floberghagen, generalsekretær i Norsk Presseforbund

1. Forsvarets forum er blant Norges beste og mest anerkjente fagmedier. Mediet

har vunnet mange priser de siste årene og ikke minst den gjeve Fagpresseprisen for 2018. Det kommer av mange års satsing på solid journalistikk innenfor deres felt. Vi er mange som gleder oss over at deres eiere valgte å satse videre på Forsvarets forum og dermed på uavhengig journalistikk. Det var en klok og viktig avgjørelse.

2. Fortsett å satse på det gode innholdet. Det som fenger, interesserer, gir ny kunnskap og gjør beslutninger bedre.

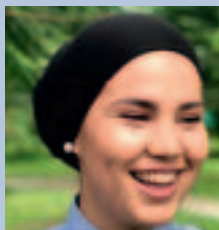

Kåre Brændeland, militærrådgiver ved FN-hovedkvarteret i New York

1. Forsvarets forum har fulgt meg helt tilbake fra

befalsskolen i 1991 og frem til i dag. Dere har flotte nettsider, men det å få magasinet i posten er selve høydepunktet seks ganger i året! Satte også umåtelig pris på den flotte foto-reportasjen dere lagde da jeg mottok Krigskorset med sverd i 2014, en dag jeg på ingen måte hadde anledning til å ta bilder selv og derfor et fint minne å ta med seg videre.

2. Fortsett med å gi oss gode, relevante og kritisk balanserte saker om Forsvaret og norsk forsvarspolitik! Så håper jeg Norges inntreden i Sikkerhetsrådet fra januar av gjør at dere også vil produsere saker som omhandler Norge i FN. Herav et enda bredere og globalt sikkerhetspolitisk perspektiv i en verden i dramatisk endring hvor det multilaterale system og de verdiene vår nasjon er tuftet på, er under stort press.

Iman Meskini, skuespiller og samfunnsdebattant

1. Forsvarets forum er en fin plattform for info du ikke nødven-

digvis finner i de hverdagslige avisene. Jeg husker jeg pleide å tenke på Forsvaret som noe veldig lukket og mystisk man visste lite om, inntil jeg fant ut om Forsvarets forum. Det har vært en fin nettside å titte på innimellom, selv etter en fullført førstegangstjeneste, men jeg forbinder det likevel mest med året jeg faktisk var i tjeneste.

«En hører mye om hvordan Forsvaret strekker seg langt for et mer mangfoldig miljø, men kanskje vi kan se mer av det også?»

2. Min beskjed til Forsvarets forum i forbindelse med 75-årsjubileet er å fokusere enda mer på mangfold. En hører mye om hvordan Forsvaret strekker seg langt for å tilrettelegge et mer mangfoldig miljø, men kanskje vi kan se mer av det også? Utenom det vil jeg gratulere med 75 år og be redaksjonen fortsette å gjøre den gode jobben den allerede gjør.

Karen-Anna Eggen, forsker ved Institutt for forsvarsstudier

1. Forsvarets forum er en viktig nyhetsplattform som gir en solid dekning av Forsvaret

og hvordan det sikkerhetspolitiske bildet formes av debatten hjemme og hendelser i verden. Mitt forhold til Forsvarets forum er først og fremst formet av nyhetsbrevet som gir en god og informert start på dagen.

2. Gratulerer så mye med 75-årsjubileet, og fortsett den viktige jobben dere gjør! I en tid med påvirkningsforsøk, desinformasjon og økt mediekritikk er det desto viktigere å ha en uavhengig plattform som går Forsvaret i sømmene og melder om små og store hendelser.

Thomas Norman Hansen, Hærens hovedverneombud

1. Forsvarets forum er for meg en et viktig militært fagtidsskrift. Det er også en viktig

kanal for å ta opp problemer som vi opplever i sektoren. Den gode kjennskapen til Forsvaret gjør at det er meget enkelt å forholde seg til forum. Dermed kommer dere tettere på de ansatte og sakene dere tar opp, blir bedre belyst.

2. Fortsett det gode gravende arbeidet, og løft forsvarsrelevante utfordringer ut i det nasjonale mediebildet. Utvikle nyhets- og onlinevirksomheten. Forbli uavhengig og gratis.

Bård Vegar Solhjell, tidligere medlem av utenriks- og forsvarskomiteen (SV)

1. Har lest Forsvarets forum sporadisk i 30 år. Nyttig og

informativt fagblad med kvalitet.

2. Behold uavhengigheten og kvalitetsjournalistikken. Og lykke til med nye 75!

Adele Matheson Mestad, direktør ved Norges institusjon for menneskerettigheter

1. Mitt forhold til Forsvarets forum vil jeg absolutt si

er godt, jeg fikk vekket min forsvarsinteresse betydelig etter at jeg gikk på sjefskurset på Forsvarets høyskole for noen år siden. Men i det daglige må jeg vel være så ærlig å si at det nok er andre publikasjoner og aviser som står høyere på leselisten, hvor det skrives enda mer om ting jeg jobber med til daglig, nemlig menneskeretts-situasjonen i Norge.

2. Jeg er glad for den stadig økende anerkjennelsen av at menneskerettigheter er en viktig del av det internasjonale regelverket som legger føringer for Forsvaret. En oppfordring til Forsvarets forum må imidlertid være å tematisere dette enda bredere. Internasjonale menneskerettigheter setter viktige, men også vanskelige, rammer for norske soldater som deltar på krevende utenlandsoppdrag, og disse må vedvarende diskuteres og debatteres for å sikre tilstrekkelig kunnskap. I tillegg er menneskerettigheter særlig relevant for totalforsvaret, og angår både militære og sivile komponenter i de nye planene for forsvar av Norge. Et annet poeng er jo at Forsvaret har en viktig oppgave i å sikre likestilling og jobbe aktivt mot diskriminering i sitt daglige virke. Dette har også en side til menneskerettigheter.

Britt T. B. Brestrup, forfatter, pensjonert oberst

1. Forsvarets forum er et av de fagbladene jeg leser med interesse. Først og fremst fordi

det gir balansert informasjon om forsvarssektoren samtidig som det er en kulturbærer. Det er viktig at bladet har en fri og uavhengig stilling underlagt redaktørplakaten, og at ansatte i bladet og forsvarssektoren forholder seg til det. Distansen til eierne gir tillit og troverdighet. Jeg er stolt av forsvarssektoren som har et organsjonsblad som kan være kritisk. Det er verdier som demokrati og pressefrihet våre soldater skal forsvare.

2. Gratulerer med 75-årsjubileet. Stå på med aktuelle og relevante synspunkter som styrker vår operative evne, skaper forståelse og interesse for den viktige og krevende oppgaven våre kvinner og menn i forsvarssektoren har for å bevare vår selvstendighet og fredelig sameksistens.

Jonas Gahr Støre, partileder (Ap)

1. Jeg var i Forsvaret fra 79 til 81 på Sjøkrigsskolen og som fenrik i Sjøforsvaret og har siden den gang hatt glede og nytte av å les Forsvarets forum. Forsvaret er et komplekst felt som er av svært viktig for landet vårt, men som får lite oppmerksomhet i dagspressen. Det er derfor av stor betydning at det finnes et fagblad som følger prosessene tett og legger til rette for debatt om forsvarspolitiske spørsmål.

2. Gratulerer så mye med jubileet – og takk for at dere fortsetter å produsere forsvarsjournalistikk av høy kvalitet!

Harald Stanghelle, redaktør

1. Jeg har hatt et nært forhold til Forsvarets forum helt siden jeg møtte forgjengeren Mannskapsavisa under førstegangstjenesten

i 1978. Den åpnet et nytt interessefelt for meg. I perioder har jeg også vært spaltist der.

«Det er avgjørende å ha en slik medieinstitusjon i et land som vårt»

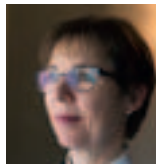
2. Forsvarets forum spiller en meget viktig rolle som et uavhengig forum for kritisk forsvarsopplysning. Det er avgjørende å ha en slik medieinstitusjon i et land som vårt, ikke minst i tider da de færreste medier holder seg med egne forsvarsmedarbeidere. En slik rolle må både røktes og utvikles. Ta vare på uavhengigheten, og lykke til!

Asbjørn Lysgård, oberst Heimevernstaben

1. Forsvarets forum er et utrolig viktig organ for meg. På papir og nett er det ofte gode artikler om dagsaktuelle hendelser. Viktig å følge debatten om forsvar- og sikkerhetspolitikk. Viktig er også saker om veteraner og veteranarbeid som gir kunnskap til nye generasjoner.

2. Det er viktig å formidle historiske hendelser slik at de blir en plattform vi kan bruke for å se fremover. Uten konteksten til dem som gikk foran oss, kan vi aldri fullt ut forstå hva vi må forsvare her dag: fred, frihet og våre demokratiske verdier. Sørg for riktig og nok stoff fra veteraner og historiske hendelser, og husk: «Det er utrolig hvor mye man får til, hvis man ikke er opptatt av hvem som får æren.»

Iren Isfeldt, sekretariatsleder ved Forsvarets seniorforbund

1. Forsvarets forum, og før det Mannskapsavisa, har fulgt meg siden eg starta i Forsvaret i 1977. Forsvarets forum har utvikla seg og endra seg mykje opp gjennom åra og er i dag eit flott blad med gode og etterrettlege artiklar og dokumentarar. Eg opplever dykk som grundig og god i sin bruk av kjelder, gjerne med litt anna vinkling på stoffet enn andre. Men eg skulle nok ynskje at dykk ville fortsette med dei forsvarsgreinvis sidene. Dei vart oppretta då dei greinviske magasinane vart pålagt nedlagt for nokre år sidan, og Forsvarets forum skulle ivareta publisering av greinvis informasjon. Dei vil eg sakne!

2. Det er svært mange som les Forsvarets forum. Som pensjonert frå Forsvaret set eg stor pris på fortsatt å få bladet postkassa, og slik vonar eg det vil fortsette. Det er noko anna å ha bladet i handa enn å lese det frå nettet på pad eller PC. I tillegg set eg også stor pris på alle artiklane og nyhendeoppdateringane F har på nett mellom kvar gong ho kjem på papir. Dette gjer dykk dagsaktuell.

Ola Bøe-Hansen, NK/Stanssjef, Forsvarets veteraner

1. Jeg utga i 2005 boken Sjøkrigens skjebner som består av fascinerende beretninger fra en trettittalls marine- og handelsflåteveteraner. De aller fleste av disse er ikke lenger med oss, men deres erfaringer lever videre. For mange av dem var Forsvarets forum en kjærkommen informasjonskanal om utviklingen i Forsvaret, som stadig ble diskutert i forskjellige fora. Ofte var holdningen at det var bedre før, med flere fartøyer, mer kampkraft og hardere kår. Men dem som fikk oppleve veteranaturene, som Forsvarets forum bidro til å arrangere, uttrykte gjerne en motsatt holdning. Spesielt var markeringene i Normandie i forbindelse med D-dagen en slik arena. Jeg har selv hatt gleden av å reise med veteranene, og den anerkjennelsen og ivaretagelsen de fikk på disse veteranaturene overbeviste dem om at Forsvarets personell og materiell slett ikke er så verst likevel. Heller tvert om.

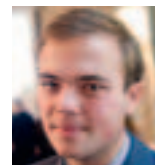
2. Dersom man skulle våge seg på å gi et råd i forbindelse med 75-årsjubileet, på vegne av en generasjon som snart er borte, må det nok være å forbli et fagtidsskrift som tar mål av seg å informere om Forsvarets utvikling, og gjerne fordyper seg i enkelte aktuelle saker. Men uten å være for opptatt av å kritisere Forsvaret som har bidratt til å hevde norske interesser hjemme og ute, og vært en bærebjelke i manges liv.

Lise Veronica Huynh, tidligere tillitsvalgt i TVO

1. Gjennom min tjeneste som tillitsvalgt i Tillitsvalgfordningen har jeg ved flere anledninger fått stille til intervju, skrive debattinnlegg og faste spalter i Forsvarets forum. Jeg har alltid ansett forum som en samarbeidspartner hvor tillit, respekt og høy takhøyde har vært norm. Det viktigste forum har vært for meg er trygghet – jeg vet at mine meninger blir tatt høyde for. Forsvarets forum har en helt egen evne til å spille på lag med intervjuobjektet eller den som skriver et debattinnlegg. Derfor har jeg alltid følt meg trygg på at Forum publiserer mine ord på min måte.

2. Gratulerer så mye med jubileet – jeg ser frem til flere år med god og grundig journalistikk. Fortsett å spille på lag med andre, vær progressive, og sett kjerneverdiene høyt.

Jens Kristian Øvstebø, president Yata Norway

1. Jeg har lest Forsvarets forum siden jeg begynte å interessere meg for forsvarspolitik, det må ha vært ca. da jeg gikk på ungdomsskolen. Jeg husker vi tok den hjemme i postkassen, da min far var kontraktsbefal. For meg har Forsvarets forum vært en kilde til informasjon og kunnskap om forskjellige sider i og ved Forsvaret og samtidig et unikt forum for debatt om både generelle og konkrete aspekter ved landets ytterste maktmiddel. Jeg har selv arbeidet i Forsvaret gjennom fire år, og det som er så unikt med magasinet, er at det er like aktuelt om du leser det som førstegangstjenestegjørende, som ansatt eller som sivilist.

2. Forsvarets forum må fortsette å være den nøytrale debattarenaen den er i dag, som tør sparke borti både Forsvarets avdelinger, Forsvarets ledelse og politikere. Dere har en slik innsikt i de forskjellige avdelingene at saker og debatter sjelden farges av å være utarbeidet på bakgrunn av lite kunnskap om Forsvaret, og på den måten bidrar til en stor grad av profesjonalitet og aktualitet i sakene. Denne unike demokratiske arenaen er definitivt #verdtåforsvare i minst 75 år til

Ingrid Gjerde, generalmajor, sjef for Planavdelingen i Forsvarsstaben

1. Forsvarets forum har vært en naturlig del av livet siden jeg startet min militære løpebane i 1987. Stort sett til glede og læring, men også til irritasjon – og det er slik det bør være. Synes Forum har hatt en spennende reise med fornying, spesielt de siste årene med innhold, form, digitalt, podcast, Arendalsuke-arrangementer mm. Ser frem til fortsettelsen!

2. Gratulerer! Fortsett det gode utviklingsarbeidet med å finne ungdommen i 75-åringen.

Johan Hovde, leder Parat Forsvar

1. Før Forsvarets forum ble digitalt, ventet jeg i spenning på bladet i posten. Det var lik som det bladet som skrev om forsvarsstoff med innsikt. Etter at dere har blitt heldigitalt følger jeg godt med på artikler og saker som legges ut fortløpende. Med Forsvarets forum lever forsvarsdebatten godt, og det er bra. Flere blir med i debatten også fordi terskel for å komme til med synspunkter og meninger er lav nok.

2. Jeg håper at dere fortsatt tør å ta en utfordrende rolle i deres journalistikk, fortsett å grave i saker som dere mener utfordrer åpenheten, utfordre åpenhetskulturen til Forsvaret. Ta et enda større grep i hele forsvarssektoren. De andre etatene i sektoren går litt under radaren, selv om de er særdeles viktig leverandører til Forsvaret og utvikling av best mulig forsvar. Tør å utfordre dere selv på fortsatt digital journalistikk, og ta i bruk nye digitale plattformer. Hold på papirutgaven, det er veldig kjekt å få bladet tilsendt i posten. Der kan man i ro og mak sette seg ned å lese om forsvarsrelaterte saker.

Tom Myrvold, ordfører i Ørland

1. Forsvarets forum har fulgt meg i hele mitt yrkesaktive liv. Fra å være rent «tidsfordriv»

på befalsskolen til gjennom 26 års tjeneste i Forsvaret å ha blitt en stadig viktigere fagkanal for stort og smått i forsvarssektoren. I permisjon som ordfører i en stor forsvarskommune siden 2015 vil jeg si at Forsvarets forum både digitalt og som hyggelig fagtidsskrift levert i postkassen av og til er viktig for å holde meg faglig oppdatert og forstå forsvarets behov og utfordringer.

«Det er ikke tvil i min sjel at Forsvarets forum også vil være relevant de neste 75 år»

2. Det er ikke tvil i min sjel at Forsvarets forum også vil være relevant de neste 75 år. Jeg har sett en utvikling hvor Forsvarets forum stadig får et større publikum, er tilgjengelig på flere plattformer, men først og fremst har utviklet seg fra å være en intern kommunikasjonskanal i Forsvaret til å bli en viktig ekstern fagkanal for resten av sivilsamfunnet på forsvarsrelaterte forhold. Det siste er utrolig viktig i en tid hvor stadig færre utfører tjeneste og har kjennskap til Forsvaret og derigjennom forståelse for relevansen av et sterkt forsvar og forsvars-saken. Jeg benytter samtidig anledningen til å gratulere med 75-års jubileet fra meg selv og hele Ørland kommune.

Alf Bjarne Johnsen, journalist i VG

1. Jeg var så heldig å få jobbe i redaksjonen i to perioder, først som vernepliktig journalist i Mannskapsavisa i 1979 og deretter som ansatt i Forsvarets forum i 1982-1983. I alle år siden har jeg fulgt med dere. Jeg heiet på dere da avisen var nær ved å bli lagt ned for få år siden.

2. Jeg har stor respekt for rekken av redaktører som har klart å holde i gang et uavhengig og kritisk medium innenfor forsvarsbudsjettet — fra min sjef på 1970- og 80-tallet, Rolv Høiland, og fram til den vellykkede rekrutteringen av min ekskollega Stian Eisenträger. Nå, i det daglige, er Forsvarets forum en skarp konkurrent om digitale nyheter innenfor forsvars- og sikkerhetspolitikk. Gratulerer med jubileet.

Kim Sabel, leder Krigs- utdannede offiserers landsforening (KOL)

1. Forsvarets forum er et flott magasin som gir meg et variert og godt innblikk i

sakene som presenteres. Personlig liker jeg følelsen av å kunne bla i et magasin og derigjennom plutselig lese om noe jeg ikke hadde planlagt. Jeg synes det er verdifullt at magasinet kan ligge fremme hjemme slik at våre barn, og andre, kan kikke i det av og til. Dermed lærer også de litt mer om Forsvaret.

2. KOL vil takke Forsvarets forum for deres kontinuerlige innsats og bidrag til nyansert folkeopplysning og faglig debatt om forsvars-saker. At magasinet utgis regelmessig, og ikke minst kommer gratis inn i stuen i mange tusen norske hjem, knytter vår befolkning sammen og minner oss i fellesskap på innsatsen vi yter, og verdien vi forsvarer, hver eneste dag.

Lars Sivert Lervik, generalmajor Hæren

1. Jeg har lest Forsvarets forum hele min tjeneste og setter stadig mer pris på Forums bidrag til forsvarsdebatten.

Forum har etter min mening evnet å utvikle seg ved å både være oppdatert på utviklingen innenfor forsvarsrelaterte saker i inn- og utland og ved å aktivt ta i bruk ny teknologi og muligheter for å få ut sitt budskap.

2. Takk for deres skarpe blikk på Forsvaret og den innsikten dere viser. Forsvarets forum er både for oss i tjeneste, men kanskje særlig for dem som ikke er i stadig tjeneste, en nyttig informasjonskanal for å holde seg oppdatert. Jeg ønsker Forsvarets fremste fagblad til lykke med 75-årsjubileet.

Robert Mood, general- løytnant, tidligere president i Norges Røde Kors

1. Hver gang det kommer, er det en

hyggelig påminnelse om 40 år med godt kameratskap og spennende utfordringer. Leser og gleder meg over at Forum lever og utvikler seg. Mer aktuell i dag enn noen gang.

«Ta større plass i den store samtalen med reflekterte artikler som utfordrer vedtatte sannheter»

2. Ta større plass i den store samtalen med reflekterte artikler som utfordrer vedtatte sannheter. Belys de mange dilemmaene i vår tid. Kampen for fred, frihet og demokrati er viktigere i dag enn noen gang siden 1940. For å vinne den må vi ha en åpen og ærlig debatt om både Forsvaret og sikkerhetspolitikken.

Tonje Skinnarland, generalmajor, sjef Luftforsvaret

1. Forsvarets forum har vært en viktig kanal for forsvarsrelaterte saker gjennom 75 år. Som fagblad dekker dere et stort spekter av saker for Forsvaret og Luftforsvaret, alt fra våre operasjoner, vår utvikling, kultur og historie, ivaretagelse av våre veteraner, ansatte og vernepliktige. Dere har også et kritisk blikk på vår virksomhet det bidrar til viktig debatt og hjelper oss med å videreutvikle oss.

2. Forsvarets forum har levert aktuelt forsvarsstoff gjennom 75 år. Fortsett det gode arbeidet, og gratulerer med dagen!

Frithjof Jacobsen, politisk redaktør, Dagens Næringsliv

1. Jeg går til Forsvarets forum for opplyst og kvalifisert journalistikk fra innsiden av

en av Norges viktigste og mest sammensatte institusjoner.

2. Gratulerer med dagen. De viktigste sakene er ikke alltid de letteste eller mest populære. Men det er de som bringer ting fremover. Så kjøp på videre.

**Marte Heian-Engdal,
Head of Development,
Noref Norwegian Centre
for Conflict Resolution**

1. For å være helt ærlig: jeg blir like overrasket hver gang

Forsvarets forum lander i postkassen min. Det er min mann som er abonnenten, men det er altså jeg som leser bladet. For en som jobber i den mykere enden av den sikkerhetspolitiske skalaen, er det alltid interessant å bli eksponert for de debattene og utviklingstrekkene som preger forsvarssektoren vår – og da er det helt prima med en formidler som Forsvarets forum.

2. Jeg håper Forsvarets forum fortsetter å levere saker som rommer alt fra enkeltsoldaten til de store, lange linjene i forsvarsdebatten – og alt der imellom. Nyt den avklarte tilværelsen som et nisjeblad, dyrk den videre, men ikke glem at dere også formidler for dem som ikke tilhører forsvarssektoren! Gratulerer så mye med jubileet!

**Bjørnar Moxnes,
partileder (Rødt)**

1. Det er en glede å få ønske Forsvarets forum til lykke med de første 75 årene, og jeg vil benytte anledningen til å si

litt om hva Forsvarets forum betyr for oss, for forsvarsdebatten på Stortinget og for det norske samfunnet. Det er ingen liten oppgave å dekke norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk i en tid hvor det skjer så dramatiske endringer som nå: Frankrikes president kalte nylig Nato «hjerne-død», og selv trofaste Nato-tilhengere fra Høyre sier nå at Norge ikke kan stole på at alliansen kommer oss til unnsetning. Basepolitikken fra 1949 utfordres av amerikanske baser, og stormaktsrivaliseringen i Norges nærområder hardner til. Krigsoperasjoner i utlandet har gått på bekostning av hjemlig beredskap. Viktige oppgaver som før ble ivaretatt av det norske Forsvaret, tas nå over av USA, og MPA-miljøet på Andøya kjemper med nebb og klør mot et nedleggelsesvedtak mange sliter med å forstå. Norgeshistoriens dyreste offentlige innkjøp, kampflyet F-35, blir stadig dyrere og truer med å skyve resten av Forsvaret enda lenger ut i kulda. Intopsveteranene reiser seg mot innstramming, og for første gang har en hovedtillitsvalgt i Hæren blitt skjelt ut av forsvarsministeren for åpent kamera for å kritisere regjeringas nedprioritering av Hæren.

2. Det blåser rundt forsvarspolitikken, og ingen gjør en viktigere jobb med å varsle om vindkastene i Forsvaret enn Forsvarets forum. Rødt mener åpenhet er en forutsetning for demokratiet og at åpenhet gir de beste beslutningene – også i forsvars- og sikkerhetspolitikken. Forsvarets forum har en unik rolle når det gjelder å sikre nettopp åpenhet og å få mest mulig fakta på bordet i den norske forsvarsdebatten. Derfor ønsker jeg den vitale 75-årsjubilanten til lykke med dagen og håper på mange flere år med solid, faglig forankret og kritisk journalistikk om Forsvaret og forsvars- og sikkerhetspolitikken.

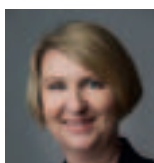
**Eirik Kristoffersen,
forsvarssjef**

1. Jeg kan huske at jeg har lest Forsvarets forum siden jeg var ung, fra før jeg begynte i Forsvaret selv. Så jeg har

fulgt Forsvarets forum både før og under min karriere i Forsvaret. Nå er jeg innom og sjekker den digitale versjonen daglig.

*«Jeg ønsker at det er et blad
for debatt, med både positive
saker og kritiske blikk
på Forsvaret»*

2. Jeg håper Forsvarets forum kan fortsette å fornye seg, og at det forblir et solid fagblad. Jeg ønsker at det er et blad for debatt, med både positive saker og kritiske blikk på Forsvaret.

**Mette Sørfonden,
direktør ved
Forsvarsmateriell**

1. Jeg følger med på deknin-gen Forsvarets forum har. Først og fremst om saker som angår

oss, men også øvrige saker. Jeg opplever at det er viktig bidrag til diskusjon, refleksjon og kunnskap som skaper interesse for vår sektor som endel av samfunnsdebatten.

2. Det er alltid hyggelig å lese de gode historiene om hva vi i sektoren gjør hver dag for å bidra til vår felles sikkerhet. Mer krevende er det å få kritiske spørsmål, men de må vi tåle i den gode saks tjeneste for å opprettholde tillit til at vi forvalter fellesskapets midler på en forsvarlig og effektiv måte. Jeg synes dere utvikler dere i tråd med tiden, og hvis dere fortsetter med det, slik at dere forblir en relevant formidler av aktuelle saker fra forsvarsektoren, så kan vi alle glede oss til 75 nye år med Forsvarets forum. Gratulerer med 75-årsjubileet.

**Elisabeth Michelsen,
generalmajor, sjef
Heimevernet**

Heimevernet (HV) ønsker å gratulere jubilanten med de første 75 år. For HV er For-

svarets forum et viktig uavhengig fagblad for både forsvarsansatte og forsvarsinteresserte. Uavhengigheten skaper troverdighet og bidrar til åpenhet, samtidig som det har en verdi i «å bli sett litt i kortene», slik at vi kan forbedre oss. Lykke til med jubileet.

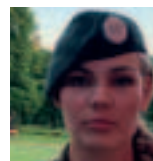

**Aksel Grunnvåg, Tillits-
valgtordningen (TVO)**

1. Forsvarets forum gir både politikere, forsvarsfolk og sivile et pålitelig innblikk i det avgjørende samfunnsfeltet

som Forsvaret er. Jeg mener at jobben som Forsvarets forum gjør, er helt nødvendig, og jeg er svært fornøyd med sakene som Forum dekker. Jeg setter særlig pris på at vi har en redaksjon som kontinuerlig rapporterer om små og store forsvarssaker, som hele tiden tar imot tips, og som utelukkende dekker Forsvaret. Det er det ingen andre som gjør. Tillitsvalgtordningen i Forsvaret bruker aktivt debattarenaen som Forsvarets forum bringer. I flere saker som angår vernepliktige, har Forum vært tidlig ute med å få kommentarer fra nøkkelpersoner og å utfordre oss i TVO til å gi våre synspunkt. Jeg ser på Forsvarets forum som en uvurderlig informasjonskilde og en viktig samarbeidspartner.

2. I 2017 ble Forsvarets forum foreslått nedlagt, men fikk massiv støtte fra organisasjoner og enkeltpersoner. Med dette beviste Forsvarets forum at de hadde livets rett, noe jeg er 100 prosent enig i. Jeg synes det er veldig spennende å følge utviklingen til Forsvarets forum, spesielt når det nå satses ekstra på å publisere saker på nettet. Jeg tror dette er nøkkelen til å nå langt flere personer med det viktige budskapet som Forsvarets forum fremmer. Jeg har også hatt gleden av å få samarbeide med den nye redaktøren, Stian Eisenträger, som er en nytenkende og stødig sjef. Forum er i gode hender. Jeg håper at journalistene bruker jubileet til å gi seg selv en klapp på skulderen, det fortjener de virkelig. Videre gleder jeg meg til 75 nye år med stødig journalistikk i stadig utvikling!

**Karen Frederikke
Løvenskiold, kadett og
leder for tradisjons-
bærerne ved
Krigsskolen**

1. Som kadett benytter jeg meg av Forsvarets forum som en kilde til dagsaktuelle nasjonale og internasjonale saker om Forsvaret og forsvars- og sikkerhetspolitikk. Som fremtidige offiserer er det viktig å være oppdatert på hva som rører seg internt og eksternt, og Forsvarets forum vekker engasjement og diskusjon blant oss på Krigsskolen. Jeg ønsker spesielt å trekke frem Forsvarets forum sin rolle i debatten rundt avgjørelsene om Den Gamle Krigsskolen, Tollbugata 10. Dere har fra starten av dekket flere syn på saken og vært dyktige på å dele informasjon om saken til Forsvaret og samfunnet for øvrig. De ansatte i Forsvarets forum opplever jeg som dyktige, samtidig som dere fremstår som veldig interessert i det dere skriver om.

2. Først og fremst ønsker jeg å gratulere dere med jubileet! Videre håper jeg at dere fortsetter i minst like mange år til, fordi dere bidrar til å spre viktig informasjon, og skape debatt, hos forsvarsansatte og sivile.

John-Mikal Størdal,
administrerende
direktør, Forsvarets
forskningsinstitutt (FFI)

1. Forsvarets forum har jeg lest jevnlig siden rekruttskolen og førstegangstjenesten som vernepliktig forsker ved FFI i 1989. Da som nå er Forsvarets forum for meg en god kilde til informasjon om det som rører seg i Forsvaret, og ikke minst hvordan tjenesten oppleves blant mennesket der ute. Det er et nyttig perspektiv for oss. Hvordan teknologi og kunnskap kan gjøre Forsvaret bedre, er noe vi arbeider med hver eneste dag ved FFI. For å få til dette må vi ha innsikt i og god kontakt med fagmiljøene og menneskene som skal bruke denne kunnskapen i praksis.

2. Både Forsvarets forum og FFI er barn av samme tidsalder. Dere fyller 75 år i år. FFI fyller 75 år i 2021. Begge har vi en viktig jobb foran oss med å formidle hvilke utfordringer og muligheter som ligger i den rivende teknologiske utviklingen. Jeg ønsker Forsvarets forum velkommen til Kjeller og Horten og om bord i forskningsfartøyet HU Sverdrup II for å skrive mer om den spennende forskningen og utviklingen som foregår.

Kristoffer Egeberg,
ansvarlig redaktør
i Faktisk.no

1. Jeg er oppvokst i en forsvarsfamilie der Forsvarets forum alltid har vært en del av familiens stuebordslektyre. Jeg så nok på bladet som litt internt å la Mannskapsavisa (som bladet faktisk het i gamledager) helt frem til jeg selv hadde avtjent verneplikten. Men så gikk jeg videre og tjenestegjorde som soldat og offiser i internasjonale operasjoner, før jeg byttet ut geværet med pennen som journalist med sterk interesse for forsvars- og sikkerhetspolitikk. Da forstod jeg bedre verdien av et sterkt og uavhengig fagblad med spisskompetanse på Forsvaret. Og der har jo også Forsvarets forum utviklet seg mye i positiv retning de siste årene. Digitaliseringen har gitt nye spennende flater, og sikkerhetspolitikk har fått en større plass i repertoaret. Og den nye redaktørens tydeliggjøring av bladets uavhengighet er viktig og bra. Det gjør at Forsvarets forum fortsatt blir å finne på mitt stuebord, selv om vi ikke lenger kan kalle oss en forsvarsfamilie.

2. Gratulerer med dagen, og stå på videre. Jeg vil påstå at arbeidet dere gjør, aldri har vært viktigere. Ikke siden den kalde krigen har usikkerheten og utfordringene knyttet til norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk vært større. Samtidig er dette et stoffområde som dessverre nesten har helt forsvunnet fra øvrige medier i takt med den dalende interessen jeg opplever forsvarsaken får på Stortinget og i samfunnet forøvrig. Vi er helt avhengig av grundig og kritisk journalistikk på forsvarsfeltet. Der står døren på vidt gap for en vital og sulten 75-åring.

Knut Andreas Nordmo,
ordfører på Andøy

1. Jeg får innsikt og kunnskap om hva Forsvaret selv tenker og diskuterer om ulike sikkerhets- og forsvarspolitiske spørsmål samt at man får også et visst innblikk i forsvarsfaglige spørsmål av ulik art ved å lese og følge med hva som taes opp, diskuteres og skrives om.

2. Min beskjed er at fagbladet holder stø kurs som dem har nå! Kunnskapsformidling om forsvarsfaglige spørsmål satt i sammenheng med kunnskap om sikkerhetspolitiske og forsvarspolitiske sammenhenger sett fra forsvar selv, av Forsvaret selv.

Inge Kampenes,
generalmajor,
sjef Cyber-
forsvaret:

1. Jeg leser Forsvarets forum med interesse hver gang det kommer ut, og jeg synes reisen

Forsvarets forum har vært på den siste perioden, er interessant. Forsvarets forum søker å etablere seg som en arena for konstruktiv forsvarsdebatt – en arena vi ikke har hatt i et folkelig breddeformat de siste årene. Jeg tror Forsvarets forum har en interessant og potensielt viktig rolle for Forsvaret, en rolle som over tid vil bidra til å være en viktig brobygger mellom Forsvaret og befolkningen som vi tjener.

*«Forsvarets forum søker
å etablere seg som en arena
for konstruktiv forsvarsdebatt
– en arena vi ikke har hatt i
et folkelig breddeformat
de siste årene»*

2. Forsvarets forum er midt inne i en spennende og potensielt krevende reise. Det er mange balansepunkter som vil måtte avklares i månedene og årene fremover når redaksjonen skal tydeliggjøre sin rolle og løse sitt oppdrag uten å gjøre seg fremmed for Forsvaret. For meg og min organisasjon, som på mange måter driver nybrottsarbeid både faglig, teknologisk og militærteoretisk, så håper vi Forsvarets forum i fremtiden vil vie mer tid til nye konsepter i tillegg til de etablerte og trygge militærfaglige spørsmålene.

Henning A. Frantzen,
generalmajor, sjef og
rektor ved Forsvarets
høgskole

1. Jeg har lest Forsvarets forum helt siden jeg begynte i Forsvaret – og gjør det fortsatt. Forum er en pådriver for en åpenhet som samfunnet krever, og som er viktig for Forsvaret. Vi oppfattes som en lukket organisasjon, og det må vi endre på. Forsvarets forum er sentral i dette. I tillegg hjelper dere oss som både jobber i og har jobbet i Forsvaret, med å holde oss oppdatert på det som skjer. Første gang jeg kom på trykk, var i 1993. Det husker jeg veldig godt. Jeg var ung, midlertidig kaptein og skulle deployere med sanitetstroppen til Bosnia. Forsvaret hadde ikke skuddsikre vester klare til opptreningen, så noen hadde lånt et sett av politiet for at Forum skulle få et godt foto. En til dels surrealistisk situasjon sett med dagens øyne. Jeg ble kledd opp i denne mørkeblå politivesten samt hjelm og avbildet med forsvarsminister Jørgen Kosmo og hans tyske kollega Volker Ruhe i Onsrud leir. La meg tilføye at vi fikk ordentlige vester og hjelmer før deployering. Dette var helt nytt i Forsvaret da.

2. Jeg mener det til tider kan være et litt røft debattklima i Forsvaret. I kronikker og innlegg lyser det gjennom at noen egentlig ikke ønsker en debatt for å øke kunnskapen og innsikten, men hovedsakelig er der for å «vinne» en diskusjon. Derfor tror jeg mange kan føle på en litt høy terskel for å delta i debatten. En av utfordringene for Forsvarets forum kan være å jobbe enda mer med få innlegg fra en bredere gruppe, særlig fra de unge. De er fremtiden. Utover det mener jeg det er viktig at dere fortsetter å jobbe for både åpenhet og opplysning. Personlig er jeg en tilhenger av objektiv journalistikk. Der synes jeg Forsvarets forum er gode, og det er noe å holde fast ved.

Lillian Skjærvik,
ordfører i Elverum

1. Forsvarets forum gir meg opplysning og informasjon. Der gis viktige oppdateringer og nyheter fra Forsvaret. Som vertskommune for Østerdal Garnison, Terningmoen Leir, er det viktig å følge med på hva som skjer. Som politiker får jeg innsikt i hvilke konsekvenser politiske vedtak skaper for forsvar.

2. Gratulerer med jubileet, og lykke til med de neste 75!

Rune Jakobsen,
generalløytnant,
sjef FOH

1. Forsvarets forum har jeg lest regelmessig siden jeg var 15 år, den gang Mannskapsavisa.

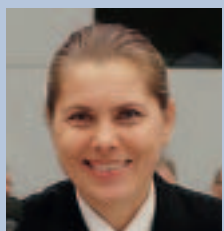
2. Fortsett dagens redaksjonelle linje med kritisk journalistikk og aktualitetsstoff hånd i hånd. Lykke til de neste 75 år!

Jan Erik Thoresen, leder for Seniorforbundet

1. Mitt forhold til FF startet allerede da jeg begynte på befalsskolen i 1979. Mannskapsavisa den gang og Forsvarets forum nå gir et meget godt blikk på viktige hendelser i Forsvaret. Spesielt leste jeg Forsvarets forum med stor interesse mens jeg var elev ved Krigsskolen 1981-84. Da startet den store lederskapsdebatten i Forsvaret, drevet frem av Forsvarets forum. Vi som var elever på KS, mente at vi hadde et svært gammeldags lederskap i Forsvaret på den tiden. Jeg tror og mener at debatten i Forsvarets forum bidro sterkt til å modernisere lederskap i Forsvaret, og ikke minst påvirket meg selv og alle medkadetter. Jeg er og har alltid vært imponert over måten Forsvarets forum har maktet å være dagsaktuelt og relevant over så mange år.

2. Dere har vist at dere er levedyktige i så mange år, at mine råd kanskje ikke er nødvendig. Dog, det viktigste dere gjør, er å sørge for å være de beste på forsvarsstoff. Samtidig må dere følge samfunnsutviklingen i forbindelse med digitalisering. Det vil si å være aktuelle på de plattformer leserne er. Ikke heng igjen i tankegangen som Kodak gjorde. Lykke til med nye år.

Louise Dedichen, viseadmiral, sjef for den norske militære misjonen i Brussel

1. Jeg vokste opp med Forsvarets forum. Min far var stor fan av både magasinet og av Forsvaret. Jeg husker fortsatt mange av bildene. Det var fartøy og folk – skog og fly. Det kan nok tenkes at dette var med på å gjøre meg nysgjerrig nok til å søke Sjøkrigsskolen. Etter at jeg begynte der, har jeg lest Forsvarets forum jevnlig. Jeg forsøker å få med meg det meste som skjer. Spesielt etter at Forsvarets forum ble gode på nett har sakene også blitt mer dagsaktuelle.

«Pass på å holde den nødvendige distansen til Forsvaret slik at det forblir ekte journalistikk»

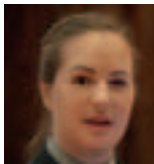
2. Fortsett det gode arbeidet! Skriv saker som engasjerer de yngre. Det er de vi satser på. Pass på å hold den nødvendige distansen til Forsvaret slik at det forblir ekte journalistikk, men hold det objektivt, og overlatt spekulasjonene til andre. Forsvarets forum har en viktig oppgave med å hjelpe Forsvaret til å bli mer åpent. Det er både et krav fra politisk nivå og fra samfunnet rundt oss. Men ikke minst er det noe Forsvaret trenger for å bli en enda bedre organisasjon.

Trond Robert Forbregd, oberstløytnant og sjef for Hans Majestet Kongens Garde

1. Forsvarets forum har vært et fagblad jeg har lest jevnlig siden jeg begynte i Forsvaret. Formatet har endret seg underveis, men Forsvarets forum har hele tiden vært en god kilde til å holde seg oppdatert på aktuelle forsvarssaker, sikkerhets- og forsvarspolitikker.

2. Gratulerer så mye med 75-årsjubileet! Jeg ønsker dere lykke til videre i arbeidet med å utvikle relevant og utfordrende journalistikk for oss lesere.

Miriam Weierud, leder av Militært kvinnelig nettverk (MKN)

1. Forsvarets forum er en viktig samarbeidspartner for MKN med tanke på å løfte ut i lyset viktige saker som omhandler Forsvaret som organisasjon og dens kultur.

2. Gratulerer med jubileet, og fortsett det viktige arbeidet med å skape åpenhet og diskutere organisasjonen fra flere sider slik at Forsvaret kan utvikle seg.

Rune Andersen, kontreadmiral, sjef Sjøforsvaret

1. Forsvarets forum har i 75 år vært en viktig fanebærer for publisering av redaksjonelt stoff om Forsvaret og vår virksomhet. Gjennom et kritisk blikk på vår virksomhet bidrar magasinet til økt forsvarsevne og debatt om forsvarssaken. Jeg ønsker Forsvarets forum til lykke med jubileet og ser frem til mye godt stoff i årene som kommer.

Kate Hansen Bundt, generalsekretær Den norske Atlanterhavskomite

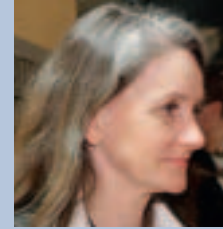
1. Forsvarets forum er en helt sentral nyhetskilde for oss som er opptatt av Forsvarets status og utvikling og det bredere sikkerhets- og utenrikspolitiske bildet. Har du lest den daglige morgenbriefen fra Forsvarets forum, er du godt rustet (!) for dagens nyhetsbilde, debatter og diskusjoner, tenker jeg. Forsvarets forum og dets dyktige journalister har også vært en god samarbeidspartner for Den norske Atlanterhavskomite i mine år som generalsekretær. Forsvarets forum må dertil berømmes for å ha tilpasset seg de nye digitale tidene på en utmerket måte med flotte nettsider, aktiviteter på SoMe, invitt til debatter og den lett tilgjengelige podkasten «Krig & Sânt». BRAVO!

2. Fortsett som dere stevner! Og gratulerer med utmerket nyhetshetsformidling, om til dels kompliserte spørsmål, langs mange og dype spor.

Erna Solberg, statsminister (H)

Gjennom 75 år har Mannskapsavisa og Forsvarets forum formidlet historier fra det indre liv i Forsvaret. Dere har utviklet dere fra å være et bindeledd mellom ansatte i Forsvaret til også å bygge bro mellom Forsvaret og sivilsamfunnet. Jeg tror også mange utenfor Forsvaret har og har hatt stor glede av magasinene og lært mye. Jeg ønsker at dere fortsetter å levere god journalistikk om Forsvaret. Til lykke med jubileet og lykke til fremover.

Hanne Skartveit, politisk redaktør i VG

1. Som ung journalist forbandt jeg det først og fremst med mine unge mannlige kolleger som hadde hatt førstegangstjeneste der. Det var åpenbart en god journalistiskole. Nå bruker jeg Forsvarets forum i mitt arbeid med forsvarsstoff. Finer alltid nyttig stoff når jeg trenger det.

«Kritikk og åpenhet er viktig for det norske forsvaret»

2. Dere må fortsette å bruke kunnskapen og innsikten dere sitter på, til å belyse viktige forsvarspolitiske spørsmål. Kritikk og åpenhet er viktig for det norske Forsvaret. Det skaper tillit. Her gir dere viktige bidrag, nettopp gjennom Forsvarets forums kritiske og uavhengige journalistikk. Gratulerer med 75-årsjubileet!

Anne-Grete Strøm-Erichsen, tidligere forsvarsminister

1. Forsvarets forum lærte jeg fort å verdsette da jeg ble forsvarsminister i 2005. Bladet er innholdsrikt, og høy kvalitet både i innhold og layout gjør det interessant å lese. Fra min tid i Forsvarsdepartementet lærte jeg mange dyktige medarbeidere i Forsvarets forum å kjenne. Jeg er fremdeles opptatt av å holde meg orientert om Forsvaret og Forsvarets forum er en viktig kilde.

2. Gratulerer med jubileet! Det er en imponerende alder for et magasin og et uttrykk for at det er fremdeles er aktuelt, og at det har mange lesere. Nå kan jeg lese Forsvarets forum på flere digitale flater. Det er viktig for å nå flere. Forsvaret må bruke mange kanaler for å nå folk med informasjon om alle deler av Forsvaret. Dette er med på å skape legitimitet i befolkningen. Jeg ønsker Forsvarets forum lykke til videre til glede for oss alle!

Grete Faremo, tidligere forsvarsminister

Gratulerer til Forsvarets forum og Mannskapsavisa med 75 års-jubileum. Dere bærer jammen alderen godt. Forsvarets forum har hegnet om kvalitet og integritet. Som forsvarsminister fikk jeg øynene for alvor opp for denne interessante og gode blandingen av relevant informasjon, gode analyser og fine portretter av mennesker i sektoren. Tusen takk til de mange som har sikret godt innhold opp gjennom årene, og lykke til med de neste 75 årene!

Audun Lysbakken, partileder (SV)

1. For meg er Forsvarets forum en viktig ressurs for å holde meg oppdatert på utviklingen i Forsvaret. Få andre medier kan sektoren så godt, og det gjør at Forsvarets forum evner å løfte frem viktige saker og nødvendige debatter.

2. Fortsett gravingen, og fortsett å stille de kritiske spørsmål. Vi trenger grundig journalistikk om Forsvaret, og mer debatt om forsvars- og sikkerhetspolitikken.

Trond Helleland, parlamentarisk leder i Høyre

1. Jeg har hatt et forhold til Forsvarets forum siden jeg i 1982 tjenestegjorde i 3. bataljon, Brigde nord i Åsegarden. Jeg satt i Landsutvalget for tillitsmenn valgt fra soldatene i Troms, og Forsvarets forum var den gang som nå en svært viktig kilde til informasjon om alt som rører seg, stort og smått, i Forsvaret.

2. Jeg håper Forsvarets forum fortsatt vil være den relevante informasjonskilden for oss som er opptatt av et sterkt forsvar i mange nye tiår!

Ingjerd Schou (H), visepresident i Stortinget, utenriks- og forsvarskomiteen

1. Jeg leser jevnlig Forsvarets forum for å holde meg oppdatert på hva som foregår i Forsvaret. Det er veldig nytt å ha et nyhetsmedium som daglig tar pulsen på forsvarssektoren, enten det er snakk om små dagsaktuelle hendelser eller større saker om for eksempel sikkerhetspolitikk.

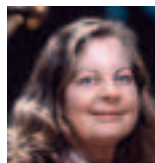
2. Fortsett det gode arbeidet dere gjør. Både gjennom god og kritisk journalistikk og gjennom folkeopplysning. Forsvarets forum er viktig for folkets kjennskap til Forsvaret og forsvarssektoren.

Frank Bakke-Jensen, forsvarsminister (H)

1. Som forsvarsminister er jeg opptatt av hva som rører seg i Forsvaret, og i den forsvarspolitiske debatten. Jeg opplever at Forsvarets forum i økende grad evner å rapportere og å bidra til en levende debatt. Og så er jeg av dem som oftere kikker på mobilen enn kikker i trykte magasiner, så den digitale satsingen treffer meg bra.

2. Gratulerer med jubileet! Dagens redaksjon har en stolt historie å bygge videre på. Dere er forsvarsets eget blad og et viktig bindeledd innad i Forsvaret og mellom Forsvaret og resten av samfunnet. Det oppdraget løser dere best med å fortsette å lage god journalistikk om forsvarssektoren og bidra til å sette forsvars- og sikkerhetspolitiske spørsmål på dagsorden.

Berit Svendsen, leder for Vipps Internasjonal, leder Svendsen-utvalget

1. Jeg er inne på Forsvarets forum flere ganger i uka der jeg ser etter interessant nyhetsstoff om Forsvaret, og jeg følger med på ulike debatter. Det har særlig vært interessant denne høsten å følge med på debatten om Svendsen-utvalgets rapport og meningsbrytningene.

2. Gratulerer med 75-årsjubileet! Fortsett med å lage gode journalistiske vinklinger på nyhetsstoff og å få frem ulike synspunkter og meninger om store og små saker som har betydning for Forsvaret og nasjonen, så vil dere sikre mange lesere fremover. I jubileumsåret har jeg lyst til å komme med en oppfordring til Forsvarets forum til å invitere aktørene i totalforsvaret, både offentlige og private, til å bidra for ytterligere å bygge bro mellom samfunnsikkerheten og statssikkerheten.

Kristin Skogen Lund, konsernsjef Schibsted

1. Etter at jeg gikk Forsvarets høgskoles sjefskurs, har jeg blitt mer bevisst på den viktige jobben Forsvarets forum gjør med å formidle nyheter og meninger om et saksfelt som har stor nasjonal betydning og interesse, men som nok må sies å være underdekket av andre medier. Dessuten er Forsvarets forum en møteplass for alle som jobber i, eller har interesse for Forsvaret og formidler kultur, bredde, verdier og, ikke minst, de enorme endringene Forsvaret går gjennom.

2. Jubileeer innbyr gjerne til tilbakeblikk, men er en minst like god anledning til å se fremover. Kanskje bør Forsvarets forum gripe den anledningen til å tenke gjennom hvordan dere kan nå ut til enda flere?

Erik Waatland, ansvarlig redaktør i Medier 24

1: Jeg har et godt, men samtidig ambivalent forhold til Forsvarets forum. Godt, fordi det er en særdeles viktig publikasjon som har en unik posisjon for å lage kritisk og viktig journalistikk om Forsvaret. Ambivalent, fordi man i årevis har sviktet sitt eget oppdrag gjennom å nesten ikke ha tatt det samfunnsoppdraget på alvor.

«Historier må fortelles, hemmelighold må åpnes opp, og svikt må avdekkes»

2: Forsvarets forum er døds viktig - og særlig nå som norske redaksjoner har nedskalert satsingen på Forsvaret. Forsvaret forvalter flere titalls milliarder av våre skatte kroner og er vårt skarpeste demokratiske maktmiddel. Derfor er det uforståelig hvor lite norske medier prioriterer å undersøke, grave og følge sektoren. Vi redaktører må rett og slett skjerpe oss.

Jeg tror Forsvarets forum kan være nøkkelen her. Ingen har bedre tilgang, nettverk, forståelse eller evne til å åpne opp, avdekke, avsløre, fortelle de gode historiene eller sette ting i sammenheng. Derfor er det svært gledelig å se at den nye redaktøren har initiert flere ting for å sikre en fri og uavhengig redaksjonell profil. Jeg har selv, som tidligere presse- og informasjonsoffiser ulike steder, bidratt med stoff inn i Forsvarets forum. Noen ganger på redaksjonell plass. Det holder ikke mål i 2020. Det må være et skarpt skille mellom journalistikk og kommunikasjon – og det er derfor en positiv utvikling at redaktøren og utgiver har blitt enige om et større skille.

Jeg er personlig svært bekymret for at det nå vokser opp generasjoner som ikke har et forhold til Forsvaret. Disse menneskene skal bli beslutningstakere, politikere, topper i næringslivet og i samfunnet forøvrig. Hva skjer når personer uten utbredt forståelse for det indre liv i Forsvaret skal ta beslutninger om militære oppdrag, omstillinger eller struktur? Her kommer journalistikken inn. I en tid der færre går inn i verneplikten, så må Forsvaret svare med å kaste hemmeligholdet på sjøen.

Historier må fortelles, hemmelighold må åpnes opp – og svikt må avdekkes.

Derfor ønsker jeg Forsvarets forum til lykke med 75-årsdagen, men samtidig med et velmenende budskap om å se fremover. Lag viktig journalistikk, vær relevant, bidra til åpenhet, og forklar oss hva Forsvaret driver med. Da går det dere godt både i 2020 og i 2095.

Gratulerer!

Nils Andreas Stensønes, sjef for Etterretningstjenesten

1. Jeg har vært en ivrig leser av Forsvarets forum siden slutten av 80-tallet. Jeg har gledet meg over artiklene som illustrerer bredden i våre oppgaver.

2. Fortsett å vise bredden og kompleksiteten i Forsvaret og all den flotte jobben som gjøres. Skap debatt om viktige problemstillinger, vær kritisk og spørrende. Som «fagblad» har dere en unik mulighet til å gi skikkelig dybdeforståelse.

Eirik Veum, journalist i NRK

1. For alle oss som er opptatt av forsvars- og sikkerhetsrelaterte nyheter, er Forsvarets forum en helt nødvendig kilde til kunnskap og informasjon. Redaksjonen besitter ekspertkunnskap. Det gir seg utslag i god og kritisk journalistikk inn mot Forsvaret. Det er helt nødvendig i et demokrati. Samtidig gir Forsvarets forum et innblikk i soldater og offiserers hverdagslige problemer og utfordringer, men har også artikler med lys, håp og ikke minst humor.

2. Viktig og nødvendig. Fortsett den gode jobben dere gjør. Norges befolkning trenger dere.

Espen Barth-Eide, tidligere forsvars- og utenriksminister

1. Jeg har hatt glede av Forsvarets forum helt fra jeg var menig soldat en gang på 80-tallet til jeg selv ble forsvarsminister og lest bladet hyppig og ofte vært med i saker selv. Jeg er glad for at det finnes et slikt tidsskrift som tar opp spørsmål som er viktige for folk som jobber i eller nær med Forsvaret. Bladet skriver på en lett tilgjengelig måte. Forsvaret hadde vært fattigere uten Forsvarets forum.

«Forsvaret hadde vært fattigere uten Forsvarets forum»

2. Jeg vil gratulere på det varmeste med jubileet og ønske lykke til for de neste 75 år. Det er viktigere enn noensinne at Forsvaret både har en god og åpen dialog internt. Det er også viktig at Forsvaret har god kontakt med samfunnet utenfor. Forumet har en viktig rolle på begge arenaer. For å opprettholde vitaliteten er det viktig å fortsatt ha et uavhengig og når nødvendig, kritisk blikk, også på oss som sitter med makta.

Takk for alle lykkeønskningene!

Forsvarets forum har aldri nådd ut til flere lesere enn vi gjør i dag. Hver utgave av magasinet F leses av anslagsvis 165.000 mennesker, og forsvaretsforum.no har rundt 200.000 unike brukere hver måned. Over 100.000 har lastet ned vår podkast «Krig & sann».

Det er mange som har et forhold til Forsvarets forum - både kvinner og menn, unge, gamle, sivile som militære, menige, generaler og veteraner, representanter for hele det politiske spekteret. Vi underholder, opplyser, engasjerer og irriterer, forteller historiene som ingen andre medier har på radaren, og setter flomlyset mot kritikkverdige forhold.

Med unik fagkunnskap, kan vi gjøre dette med en kvalitet og troverdighet som ingen andre. Som et forum for fri debatt og et samlingspunkt for alle som har et hjerte som banker for Forsvaret, skaper vi fellesskap og samhold.

På vegne av redaksjonen vil jeg takke for de mange hyggelige hilsningene og inspirerende innspillene. Disse er svært verdifulle for oss som nå skal stake ut kursen videre.

Vi har kanskje forskjellig ståsted, men vi ønsker alle det samme - nemlig å gjøre Forsvaret vårt enda bedre!

Henrik Urdal, direktør ved Peace Research Institute Oslo (PRIO)

1. Forsvarets forum er alltid en god og pålitelig kilde til kvalitetsinformasjon om sentrale forsvars- og sikkerhetspolitiske spørsmål. For oss i forskningssektoren er det en svært nyttig kilde til uavhengig og kunnskapsbasert informasjon om Forsvaret.

2. Det er viktig med en uavhengig og faglig sterk stemme i forsvarsdebatten. Fortsett med å stille spørsmål, og fortsett å utvikle den internasjonale dekkningen også utover Arktis og det transatlantiske.

Terje Bartholsen, ordfører Evenes

1. Jeg er veldig glad for å kunne gratulere Forsvarets forum med jubileet! Jeg har et langvarig forhold til Forum gjennom flere tiår - som journalist, som kommunikasjonsrådgiver, tidvis i uniform med midlertidige stjerner på skuldrene, som del av Forsvarsbygg i mange år - og nå som ordfører.

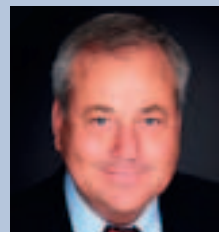
2. Det er en styrke for oss alle at vi i fellesskap holder oss med en kritisk og uavhengig redaksjon som ligger så tett på sikkerhetspolitikken, så tett på fagmilitære og forsvarspolitiske prioriteringer. Det er ingen selvfølge i et land. Men det er også et stort ansvar å forvalte. Jeg er overbevist om at Forum er viktigere enn noensinne i vår tid, med mye usann informasjon. Fra Evenes gratulerer vi, ønsker velkommen hit så ofte som mulig, og lykke til videre med et viktig oppdrag!

Hedda Bryn Langemyr, daglig leder i Utsyn - forum for utenriks- og sikkerhetspolitikk

1. Som en som jobber med sikkerhetspolitikk i det daglige, følger jeg Forsvarets forum ganske tett. Det er et fint medium for å følge med på hva som skjer i sektoren, og jeg setter også pris på det tiltakende fokuset på uavhengighet til sektoren og at dere jobber med å få inn mer debattstoff. Jeg bidrar aktivt der og ser med glede på utviklingen. Lojalitet er ikke det samme som lydighet.

2. Forsvarets forum er i en unik posisjon med sin nærhet til Forsvaret og uavhengighet til å bygge broer mellom sivil og militær sektor. Jeg ville satt inn kreftene på å fortsette å være best på forsvar, men i større grad fokusere på Forsvarets rolle i totalforsvaret og hvordan vi kan bygge tettere samarbeid for et sterkere totalforsvar. Det inkluderer mer fokus på sivil sektor og en mer målrettet rekruttering av nye fagstemmer innenfor samfunnsikkerhetsfeltet. Mindre mannskapsavis, mer totalforsvarsforum. Gratulerer så mye med jubileet!

Arve Juritzen, forlegger

1. Tjenesten i Forsvarets forum forandret livet mitt. Fra rekruttskolen på Madla til kontoret på Akershus festning var en lang livsreise unnagjort på noen måneder. Jeg vokste lynraskt fra usikker gutt til en voksen som opplevde å bli tatt på alvor av andre voksne. Men først og fremst utviklet jeg meg til å bli trygg som journalist. Trygg til å si «det forstår jeg ikke, kan du forklare litt enklere». Redaktør Rolf Høiland og redaksjonssjef Erling Eikli var usedvanlig gode læremestere, pressefolk av den gamle skolen. Jeg er veldig takknemlig for den ballasten jeg fikk i Forsvarets forum, den drar jeg fortsatt nytte av 40 år senere.

«Som et fritt og profesjonelt produkt styrker Forsvarets forum tilliten til hele Forsvaret»

2. Jeg håper det mislykkede forsøket på å legge ned avisa for tre år siden satt en stopper for lignede forslag i mange, mange tiår fremover. Som et fritt og profesjonelt produkt styrker Forsvarets forum tilliten til hele Forsvaret. Jeg håper også mange nye vernepliktige får samme gode start på karrieren som jeg fikk. Gratulerer med dagen, og lykke til med de neste 75.

annonse |

COMROD
Reaching further

Antennas & Control Systems / Sectional & Telescopic Masts
Power Supplies & Battery Chargers

Comrod Communication AS
Fiskaavegen 1, 4120 Tau, Norway
Tel: +47 5174 0500 | Email: sales@comrod.com

www.comrod.com

V O L V O

Bilia tilbyr store fordeler for deg som er medlem i Norges Offisersforbund

Se medlemsfordeler på nof.no og kontakt oss
for tilbud.

WWW.BILIA.NO/**FINN-OSS**

Kontakt: Anders Tosterud, mobil 900 54 929, epost anders.tosterud@bilias.no

Alt som gjelder Volvo. Og litt til.

Ring oss på telefon 915 08555, chat med oss på
bilias.no og følg oss på facebook.com/bilianorgevolvo

bilias.no/volvo

MANNSKAPS AVISA

Nr. 1 — 1. årgang

Organ for mannskaper i land, sjeforsvar og luftforsvar

1. august 1945

Forsvarssjefen

general

Otto Ruge

hilser

Mannskaps-

avisas

lesere.

75 år med journalistikk om Forsvaret

Redaktører som kommer, og redaktører som går. Redaktører som blir i mange tiår – journalistikken som består. Fra general Otto Ruge til Eirik Kristoffersen.

Fra fredsrus til nedleggelsesdrama. Fra å trykke halvnakne pinup-jenter til å være likestillingsforkjemper og fortelle om de seksualiserte rystende opplevelser. Alt dette og mer til hører med i den fantastiske historien om Mannskapsavisa, som så dagens lys i 1945 og eksisterte til 1979, og om Forsvarets forum, som overtok fra 1980.

Kampen for åpenhet, pressefrihet og en fri debatt har stått sentralt i Forsvarets eget fagblad, som har gått fra å være en avis for mannskapene til et mediehus som utgir magasin, nettavis og podkast for et bredt publikum.

Dette er vår historie.

1945 - 1979 • 75 ÅR • 1980 - 2020
f
Forsvarets forum
NR. 6 - 2020

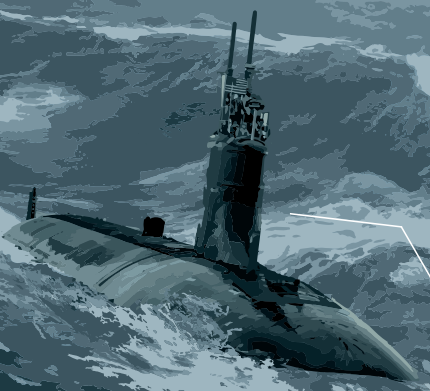
Den kalde klinsjen

B-52 fløy over alle Nato-landene og ble avskåret av russiske fly.

Norske kampfly har trent sammen med amerikanske bombefly utenfor kysten av Russland.

Plutselig dukket det opp bilder av en «hemmelig» amerikansk atomubåt utenfor Tromsø.

Debut for MA-pikene

Et nytt innslag dukker opp i spaltene 1. november 1945. Her er soldatavisas aller første pin-up, med selvkomponert bilde-tekst. «MA-pikene» blir fast innslag i 31 år. Oppskrift: Redaksjonen leter fram bilder fra byråer og lager «kreative» tekster, gjerne med tilknytning til Forsvaret. Ettersom årene går blir bildene mer dristige, men 22. oktober 1976 er det slutt, og spalten med de lettkledde «MA-pikene» går ut av historien, uten at redaksjonen gjør nummer av det.

Nordahl Grieg og

«Nordahl Grieg var den første til å sprette opp i vaktstuen om natten da jeg ba om frivillige.»

Det skriver kaptein Alf Pahlow Hansen (32) i MAs spesialutgave 9. april 1950. Han er en av flere som bidrar med egenopplevde hendelser fra invasjonen i 1940. Krigsskole-elev Alf hadde nådd Jørstadmoen leir og fikk i oppdrag å samle folk til å vokte en hemmelig togtransport. Ingen ante da at det dreide seg om å redde landets gullbeholdning på 240 mill. kr. 26 lastebiler hadde tatt gullet ut fra Oslo.

Lyriker, forfatter og politisk aktivist Nordahl Grieg – som tre og et halvt år senere omkommer i et britisk bombefly over Berlin – roses for sin optimisme og evne til å oppmuntre andre når han oppdaget mismot. Pahlow Hansen skriver at det «strålte en ualmennelig vitalitet av Nordahl Grieg».

Ved Romsdalshorn stasjon måtte toget vente i fire døgn på britiske kryssere som skulle overta lasten. Nerver i høyspenn og vakthold døgnet rundt.

– Vi hadde soldaten Nordahl Grieg på nattevakt, men det hendte at dikteren en gang imellom dukket opp. Da han en sen natt var ferdig med sin økt, ville han bare fortsette.

«Sersjant, kan jeg ikke få to timer til. Natten er så vakker at jeg ikke kan legge meg.» skriver Pahlow Hansen.

Nordahl Grieg kommer senere til Nord-Frøya etter en dramatisk tur til havs og følger gullet til det endelig er om bord i en britisk krysser.

Nordahl Grieg fortsetter med båten "Alfhild" til Tromsø der han skriver diktene «Kongen» og «17. mai 1940» (I dag står flaggstangen naken...).

Forsider med julestemning

I de første årene legger redaksjonen vekt på å skape julestemning på forsider og innsider. Kjell Aukrust bidrar med tegninger. Tekster leveres av datidens stjernennavn, som her i 1949 med Alv Prøysen, Hauk Aabel og Sigurd Evensmo.

TIDSLINJE

1945

Historiens aller første MA er datert 1. august, trykket på bokpresse. 16 sider.

1945

Første redaktør Odd Hjorth-Sørensen. Sjef i MA til 1949.

1946

Kjell Aukrust blir vernepliktig tegner i MA. Introdueres på forsiden med sin debuttegning. Han bidrar aktivt i spaltene i 48 år!

1948

Utgaven 7. april er på fattige åtte sider. MA beklauger streng rasjonering på papir og trykkevaner. Samtidig loves 24 sider i neste nummer.

1949

Johs. Hede-mann ny redaktør. Også MAs andre sjef blir i stillingen i fire år.

gulltransporten

Forsiden i MA 9. april 1950.

Tegningen av en høyreist, blond kar på forsiden i MAs spesialutgave fører tanken til aktiv motstand. På innsidene er det flere egenopplevde heltehistorier. Men redaktør Johs. Hedemann skriver: – Dagens soldater som leser MA var barn da Norge ble invadert. Men alt for mange var som barn i den fryktelige og ukjente situasjonen vi plutselig var oppe i.

MA-reportere på tokt i nord

To store reportasje-satsinger i nord: Høsten 1949 reiser MA-medarbeider Stein Lindqvist (bildet) med sin motorsykkel fra Oslo til Nordland, Troms og Finnmark for å rapportere om soldatlivet. I 1946 «overvintrer» MA-korrespondent, fenrik O. T. Andersen i Nord-Norge i tre måneder. Resultatet er omfattende reportasjer om krevende tider for mannskaper og sivilbefolkning.

MA tar viktige initiativ

I 1952 driver MA «kampanjejournalistikk» for å løfte fotballen. Resultatet er Forsvarets Fotballmesterskap, gjennom mange år kjent som Forsvarscupen. Alt fra starten samler cupen avdelingslag fra Kristiansand i sør til Kirkenes i nord. Forsvaret samler hele landet - lenge før det offisielle Fotball-Norge makter å inkludere vår nordligste landsdel, med cup fra

1963 og seriespill fra 1972.

Også i 1952 starter MA kåringen av landets beste leiravis, Albert-prisen. Tradisjonen holder seg gjennom 65 år. Redaksjonen skriver i 1952: - Filmen har sin Oscar. Vi har Albert. Kjell Aukrust bidrar med Albert-tegning som pris. I 1953 lager han en Albert-statueett, som han forbedrer fire år senere.

1952

14. januar: MA på rotasjonspresse - i ny drakt. I tabloid-format 11 år før VG og 21 år før Dagbladet.

1952

Kjell Aukrusts tegneseri stripe får navn - N' Albert.

1952

MA markerer vinterlekene i Oslo med eget OL-bilag. Hovedoppslag: Forsvarets Olympiade.

1952

Rolv Høiland tar fatt på sin rekordlange redaktør-økt. Han leder MA og Forum til 1983.

Kjente profiler fra forsøksfisket i Oslofjorden i 1962. Bak fra venstre redaktør Rolv Høiland, red.sekr. Sigbjørn Stein og Kjell Aukrust. Foran: De vernepliktige journalistene Erik Heyerdahl, Helge G. Simonsen og Thor Bjarne Bore.

MA på forsøksfiske for Fellesmarkedet

Humoren har alltid vært sentral i MA. Tidlig i 60-årene ser vi tydelige avtrykk også på reportasjeplass. Et slikt påfunn er «Forsøksfiske for Fellesmarkedet».

Et vilt stunt der redaksjonen byr på seg selv, med ex-medarbeider Kjell Syversen som dommer og fast frilanser Kjell Aukrust som deltager. Utgangspunktet er seriøst nok. Forsvarsminister Gudmund Harlem har i en tale lansert tanker om militære tiltak som kan ha sivil verdi. MA viser til uro i fiskerikretser, og mener at Forsvaret kan bidra. Dermed lages reportasjen «Forsøksfiske for Fellesmarkedet». Her er tull og tøys fra begynnelse til slutt – og drøye påstander om svindel og «juksefiske».

Kong Haakon dør

Kong Haakon VII dør lørdag 21. september 1957. Norge sørger – avisene tar fram de store overskriftene. MA, datert 23. september, har ikke ett ord om dødsfallet.

Soldatavisa har knapt nådd Forsvarsdepartementet, før statssekretær Nielsen hiver seg på telefonen og skjeller ut redaktør Rolv Høiland. Hans unnskyldning om at redaksjonell deadline var fredag 20. september og at man alltid skrev trykke-datoen på førstesiden hjalp ikke.

– Høiland var vant med å høste ros. Dette var en real kalddusj, sier daværende vernepliktig journalist og nå pensjonist Odd Sverre Knutsen (84).

En revansjelysten redaksjon på fire medarbeidere «tar samling i bønn». Knutsen får tillit som fotograf og bidrar blant annet med et motiv av begravelsesfølget på Karl Johan.

– Vaktmesteren i Thunegården ved Egertorget hjalp meg helt opp på taket, ved siden av Freia-reklamen. Her fikk jeg nødvendig overblikk, forteller Knutsen.

For første og siste gang er MA like aktuell som dagsavisene. Begravelsen holdes 1. oktober, og allerede dagen etter gis det ut ekstraavgave, med variert stoff og bilder, mest vinklet på Kongens forhold til Forsvaret – og Forsvarets bidrag under sørgehøytideligheten. Forsiden i MA domineres av en sterk strektegning der begravelsesfølget har nådd Akershus festning. Den er laget av reklametegneren Knut Brandstorp, sønn av Olav Brandstorp, daværende sjef for Velferdstjenesten i Forsvaret. Nå vanket det ros fra mange hold.

Odd Sverre Knutsen (84) med bildet som han tok fra taket av Thunegården, ved siden av Freia-reklamen.

MA-faksimile med nyheten om at prins Harald nektes servering.

TIDSLINJE

1955

Feltprest-korpset til offensiv mot porno-salg i Forsvarets kantiner.

1957

MA rapportert om stygge fyllescener blant veteraner på rep-øvelse.
– En kunne fornemme dunsten allerede på bus-sen, heter det i oppslaget.

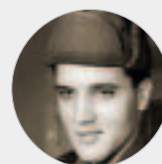
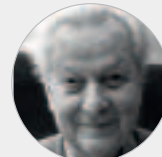
1958

Rolv Wesenlund (22) skriver to kronikker som høster frisk debatt. Han refser bekledningen i Marinen, og han mener at leiravisene utsettes for sensur.

1959

– Jeg trodde på tidenes scoop, men snublet i min jakt på å intervju soldat Elvis i Tyskland, sier vernepliktig MA-journalist Johan Fredrik Heyerdahl (nå 82 år).

1960

MA-oppslag: 15 prosent av rekruttmassen blir ikke-stridende på grunn av psykiske lidelser.

– MA i trøbbel

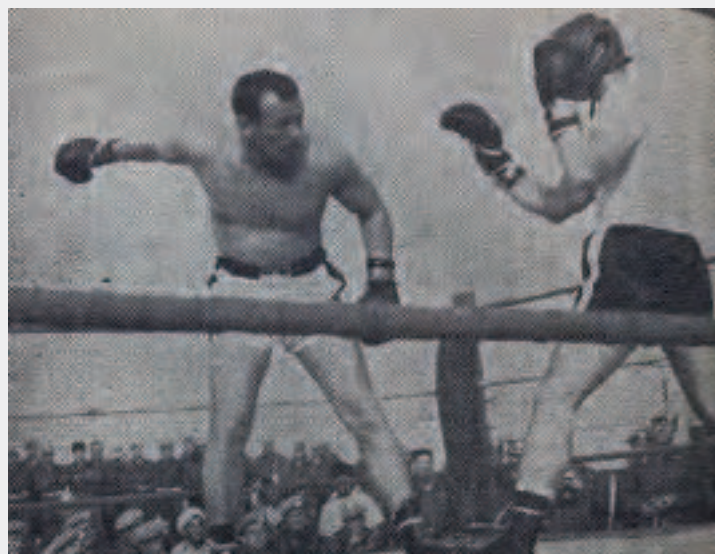
Grand Hotell i mediestorm

Under hele 1950-tallet koker det i MA om gaster og soldater som diskrimineres på serveringssteder. Avisa oppfordrer vernepliktige om å gå til anmeldelser.

Grand Hotell i Tønsberg havner i mediestorm i 1956. Befalsskoleelever på perm nektes adgang til restauranten. Begrunnelsen er plassmangel, men karene i uniform betviler dette. Prins Harald er blant de avviste. For-

svarsdepartementet vurderer å ta opp saken med bevilningshaver Tønsberg kommune.

I 1957 er det ny strid i Tønsberg. Nå blir rett og slett alle befalsskoleelever nektet kveldsperm. Dette for å spare hotellet for bråk, slik det var året før da kronprins Harald ble avvist. MA kommenterer: – Nei! Snakk om elendig strategi.

Tungvektsmester i boksing Ingemar Johansson (t.v.) besøker Gaza og DANOR-bataljonen i 1960. – En dansk sersjant stiller i ringen, omkranset av et bølgende hav av blå FN-luer, skriver MA. Jubel, forsiktig sparring og ingen knock-out. Superstjernen overrekker et par signerte hansker – og gleder seg til et nytt møte med Floyd Patterson.

Audun Tjomsland: – Alt startet med MA

– Jeg ante jo ikke det den gangen, men tiden som vernepliktig journalist i 1964 bnlte rett og slett avgjørende for karrieren og mitt totale livsløp. Alt startet med MA, sier Audun Tjomsland, blant annet. Kjent som NRK-medarbeider. Tjomsland er en av 300 vernepliktige journalister i MA og Forum fra 1945 til 2003.

1961

TV-apparater til 18 kantiner i år? Senere samme år antyder MA at alle sørnorske avdelinger kan få TV i løpet av 1962.

1963

MA jubler for Kjell Aukrust som har laget manus og spiller i filmen «Freske fraspark». Her sammen med Leif Juster, under opptak.

1963

Målfrid Bolstad (22) kommer som kontorlærling til MA og ender opp som soldat-avisas aller føste kvinnelige journalist. – En flott tid, sier hun i dag.

Strid om hårlengde:

Året er 1971. Tillitsmennenes har landskonferanse på Harald Haarfare. Scenen er satt for hår-debatt. I grupper og i plenum. I pakt med demokratiske vinder som feier over det norske forsvarslandskapet håper tillitsvalgte å påvirke reglene om maksimal hårlengde.

Debatten har pågått i flere år. I 1965 skriver MA om popgruppen Pussycats som har konsert for Briga-

Forsvaret godkjenner i 1972 denne skissen for akseptable hårlengde.

den i Nord. Det er topp stemning blant langhårede stjerner, soldater og MP-er med snauklippet hår. – Flere i bandet har til gode å avtjene verneplikt. Vi vil gjerne se ansiktet på den sersjanten som får disse langraggene under sin kommando, kommenterer avisa.

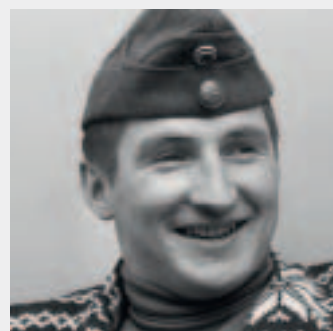
Plenumsdebatten om hva som er hårfagert og praktisk spriker i alle

retninger. En sjøoffiser hevder at «vår fiende er snauklippet og vurderer vårt forsvar ut fra en tilsvarende synsvinkel». Et annet befall peker på trøbbel med skulderlangt hår ved utmarsjer i arktisk kulde i Finnmark og Indre Troms.

Under gruppearbeidet tegner en av soldatene denne skissen (se bildet) som FO godkjenner som norm fra nyttår 1972. Den distri-

bueres til alle avdelinger. Frisyren kan dekke ørene, men ikke nå nedover skjortekraven.

Ambisjonen er å få lik praksis for maks hårlengde i hele Forsvaret. Ellers er det flere presiseringer om skjegg. For eksempel: «Den som soner eller skal i arrest kan ikke anlegge skjegg.»

Spaltelangs med Bjørn

MA-historien er full av intervjuer med idrettshelter i Forsvaret. 23. januar 1967 er det legendariske Bjørn Wirkolas tur: – Idrettsfolk må ikke få så store fordeler at andre vernepliktige blir misunnelige. Sett opp egne avdelinger for aktive idrettsfolk, foreslår hoppstjernen. – La tjenesten bli en kombinasjon

Tillitsmannsaker og politikk i Forsvaret er dominerende temaer i første halvdel av 1970-tallet. Her forsiden til nummer 22 av Mannskapsavisa høsten 1970.

MA står midt i stormen

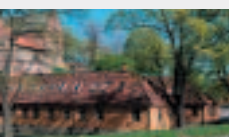
MA varsler i første utgave i 1970 at «vi står overfor en strukturendring i dialogen mellom menigmann og myndighet.» Avisa får rett. De neste seks årene blir konfronterende, turbulente og dramatiske. En rekke initiativ snur opp ned på oppleste militær-sannheter.

Redaktør Rolv Høiland og journalist John Berg blir ofte stående midt i stridighetene. Radikale tillitsmenn og deler av pressen hamrer løs på systemet og soldatavisa. 1970 er første året med landskonferanse for tillitsmenn, en i Nord-Norge og en i sør. Fra 1971 er det felles landskonferanse. Med åtte kilo dokumenter til hver delegat. Her velges også det første landssekretariatet for tillitsmenn.

TIDSLINJE

1965

MA flytter inn i nye redaksjonslokaler. Adressen er nå Bygning 3, Akershus festning.

1966

Redaktør Rolv Høiland tar utfordringen og går i ringen mot USA-mester i militærboxning. Ifølge eget referat blir det en knusende seier, mens red.sekr. Stein rapporterer at sjefen blir slått bevisstløs og taper på knock-out. Hva er fake news?

1966

Veteran-intervjuene ser dagens lys. Kjentfolk snakker om erfaringer fra Forsvaret. Hjalmar Andersen var sjåfør for Hjemmefronten våren -45. Ved Trondheim kjørte han styggfort, ble stanset av en brysk MP-patrulje. – De var strenge, men spaknet da jeg dro fram et dokument signert Hjemmefronten, med tekst «Hermed kan De kjøre så fort De bare ønsker», ler Hjallis.

1967

Våre Duster gjennomstår som Flåklipa Tidende. Premiere i MA 6. februar, i nr. 3. Et stykke norsk pressehistorie blir unnfanget.

Fienden snauklipt

Langhårede popstjerner i Pussycats skaper stemning i Brig N i 1965.

– Hos «Søta Bror» er det fri hårlengde, pils i kantina og kort vei hjem, skriver MA i en reportasje om svenske soldatforhold.

Børn Wirkola og andre idrettshelter

av idrett og forsvarsøvelser, mener Wirkola og minnes en fin tid i HV hjemme i Alta der disse aktivitetene gikk hånd i hånd.

En annen kjent profil er Trygve Bornø. Han er løytnant ved Åsegard og er superpendler som fotballspiller i Skeid. Bornø intervjues i MA 11. mai 1970. Han reiser Har-

stad-Oslo 30 ganger og totalt 7 500 mil før sesongen er over. I tillegg kommer landskamper.

– Dyrt for klubben? Spør MA.
– Alt er relativt, svarer Bornø som ikke ser det problematisk å være fotballpendler. (I karrieren ble det i alt 419 Skeid-kamper og 43 landskamper.)

Perminalen permsenter – et etterlengtet gjennombrudd

19. januar 1966 skriver MA på lederplass om et etterlengtet gjennombrudd. Mye frustrasjon har vært brettet ut i spaltene.

Den gledelige nyheten er at Forsvarsdepartementet vil investere i Oslo permsted i det tidligere Hotell Terminus i Øvre Slottsgate. Åpningen av Perminalen i Nedre Vollgate 18, med plass til nærmere 120 overnattingsgjester er bare to år unna.

MA kommenterer:

– Hittil har Statens kantiner og den utrettelige bestyrer Kaare Halvorsen etter beste evne – og med stor improvisasjonskunst – klart å skaffe de aller fleste permittentene tak over hodet under provisoriske og nokså utrivelige forhold. Først i den kondemnerte Frognerleiren og senere i Sjøkrigsskolens gamle lokale på Sandaker.

Samarbeid

Partileder i SUF, Sigurd Allern er i Kongens klær i 1974 og intervjues i MA: – Marxist-leninister samarbeider over alt. Hvis ikke høyrefolk gjør det samme, skyldes det at de er for sløve, sier han.

1968

MA dekker kronprins Harald og Sonjas bryllup.
– De to og vi 2 800, skriver journalist Jarl Veggan i overskriften. 2 800 er antall militære som bidrar til festen.

1971

Sverige får sin soldatavis, Värnpliktsidningen, 26 år etter at MA ble startet. Redaktør Hans Jønsson: – Mitt mål er å lage en avis i klasse med den norske.

1973

Ordrenekt ved skytefelt på Totenåsen. MA stiller spørsmål om Forsvaret skal kunne trekkes inn i politiske og juridiske konflikter i sivilsamfunnet.

1974

Fra nyttår: Tillitsmennene får egen spalte. Mye stoff om reformarbeid. Frontene skjerpes. Kommentarene blir skarpere.

MA-pikene ute etter 31 år

En seiglivet tradisjon går ut av historien 22. oktober 1976. Spalten med MA-piker har vart i 31 år, med enkelte opphold. Redaksjonen gjør ikke noe nummer av at det nå er slutt. Med dagens briller faller det lett å hevde at spalten oser av naivitet og mannssjåvinisme. Verken kvinners inntog på ulike områder i Forsvaret, en voksende feminisme eller FNs internasjonale kvinneår i 1975 har så langt endret prioriteringen. Fra tid til annen slipper kritiske røster sluppet til i spaltene. Men det vil være helt feil å si at det noen gang var et stormløp mot MA-pikene. Overraskende er det også å konstatere at sjanger og stil har holdt seg i omtrent lik gjennom 31 år.

I 1978 refererer MA at den danske søsteravisa "Soldaten" kutter ut lett-kledde damer. I lang tid har modellene preget sistesidene, bare med minimalistiske militæreffekter som dekorasjon. Etter at danske jenter invaderte Forsvaret, har avisa opplevd en veritabel brevstorm. – Det er vanskelig nok å bli akseptert i Forsvaret om man ikke attpåtil skal assosieres med løsslupne jenter i "Soldaten", hevder irriterte skribenter.

Moro-menn fra Fredrikstad

Gjennom hele 1970-tallet – pluss litt til – bidrar to moro-menn fra Fredrikstad med mye humor og galskap i MA. Begge er i starten av sine karrierer som illustratører, tegneserieskapere, skribenter og forfattere. Vi snakker om Thore Hansen og Ragnar Joker Pedersen (født i Oslo).

Joker er først ute. Allerede høsten 69 ser vi vignetten «På stedet smil». Her er mange enkeltstående skisser fra Forsvaret i lun, crazy stil.

Thore Hansen dukker opp i MA tidlig på 70-tallet med vignetten «Rekrutter historien glemte». Her omtales viking-rekrutt Gudmund Gampeson. Han ble angrepet av Tore Hund på Stiklestad i 1030, men dukket og i stedet føk Olav den Helliges hode gjennom lufta. Dette er forløperen til tegneserien «Berserken» som varte 1976 og ut 1985.

Begge utfordres også med illustrasjoner til forsider, spesialbilag, nyhetsartikler og konkurranser. Ragnar Joker lever opp spaltene gjennom 15 år med sin grenseløse og tidløse humor. Redaksjonen trår også støttende til med utgivelse av fire pocket-bøker med materiale fra MA, «Den velkjente soldat 1, 2, 3 og 4».

Thore Hansen (v) og Ragnar Joker Pedersen bidrar med humor i de aller fleste utgavene av Mannskapsavisa og Forsvarets forum fra 1969 til midten på 1980-tallet. Ragnar, født i Oslo, grunnla vittighetsbladet KOnk i 1967. Der samarbeidet han blant andre med med Hansen, Kjell Aukrust, Rolv Wesenlund og Harald Heide Steen jr. Foto: Erik Hagen.

Thore Hansens streker i MA og F.

Eksempel på Jokers streker i MA og Forsvarets Forum.

TIDSLINJE

1975

MA innleder en mangeårig praksis med å presentere bilder av alle deltagere på landskonferansene, over to sider.

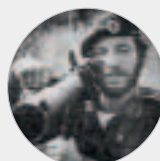

1975

MA tema på Stortinget. SVs Arent Henriksen foreslår at tillitsvalgte velger redaktør. – Et avisstyre med flertall av tillitsmenn bør lede MA og ansette journalister, sier han. Forslaget blir ikke realitetsbehandlet.

1977

– Forsvaret reddet skøytekarrieren min, sier fenrik Sten Stensen. Kombinasjon toppidrett og forsvarsjobb har fungert glimrende. Sten har gull i OL, VM, EM og NM.

1979

Etter 35 år er det exit for MA – uten drama. Målgruppen utvides nå til hele Forsvaret. Den nye fellesavisa trykkes i 80 000 eksemplarer. Navnekonkurranse er utlyst.

Blinkskudd og prisvinnende redaksjon

Mannskapsavisa og Forsvarets forums medarbeidere har hentet hjem flere nasjonale og internasjonale

På samme måten som mange journalister søkte om å få avtjene sin førstegangstjeneste i Mannskapsavisa og Forsvarets forum fikk mange fotografer tjenestegjøre ved fotoavdelingen til

Forsvarets rekrutterings- og opplysningsavdeling (FRO), det som i dag er Forsvarets mediesenter (FMS). Samarbeid mellom fotoavdelingen og redaksjonen gjorde at fotografene ble hyppig

priser. I 2018 ble dette toppet da Forsvarets forum ble kåret til årets fagblad. Se årskavalkaden 2010-2020.

brukt på mange reportasjer. De aller fleste vernepliktige fotografer kom fra enten fotofaglig utdanning eller hadde erfaring fra avisarbeid.

Kaare Storemyr var både vernepliktig og fast ansatt fotograf ved FRO/fotoseksjonen. Kaare har etter tiden i Forsvaret markert seg når det gjelder filmproduksjon, blant annet som medarbeider i filmene om Olsenbanden. Han har også vært produksjonsleder i flere kjente norske spillefilmer. Med dette bildet tok han i 1981 gullmedaljen i en internasjonal fotokonkurranse i Frankrike og havnet på forsiden av en utgave av Mannskapsavisa.

Trond Solberg var allerede under førstegangstjenesten en mye brukt frilanser i VG. Etter at han dimmet fikk han fast ansettelse. Med bildet til venstre tok han gull i 1977 under den store internasjonale fotokonkurransen i Paris.

I 1978 tjenestegjorde en fotograf med en helt annen tilnærming til foto enn hva som var vanlig. **Tom Sandberg** var allerede godt i gang med sin fotokarriere, da han startet på sin førstegangstjeneste. Han hadde et meget personlig uttrykk som mål for sine bilder. Alle på avdelingen fikk en god dose inspirasjon og ikke minst respekt for Toms eksepsjonelle perfeksjon i mørkerommet.

Han fremkalte all film med egen kjemi og nåde den som satte på vifte i tørkeskapet når hans filmer hang til tork! I løpet av tiden som vernepliktig måtte han få perm for å reise til Paris.

Han skulle være til stede på åpningen av sin separatutstilling på Centre Georges Pompidou.

En fantastisk prestasjon for 26-åringen som siden fikk en helt spesiell karriere som en av Norges fremste fotokunstnere.

Gustav Jensen ble ansatt som fotograf i Forsvaret etter en tid som pressefotograf i avisen Fremtiden i Drammen. Her var han fotoleder for avdelingen frem til 1986 da han gikk over til å være fotosjef og fotograf i Arbeiderbladet/Dagsavisen. Jensen var en fremragende fotograf, løytnant i Heimevernet og norgesmester i fripistol.

Journalist **Svein Arstad** og fotosjef **Arne Flaaten** sikret Fagpressens pris «Inner-tieren» i 2017. Saken «Dobbeltlivet» handler om å være annerledes i et tørt machomiljø. På den ene siden var John Jeanette Remø den skjeggete kapteinen på en ubåt av Kobben-klassen. Men i helgene ble uniformen byttet ut med kjole og høyhælte sko. Kvinneklærne gjemte hun i safen sammen med topphemmelige Nato-dokumenter.

Erling Eikli hadde fotografering som sin største hobby da han kom til Mannskapsavisa som vernepliktig journalist i 1974. Han tok gjerne selv bildene til de reportasjene han laget.

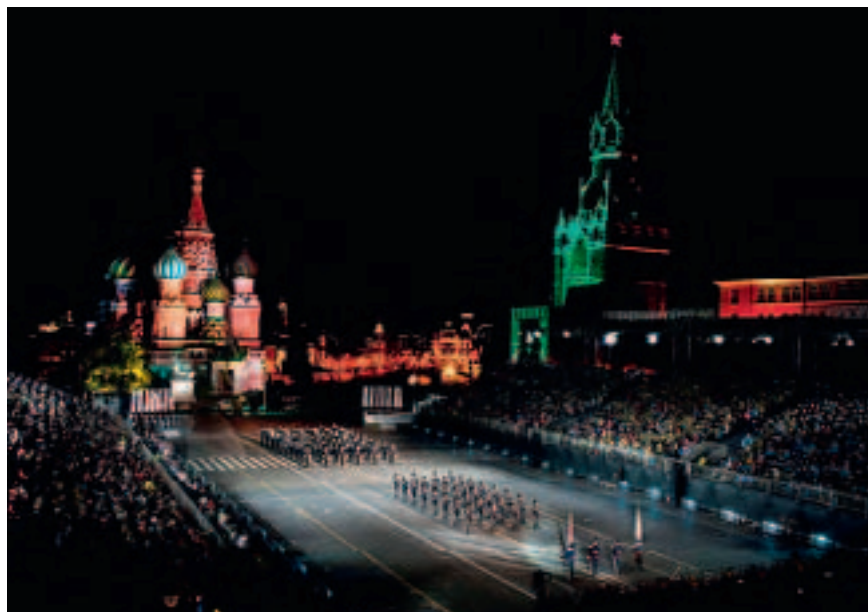
I 2012 fulgte han Gardens drill- og musikktrupp til Moskva og den store tattooen på Den røde plass. Hans bilde av finalen i Gardens oppvisning gikk til topps i European Military Press Association (EMPA) årlige fotokonkurranse i 2012. Her kårer militære fagblad fra hele Europa beste foto og beste artikkel.

Torbjørn Løvland ledet i to perioder på til sammen 23 år Forsvarets forum lokalkontor i Nord-Norge. I 2016

vant også han EMPA sin fotokonkurranse med et bilde fra en minnemarkering knyttet til kampene i Narvik under 2. verdenskrig. Bildet viste soldater fra artilleribattaljonen på Setermoen som drar en kanon opp i fjellet.

Forsvarets forum fikk Fagpressens Forsideprisen i 2011 for alle forsidenes gjennom hele årgangen.

Med fotomontasjen til **Ylva Seiff Berge** fikk F Fagpressens forsidepris 2020. Om forsiden sa juryen blant annet: Årets forsidepris går til en forside som gjør et sterkt inntrykk. Det er også en sterk historie som fortelles – og den fortelles gjennom flere mennesker.

Ansiktet på forsiden er satt sammen av ni forskjellige portretter – alle fotografert mot en mørk bakgrunn. Deler av alle ansiktene er klippet ut og satt sammen igjen. Alle var de tidsvitner til frigjøringen av Finnmark. Ni tidsvitner som utgjør ett ansikt, men mange skjebner. Så enkelt, så rent og effektivt.

Fotojournalist **Christian Nørstebø** fikk i 2018 Fagpressens Fotopris. Om serien «Kongebilder» sa juryen blant annet: Bildene er nesten klinisk rett på sak, utrolig spisset i innhold og er fotografert rundt omkring på ambassader og andre offentlige interiører hvor utsmykningen må sies å være helt konge. Prisvinneren får gleden av å dele prisen med seg selv! Juryen falt også pladask for videoen om landgangsfartøy som brukes til å frakte reinsdyr til og fra beite. Flott bruk av dronefoto, fin redigering og klipping – og flotte scener.»

Forsvarets mest kjente?
Løytnant Lasse Lasken Mathberg
blegges av tossebarn på Instagram.
side 24

Førstedame
Kjendis Lasse skulle egentlig jobbe
med kage. I stedet ble hun til kake.
side 24

300 vernepliktige gikk Forsvarets

– Som 20-årig vernepliktig journalist var det virkelig stort å stå ansikt til ansikt med NATOs mektige generalsekretær Joseph Luns, sier Jon Gelius.

Intervjuet fant sted ved Forsvarets overkommando på Huseby i 1984. Luns hadde bekledd toppvervet i 13 år og gikk av noen måneder etter Norges-besøket.

Den profilerte NRK-medarbeideren Gelius er en av 300 navn som står på listen over presseprofiler med bakgrunn som vernepliktige journalister i Mannskapsavisa og Forsvarets forum. Han forteller om lærerike måneder fra 1983 til 1984.

– Jeg var også den aller første som fikk innvilget rep-øvelse i Forum-redaksjonen – i to år på rad, sier Gelius begeistret.

Han startet som journalist i Agderposten. Etter Forsvarets forum gjennomførte han Journalisthøyskolen, med praksis i NRK Sørlandet. Deretter har han hatt en rekke ulike roller i NRK-systemet. Fra 2008-2010 var Gelius ansvarlig for NRK Nyheter, i radio, tv og på nett. Senere ansvarlig redaktør i samme område og korrespondent i Washington 2010-2013. Gelius er kanskje mest kjent som nyhetsanker i i Dagsrevyen. I 2017 flyttet han fra Oslo tilbake til hjembyen Arendal der han nå jobber for NRK Sørlandet.

Forsvarsdepartementet avviklet ordningen med vernepliktige journalister i 2003. Begrunnelse var i kortversjon at «soldater skulle være soldater» og ikke ha tjeneste i støttefunksjoner. Ordningen hadde da eksistert i 58 år.

I Medie-Norge har det utvilsomt vært et stort pluss å vise til tjeneste

i Mannskapsavisa og Forsvarets forum. Uttrykk som «den lille journalistikolen» og «Forsvarets journalistikole» er kjente begreper. Unge, lovende bladfyker kom inn i et profesjonelt redaksjonsmiljø og fikk prøve seg på et bredt spekter av journalistiske sjangre.

To sjefer dekker så godt som hele perioden. Det er Rolv Høiland og Erling Eikli. Med henholdsvis 36 og 46 års fartstid i Mannskapsavisa og Forsvarets forum! Begge startet som vernepliktige journalister, Høiland i 1947 og Eikli i 1974.

I flere avskjedsintervjuer i 1983 snakker Høiland varmt om de vernepliktige:

– Vi kan plukke på øverste hylle blant landets unge journalister, som bare blir bedre år for år, sier han til Asker og Bærums Budstikke.

Høiland sier at ordningen har hatt en enorm betydning for mediens behandling av Forsvaret.

– Nesten i hver eneste norske avisredaksjonen finnes det journalister som har vært innom hos oss. Ikke alle synes å være klar over hvilken betydning dette har, for holdningene generelt og for den

Vernepliktig journalist Jon Gelius (20) intervjuer NATOs mektige generalsekretær Joseph Luns på Huseby vinteren 1984.

saklige omtalen Forsvaret får, sier han til MA.

Redaktør Erling Eikli, som har vært med på å ansette så godt som alle vernepliktige journalister fra slutten av 1970-tallet, uttrykker seg slik:

– Først og fremst har det vært en fantastisk gave til Forsvaret å kunne engasjere så mange unge dyktige journalister. Jeg tror ikke Forsvaret helt ut har forstått verdien av dette. I 1970- og 1980-årene kunne vi til fem stillinger velge mellom 60-70 aktuelle kandidater. Det var en ren lykke for de som kom gjennom nåløyet og et pluss på rullebladet for videre karriere i media.

– Men det var vel ikke bare solskinsdager?

– Skal du ha vernepliktige journalister, må du selvsagt ta ansvar med skoling og oppfølging. Flere som startet hos oss visste ikke alltid forskjell på en major eller en fenrik. Noen overraskende degraderinger og forfremmelser kom nok også på trykk. Men det var en del av pakken, og det var vi jo klar over.

Eikli slår fast at ordningen var givende, inspirerende og utfordrende. – Aldri kjedelig. Det ble lansert ideer som du hadde hørt ti ganger før, men det var heller ikke langt mellom gullkorn og fantastiske vinklinger. Rett og slett utro-

Her er navnene på 60 av 300 vernepliktige jour

I alt har 300 vernepliktige journalister bidratt i spaltene fra 1945 til 2004. Her er 60 navn – ett fra hvert år. Fem ganger så mange vernepliktige har tjenestegjort i MA og Forum. En rekke kjente profiler. I jubileumsboka som kommer ut våren 2021 presenteres en komplett cv-oversikt med bilder av de vernepliktige og nærmere 80 sivilt ansatte.

MANNSKAPSAVISA

1945: Jan Hamre
1946: Kjell Aukrust
1947: Rolv Høiland
1948: Kjell P. Syversen
1949: Magne Finslo
1950: Tor Jacobsen
1951: Kjell Edlund
1952: Knut Sletbakk

1953: Andor Birkeland
1954: Jon Dørsjø
1955: Pål Hjerpseth
1956: Gustav Valand
1957: Olav Nilssen
1958: Johan Fr. Heyerdahl
1959: Leif A. Wellerop
1960: Sigbjørn Stein
1961: Bjørn Glenne

1962: Thor Bjarne Bore
1963: Arne Bru
1964: Audun Tjomsland
1965: Finn H. Andreassen
1966: Atle M. Skjærstad
1967: Halvor Elvik
1968: Erling Ramnefjell
1969: Erik Sæthre
1970: Svein Roald Hansen

journalistkskole

lig stimulerende å ha vernepliktige i staben, sier han.

Stian Eisenträger ble ansatt som redaktør i Forum i jubileumsåret. For 17 år siden var han blant de aller siste som kom gjennom nåløyet som vernepliktig journalist.

Han forteller historien slik i en kommende jubileumsbok: – Hans-Martin Thømt Ruud og jeg var sammen i ungdomsredaksjonen i Smaalenenes Avis i Askim. Han avtjente senere verneplikten i Forsvarets forum og anbefalte meg å søke. Jeg ble kalt inn til intervju, satte meg nervøs i sofaen og svarte riktig da Erling Eikli spurte om hvem som var forsvarssjef.

Det ble rekruttskole på Madla og deretter til Bardufoss, lokalkontoret i nord, der jeg fikk verdifull veiledning av en erfaren redaksjonsleder, Torbjørn Løvland. Vi suste rundt med Forum-bilen i hele

Nord-Norge. Jeg kom meg også til Finland og Russland i løpet av året. Det var virkelig en god journalist-skole. Jeg gikk fra lokalavis til et riksdekkende blad og lærte noe hele tiden. Da jeg senere begynte på journaliststudiet ved Universitetet i Stavanger, følte jeg at jeg hadde veldig mye inne, både med presse-etikk og intervjuetikk.

Stian Eisenträger synes det er litt rart å tenke på at spørsmålet fra Eikli ble inngangsbilletten til redaktørjobb i Forsvarets forum 17 år senere – og sikkert også noe klokere etter lang fartstid i ulike roller i Verdens Gang.

I perioden 2015-2017 hadde de tre ansvarlige redaktørene i Adresseavisen, Bergens Tidende og Fædrelandsvennen felles bakgrunn: Tor Olav Mørk Mørseth, Øyulf Hjertenes og Eivind Ljøstad var alle tidligere vernepliktige journalister i Forsvarets forum.

Skjenket alkoholfritt til Aukrust

Jon Gelius har sterke minner fra avslutningsfesten for Høiland i 1983:

– Vi var samlet på Akershus festning. Kjell Aukrust deltok. Det var stor stas å møte alvdølen og få levendegjøring av Solan og Ludvig over bordet. Rødvin-konsumet var betydelig, og kona til Kjell Aukrust hadde formånet oss på at vi måtte passe på Kjell. Neste formiddag skulle han i Operaen og avduke en installasjon, blant annet med daværende kronprins Harald.

På et tidspunkt følte unge vernepliktige Gelius for å ta ansvar. Da Aukrust ba om å få påfyll av rødvin, tok jeg en flaske alkoholfri rødvin og skjenket i glasset til Aukrust.

Han tok en stor slurk – og spyttet momentant, før han utbrøt: «Hvem i helvete har gitt meg alkoholfri rødvin?». Jeg fikk raskt tak i riktig flaske og beklaget, mens jeg helte rødvin i glasset. Dagen etter så jeg en meget opplagt Aukrust på Dagsrevyen. Han kom seg opp i tide til arrangementet.

Fra Forum til stjernestatus med «Stargate» i New York

Ingen vernepliktige journalister kan vise til samme stjernestatus som Tom Erik Hermansen. Han var i Forum fra 1993. Fjorten år senere skriver The New York Times at Tom Erik og kollega Mikkel S. Eriksen i «Stargate» er blant popbransjens aller mest etterspurte komponister og produsenter.

Nordmennene har skrevet musikk for artister som Elton John, Cher, Rihanna, Beyonce, Shakira, Mary J. Blige, Mariah Carey, Usher, NAS, Chris Brown og Janet Jackson.

Fra sin base i New York har Hermansen og «Stargate» etablert seg som verdensstjerner, med 10 førsteplasser på Billboard Hot 100!

Dette sier 03 Hermansen om sin tid som vernepliktig journalist:

– I Forsvarets forum lærte jeg hvor effektivt man kunne tegne ut et magasin, forutsatt at alle artikler, bilder og faktabokser var levert. Jeg lærte at det gikk an å pendle fra Toten til Oslo hver dag, som redaksjonssjefen gjorde. Jeg ble også farlig god i Tetris. Jeg hadde akkurat gått fra desken i Dagbladet til jobb som sjefredaktør i Natt&Dag, en drømmejobb for en 20-åring fra Askim. Utfordringen var at jeg

måtte avtjene verneplikt samtidig. Forsvarets forum var redningen. Etter rekruttskole på Sessvollmoen var jeg på Akershus festning hver dag 8-16. Så dro jeg til Natt&Dag, hvor jeg jobbet til langt på natt.

Tom Erik Hermansen begynte som frilanser i hjembyen som 14-åring og var innom både Østfold-Posten og Øvre Smaalenene.

Det sies at journalister kan komme langt i livet, bare man vet å hoppe av i tide. Tom Erik er et stjerneeksempel på dette!

Fra verneplikt til lederoppdrag

30 av de 300 vernepliktige journalistene har gått over i sivile stillinger i MA og Forum i de 58 årene ordningen varte.

De mest markante overgangene: **Rolv Høiland:** Verneplikt i 1947. Red. sekr. 1948 og redaktør 1953. **Sigbjørn Stein:** Verneplikt i 1960. Red.sekr 1962, red.sjef og fungerende red. til 1984. **Erling Eikli:** Verneplikt i 1974. Ansatt journ. 1975, red.sekr. 80, redaktør 1996, også perioder som ansvarlig redaktør. **Paal Ravnaas:** Verneplikt i 1990. Red.sekr 1991-1992. Utgavesjef og red.sjef fra 2008. Han er fortsatt i stillingen. **Stian Eisenträger:** Vernepliktig 2003. Ansvarlig redaktør 2020 -.

Journalister

1971: Åsmund Frøysok
1972: Oddbjørn Skarbøvik
1973: Morten Steenstrup
1974: Terje Helsingeng
1975: Ingvar Havnen
1976: Odd Johan Nelvik
1977: Ole Johan Sagafos
1978: Otto Ulseth
1979: Alf Bjarne Johnsen

FORSVARETS FORUM
1980: Arve O. Juritzen
1981: Tom Egeland
1982: Tore Berntsen
1983: Geir Terje Ruud
1984: Trond Idås
1985: Rune Brynhildsen
1986: Njaal Kværnes
1987: Svein Arne Haavik

1988: Eivind Ljøstad
1989: Eirik Mosveen
1990: Arne H. Krumsvik
1991: Håvard Madland
1992: Magne Vik Bjørkøy
1993: Tor Erik Hermansen
1994: Håkon Haugsbø
1995: Noman Mubashir
1996: Knut Haavik jr.

1997: Kristian Bruarøy
1998: Lars Hojem Kvam
1999: Are Møster Ottesen
2000: Stine Skrutvold Skjæret
2001: Simen Aanerud
2002: Mads A. Andersen
2003: Aslân Farschian
2004: Daniel Sannum Lauten
– den aller siste som logger ut.

Kong Olav - som ble general i krevende tider i 1939 - blar interessert i bildene. Det eldste militærmotivet er fra 1921 da han som aspirant var på vei til Krigsskolen.

- Det passet meg å være offiser

I 1989 var det 50 år siden kong Olav ble forfremmet til general. Ingen offiser har hatt en så lang tjenestetid i Forsvaret. Dette ble markert med stort intervju og en storslått fotokavalkade over åtte sider i juli-utgaven. - Det passet meg å være underordnet offiser, sa kongen på spørsmål om hva han kunne ha viet seg til dersom ikke andre plikter hadde ventet. Mye av samtalen handlet om det som skjedde under de fem okkupasjonsårene. Kong Olav var bekymret for hva som kunne skje i 1944/45.

- Jeg må innrømme at jeg rett og slett fryktet at Hitler skulle finne på å slutte seg til de tyske styrker i Norge. Med 300 000-400 000 tyske soldater stående i landet kunne det bli meget ubekvemt. Dette var det eneste stedet hvor det på det tidspunkt fantes uthvilte og friske tyske avdelinger. Vi antok at deres forsyningssituasjon, til tross for problemer med drivstoff, var rimelig bra.

Med seg til slottet hadde redaktør Pål Nordenborg og redaksjonssjef Erling Eikli nærmere 100 bilder av kong Olav i uniform. Alle bildene skulle studeres inngående og utdypes med detaljer. 40 bilder ble samlet på de åtte sidene med kongens egne kommentarer.

TIDSLINJE

1980

Forsvarsminister Thorvald Stoltenberg hilser den nye fellesavisa: - Med utgangspunkt i sitt formål skal Forsvarets forum ha en fri stilling. Det er et organ som alle kan identifisere seg med.

1980

Pynt eller porno på kaserna? Strid om romutsmykning - en gjenganger i spaltene.

1983

Kaptein og redaktør Rolv Høiland går fra borde - Ole Johan Sagafos ansettes som etterfølger.

1985

19. januar: Forsvaret Forum går fra avis til magasin. Redaksjonen skriver: Pressehistoriens raskeste redesign?

Vassdalen 1986: Ord

*Nå er det stille i Vassdalen.
De omkomne er brakt ut.
Redningsmannskapene er reist hjem.
Bare vinden bryter stillheten.
Seksten tapte kampen.
En hel nasjon stod lammet tilbake.
Ord blir fattige.
Sorgen er tung. Og vond.*

Teksten er lagt inn på midtsidebildet i Forsvarets forum i mars 1986, der tillitsmann Harald Engen fra Ingeniørkompaniet på Skjold legger ned roser for å vise de 16 avdøde medsoldatene en siste ære.

Forsvarets forum bringer hele 13 sider med stoff og bilder om Forsvarets hittil største ulykke i fredstid. Av de 31 som blir tatt av raset i Vassdalen er det bare 15 som overlever.

Hele førstesiden er viet et nakent illustrasjonsfoto med 16 trekors i snøen i ulykkesområdet, uten et eneste ett ord. Senere blir dette motivet brukt i en rekke sammenhenger der Vassdalen-ulykken blir omtalt. I Forum og i andre medier.

Det er fotograf Odd-Steinar Tøllefsen fra Forsvarets Rekrutterings- og opplysningstjeneste (FRO) som har tatt de to ikoniske bildene fra rasstedet.

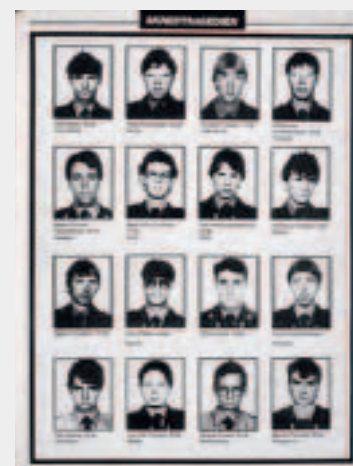
- Vi ønsket å illustrere dimensjonene i ulykken på en verdig måte. Nitti prosent av æren for motivet gir jeg til Forums medar-

beider i nord, Torbjørn Løvland. Han hadde ideen og ordnet alle de praktiske forberedelsene, sier Tøllefsen i dag.

Førstesidemotivet blir senere grunnlag for et maleri på en hel vegg i Troms forsvarsmuseum på Setermoen. I konkurransen om årets pressebilder tildeles Tøllefsen andreplass i klassen nyhetsbilder, med tittelen «Stille i Vassdalen».

Dekningen av den bunnløse tragedien setter Forum-redaksjonen på store prøver.

Hele presse-Norge står på for å rapportere om de dramatiske minuttene og ikke minst å finne

På en av innsidene er det 16 passbilder av de omkomne, alle unge gutter mellom 19 og 24 år. Hjemmeadressene dekker store deler av landet.

blir fattige. Sorgen er tung

svar på hva som sviktet og hvem som hadde ansvar.

Debatten hardner til. Forsvaret og pressen kommer i kraftige konfrontasjoner. Brigadesjef Arne Pran står tidlig fram og tar alt ansvar.

Midt i dette kaoset skal Forsvarets avis finne sine vinklinger i utgaven som distribueres flere dager etter tragedien.

Det gjør et mektig inntrykk å se en hel side med 16 passbilder av de omkomne, alle unge gutter i alderen 19 til 24 år. Hjemmeadressene dekker store deler av landet.

To av de overlevende mannskapene forteller om dramatiske sekunder da snømassene flommet over dem og at bare et fåtall var i stand til å komme seg løs ved egen hjelp. Et stort oversiktsbilde fra helikopter viser noen av de 250 redningsmannskapene og 14 lavinehunder som leter i rasområdet.

– Jeg blir aldri ferdig med opplevelsene. Vassdalen vil møte meg igjen så lenge jeg lever, sier Arne Pran til Forum da han slutter i Forsvaret høsten 1988 for å bli personaldirektør i Kredittkassen.

En ikonisk forside i Forsvarets forum formidler dimensjonene i Vassdalen-ulykken vinteren 1986, uten et eneste ord. FRO-fotograf Odd-Steinar Tøllefsen har tatt bildet på rasstedet, godt assistert av Forum-medarbeider i nord, Torbjørn Løvland.

Kjøge med et friskt titteloppslag fra 1982 om prøvespill for Gardemusikken.

«Tabloidkamerater»

I 1982 er det klar profil dreining i Forum. Etter to år med overvekt av tyngre stoff, mest rettet mot den profesjonelle delen av Forsvaret, er det nå en eksplosjon av glad-saker om og for vernepliktige. Nåværende redaktør i Halden Arbeiderblad Hans-Petter Kjøge (60) var med på dette: – Vi var en gjeng unge fremadstormende medarbeidere, sterkt inspirert av tabloide grep i journalistikken. Flere av oss hadde kveldsvakter i VG og Dagbladet. Stadig vekk var det tunge diskusjoner om hva som kunne settes på trykk eller ikke, sier han.

Kjøge husker ville idéer i redaksjonen, med mange sprø forslag. – De noe eldre og fast ansatte i redaksjonen var skeptiske og ristet mye på hodet. Samtidig fikk vi mye støtte, heiarop og klapp på skuldrene fra ledelsen, sier Kjøge.

Han har svært mange gode minner fra «tabloidkameratene» som besto av Roger Øversveen, Erik Sønsteli, Tore Berntsen, Terje Andersen, Ole Kristian Strøm og Tom Bakkeli (i FO, men skrev flere saker i Forum). Alle vernepliktige journalister.

1985

Fra 1. januar full yrkesmessig likestilling mellom kvinner og menn i Forsvaret. Forum er en aktiv pådriver for å øke kvinneandelen. dag.

1985

Forsiden om dårlig toppledelse setter sinn i kok. Debattspaltene fylles opp. Både bilde og tekst provoserer offiserstanden. Redaktør Sagafos søker permisjon og kommer aldri tilbake i stillingen.

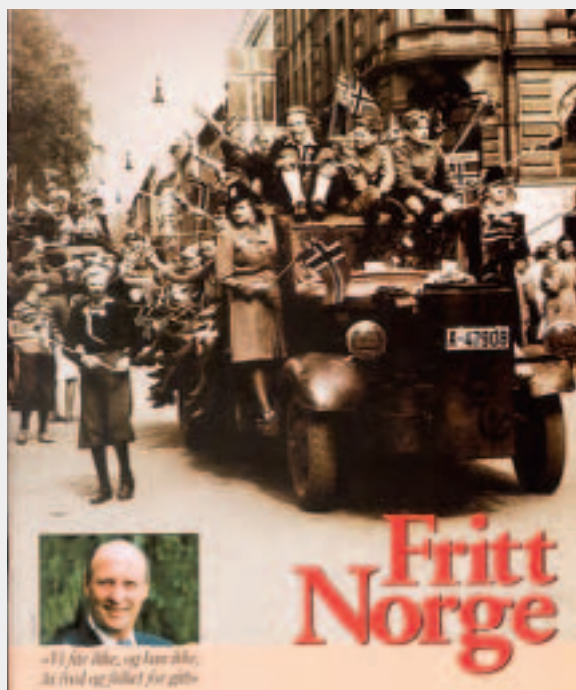
1986

Redaktøransettelse: Pål Nordenborg overtar og blir Forum-sjef til 1990. Han erstatter konstituert redaktør Leon Luckow.

1987

Norge og Simen Agdestein klart best under NATO-mesterskapet i sjakk i Aalborg. Vernepliktig Agdestein har avtjent tjenesten i Velferden og bidratt godt til gode resultater. Simen bidrar også med egen sjakkspalte i Forum.

«Kjakan» Sønsteby fikk med seg Forsvarets forum til å lage et 50 års minnebilag fra 8. mai 1945.

«Kjakan» Sønsteby vil ha Forsvarets forum på laget

En høstdag i 1994 banker Gunnar «Kjakan» Sønsteby på døra til redaksjonen. Flere av veteranorganisasjonene ønsker å lage sitt eget minnehefte i forbindelse med 50-årsmarkeringen av frigjøringsjubileet i 1995. Sønsteby vil gjerne ha med seg Forsvarets forum på laget for å samle alt i en utgave. Forsvarets forum hadde tidligere laget flere spesialutgaver. Både i forbindelse med 50-årsmarkeringen av angrepet på Norge og frigjøringen av Finnmark produserte redaksjonen bilag som ble produsert i store opplag. Forsvarets forum tok utfordringen. Under ledelse av redaksjonssekretær Pål A. Berg og redaksjonssjef Erling Eikli startet arbeidet. Det ble oppnevnt et redaksjonsråd med historikere, krigsveteraner, folk fra skoleverket og brukerne. Resultatet ble en utgave på 48 sider og trykket i et opplag på 1 150 000 eksemplarer. Aldri har vel en publikasjon utgitt av Forsvaret hatt et større opplag. En stor jobb! Etter at bilaget ble publisert mottar redaksjonen takkebrev fra både statsminister Gro Harlem Brundtland og forsvarssjef Arne Solli. Det ble blant annet sendt klassesett til alle ungdoms- og videregående skoler. Fremdeles får redaksjonen henvendelser fra skoler og enkeltpersoner som gjerne vil ha nye eksemplarer.

Neglelakk, tape og

Sprengkulde og trompetspill er en dårlig kombinasjon. Spenningen i Gardemusikken er dirrende foran åpningen av Lillehammer-OL i 1994. En uke i forveien viser gradestokken 24 minus. Musikerne er nervøse.

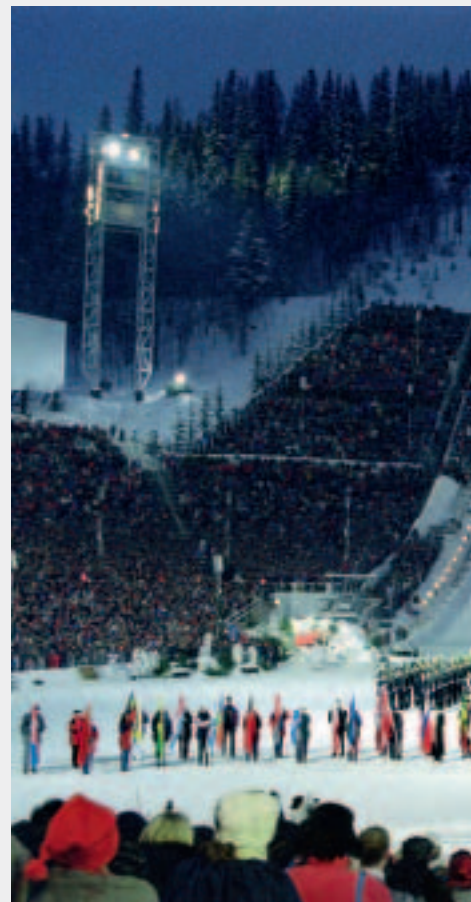
Men lørdag 12. februar tar våre berømte militærmusikere 45 000 tilskuere pluss et par milliarder TV-seere med storm. Bare elleve kuldegrader gjør oppgaven noe enklere enn fryktet. Folkehøvet i Lyngårdsbakken hyller Gardemusikken med «bølgen».

Forsvarets forum rapporterer om nervøsiteten og om gardistenes kreative grep. Under øving i sprengkulden før OL blir musikanterens lepper sittende fast i munnstykkene. Gode råd er dyre.

Med stort hell prøver man ut neglelakk og tape på munnstykkene. – Det fungerte. Dermed slapp vi å være nervøse for at kulda skulle ødelegge for oss, sier musiker Hallgeir Melbø.

Under innslaget på tre og et halvt minutt med musikk og drill opptrer soldatene i sommeruniform. Det er tøft når kvikksølv synker til den gale siden av ti minus. Før og etter bruker gardistene kapper for å holde varmen.

I siste utgave av Forum i 1993 leser vi om Gardens signaltropp på 12 musikanter i Morgedal i Telemark for å bidra når startskud-

det går for OL-stafetten. Troppen, der alle er rep-soldater, møter 18 minusgrader da de går ut av en varm buss i halvnitiden på morgenen. Krevende for musikanter og instrumenter!

– Med trompeter dryppende av sprit og med fastfrosne ventiler

TIDSLINJE

1990

Tor Eigil Stordahl blir ansatt som redaktør. Han fortsetter som toppsjef til 2020, avbrutt av to korte permisjoner

1991

Bodø-soldatene boikotter nattklubben Bonaparte Rica i byen. Enkelte soldater føler seg trakassert av vaktene og har internt oppfordret til at man holder seg unna det populære utestedet. Bonaparte truer med å kutte annonsene i leiravisen «Nordfly» hvis boikotten vedvarer.

1994

Forum-medarbeider Morten Karlsen (20) er om bord i et SAS-fly Barndufos-Bodø-Oslo 3. november. Flyet blir kapret. Karlsen skriver en personlig reportasje om sine gisselopplevelser.

1996

Fra nr. 4: Ny logo og ny magasin-design. Redaktør Stordahl ønsker mer debatt i spaltene.

sprit redder Garden i OL

blåste de en lang marsj i kulda og gjennomførte en glitrende forestilling, skriver Forsvarets forums utsendte Bjørn Erik Larsen.

Det meldes om grundig instrument-behandling med olje og sprit: – Under prøvene frøys flere

ventiler fast, og det var ikke fritt for skepsis om instrumentene ville svikte på direkten. For sikkerhets skyld ble det kjørt to parallelle lydspor som kunne legges over dersom noe gikk galt, heter det i reportasjen.

3 500 fra Forsvaret under OL

Forum gir ut eget OL-bilag før Lillehammer-lekene. Her er oversikt over antall styrker som Forsvaret bidrar med, drøyt 3 500 menn og kvinner.

Hæren stiller med 2 600 befal og soldater, Sjøforsvaret 130 og Luftforsvaret med 200. Det er 50 utskrevne korporaler fra Heimevernet og Norges Lotteforbund er representert med 200 lotter. I tillegg vil DKØ etablere ledelse og et administrativt apparat på 200 befal, sivile og menige mannskaper. Seks til åtte helikoptre med mannskaper stilles også til rådighet.

Forsvaret er også aktivt med i Paralympics, like etter OL. Her stiller 350 militære hjelpere.

– Uten Forsvarets innsats ville OL vanskelig latt seg gjennomføre. En helt nødvendig samarbeidspartner, sier Gerhard Heiberg, president for organisasjonskomiteen.

Oppslag i Forum endrer våpenlov

Journalistisk skup og spektakulær forside: «Nedrustningssalg – Norge en fristat for våpenhandlere». Forsvarets forum er i skuddet denne mars-dagen i 1990. Red.sekr. Pål A. Bergs avsløring og intervju med en norsk våpenhandler setter dagsorden umiddelbart. Oppslaget endrer norsk våpenlov.

– Det var nesten ikke til å tro, men i Dagsnytt-sendingene på morgenen kommenterte tre statsråder oppslaget i Forsvarets forum, sier Berg i dag.

VG følger opp Forum-nyheten umiddelbart, med hele forsiden og to nyhetssider.

1997

Forsvarets Forum legges ut på internett. Digital satsing – uten trompeter og fanfarer.

1997

Flygere i SAS og Braathens SAFE vender nå tilbake til Forsvaret.

1997

Norske FN-utsendinger i Afrika er anklaget for barnesex.

1999

Stor reportasje om Forsvarets spesialkommando. Forum først med å omtale avdelingen, som har vært skjermet fra offentlighet i alle sine 17 år.

Denne forsiden gleder og provoserer. – Ekkel og støtende homo-porno, sier noen. Andre hyller Forum for at man viser stor åpenhet. Ved den norske ambasadens i Washington velger man å fjerne magasinet fra hyllene. Motivet var for sterk kost i USA.

«Homo-porno i Forum»

To menn i beret. De kysser. Illustrasjonsbildet på forsiden i Forum er sterk kost i 2002. Reaksjonene lar ikke vente på seg. Mailboksen til sjefredaktør Tor Eigil Stordahl fylles opp. Telefonen står ikke stille. Noen forlanger redaktørens avgang, andre hyller ham for dristighet.

På innsidene er det en bred reportasje om homofiles kår i Forsvaret. Riksmediene oppdager også de skarpe frontene. VG skriver: – Forsiden har skapt tidenes leserstorm mot forsvarsmagasinet. Stordahl sier til VG at han aldri i sin redaktørtid har vært utsatt for tilsvarende leserstorm.

Reporter Jostein Matre innleder reportasjen slik: – Forsvaret gjer ikkje nok for å ta vare på sine homofile, meiner Landsforeninga for homofil frigjering. Forsvarets overkommando stadfester at dei ikkje gjer noko spesielt.

Vi leser i reportasjen at det er krevende å få homofile i Forsvaret i tale.

Nyttår 2003 skriver Forum at det skal dannes et nettverk for homo- og bifile i Forsvaret, 31 år etter at det ble lovlig å være homofil i Norge. Navnet er «Glad militær».

Forum heier frem

– For Hærens del vil kvinnesatsing i fremtiden være med i alle vurderingene vi gjør, sier generalinspektør for Hæren, Robert Mood til Magasinet F i 2006. Han slår fast at det er behov for flere kvinner i uniform.

De neste ti årene er det tett mellom kvinneoppslagene. Positive som negative nyheter. Redaksjonen rapporterer entusiastisk.

Rent historisk sett kunne nok kommentarer, holdninger og reportasjer i Mannskapsavisa (fra 1945 og ut 1979) ha preg av mannsjåvinisme og nedlatenhet. Utover 1980-tallet slår imidlertid pendelen kraftig over i ny retning.

Ingen kan beskyldes Forsvarets forum å bremse kvinnesatsingen i Forsvaret. Avisen er i alle år en aktiv pådriver og et begeistret talerør.

Magasinet står fremst i heiagjengen og er entusiastisk når likestillingen vinner terreng i Forsvaret.

«Du trenger ikke ha skjegg, grov røst og hårete brystkasse for å gjøre en innsats i Forsvaret. Jentene er på full fart inn i dette mannsdominerte miljøet.»

Sitatet er hentet fra Spesial 1987 – Forum-bilaget som ble distribuert i store opplag til ungdom i vernepliktsalder.

* Redaktør Erling Eikli skriver i en redaksjonell kommentar i 2007: – Nå blir jenter invitert til sesjon

og førstegangstjeneste. Gutter blir innkalt. Er det sånn det skal være? Forsvaret har en jobb å gjøre før invitasjonene blir byttet ut med innkallinger.

* Redaktør i Henne, Ellen Arnstad er gjestespaltist i F. – Hvorfor skal kvinner gidde å møte til frivillig sesjon og førstegangstjeneste? spør hun og svarer med en historie fra eget blad: – En kvinne fortalte i et intervju om sitt første møte med Forsvaret. Stemningen er munter. Hun gleder seg til soldatgjerningen. Plutselig visker en medsoldat: «Du vet du er kvotert inn? Du er her fordi du er jente, ikke for at du kan noe.» Men det verste er når hun rapporterer hendelsen til kompanisjefen. Han svarer: «Sånn må du regne med.»

PS.

Fra 2016 starter en ny tidsalder i Forsvaret, verneplikt for begge kjønn er likestilt.

Seks jenter poserer velvillig foran et F 16-fly. Hanne Olafsen skriver at damene ikke serverer te og kaffe, de tilhører teknisk avdeling ved Bodø hovedflystasjon og sørger for at jagerflyene står klare til skarpe oppdrag. Hverdagen består av krevende oppgaver. – Det handler om holdning og innstilling. Det viktigste er at du er deg selv og tåler litt direkte tale, sier en av jentene. (Oppslag i F i 2007)

TIDSLINJE

2000

Forsvarets forum lanserer design-korrigerende. Blant annet ny forside-logo i negativ, som kan brukes vertikalt og horisontalt.

2002

Antall leiraviser går drastisk ned. Bare ni deltar i årets kåring av Albert-prisen. Skjold-avisa «Myggen» vant prisen for annet år på rad. FO oppfordrer avdelingene om å ta grep.

2004

Ordningen med vernepliktige journalister utvikles etter 58 år – og erstattes med sivilt ansatte. Redaktør Erling Eikli tar farvel med sistemann, Daniel Sannum Lauten. 300 har hatt sin militærtjeneste i MA og Forum.

2005

Tre radikale grep fra nyttår:
1) Navnebytte til Forsvarsforum.
2) Antall utgivelser halveres – nå som månedsmagasin.
3) Fokus flyttes fra nyheter til reportasjer.

kvinnene i Forsvaret

Hemmelig

F presenterer sju norske ungdomspolitikere i en intervjuiserie. Deretter blir alle invitert til en topp hemmelig Afghanistan-tur der de får møte norske styrker.

Det er våren 2009, bare et drøyt år etter terror-angrepet mot Serena Hotel i Kabul, der Dagblad-journalist Carsten Thomassen og fem andre ble drept. Sikkerhetstiltakene har vært ekstreme i etterkant. Derfor er det oppsiktsvekkende at Forsvarets forum i samarbeid med general Forsvarets fellesoperative hovedkvarter, får gjennomføre et slikt prosjekt.

Etter at delegasjonen er trygt tilbake, rapporterer F over hele 15 sider om fire spesielle dager. Også på nettet er det bred dekning. Alle partilederne bidrar med hver sin blogg.

De sju deltagerne er Christina Ramsøy (22), Senterungdommen, Kjell Ingolf Ropstad (23), Kristelig Folkepartis Ungdom, Anne Solsvik (28), Unge Venstre, Mali Steiro Tronsmoen (25), Sosialistisk Ungdom, Henrik Asheim (25), Unge Høyre, Trond Birkedal (28), Fremskrittspartiets Ungdom og Martin Henriksen (30), Arbeidernes Ungdomsfylking.

2005

Idrettstroppen i Forsvaret legges ned – og idrettstopper slipper militærtjeneste.
– Bra for elitefolk, sier skøytestjerne Håvard Bøkko. Idrettsforbundet er skeptisk.

2005

Forsvarssjef Sverre Diesen vil sanere flere blader i Forsvaret – og signaliserer at alle krefter skal samles om ett magasin.

2006

Ny navne-endering for papirmagasinet. Fra nå av bare F. Redaksjonen henter logoinspirasjon New York Times.

2009

«Kjakan» Sønsteby i portrettintervju med Ari Behn i Magasinet F:
– Gitt at jeg var i tyveårene og fikk ubegrenset med ressurser, da skulle jeg ha funnet Osama bin Laden.

I august 2019 lanserer redaksjonen en spennende nyskaping: Podcasten Krig & Sønn – der journalist Silje Kampesæter snakker med ulike gjester om smått og stort innenfor forsvarsverdenen.

Forsvarets forum

Har du en venn som burde vite mer om forsvar? Eller lur du på noe selv?

I august lanserer vi podcasten **Krig & Sønn**. Forsvarets forum gir deg svar på spørsmålene du ikke tør å stille – om alt som er forsvarsrelatert.

KRIG & SØNN

Følg oss på forsvaretsforum.no

Statsråden redder

Det er en lettet ansvarlig redaktør Tor Eigil Stordahl som blir intervjuet av Norsk Telegrambyrå 11. september 2017. Han har akkurat fått lese brevet fra Forsvarsdepartementet. Her avvises innstillingen fra Forsvarssjefens utvalg om å legge ned fagbladet.

I redaksjonen har det vært neglecting i flere måneder. Det drøydde lenge før avgjørelsen falt. Stordahl forteller at journalistene har stått på og holdt produksjonen oppe, selv om fremtiden har vært usikker.

– Statsråd Søreide har reddet oss fra døden, og en skjebne verre enn døden. Vi har kjempet i to år mot forslag om å stanse Forsvarets forum eller å droppe journalistikken og legge bladet under Forsvarets øvrige kommunikasjonsvirksomhet. I dag takker jeg både journalistene våre og utgiveren, Forsvarets fellestjenester, for at de holdt motet oppe og sto på, sier Tor Eigil Stordahl til NTB.

Han legger til at lesernes protester mot nedleggelse har gjort inntrykk. Så vektlegger redaktøren også støtte fra kolleger i andre medier som viktig.

Klassekampen, VG og Aftenposten har hatt oppslag om den opprivende striden i Forsvaret og gitt støttende kommentarer til Forums uavhengighet og frie rolle.

– Presseorganisasjonene stilte

virkelig opp når vi trengte dem, også med en direkte henvendelse til forsvarsministeren. Det var godt å ha noen å lene seg mot når det blåste som verst, sier sjefen i Forsvarets forum.

Aftenposten kommenterer avgjørelsen slik: – En nedleggelse ville hatt stor symbolsk sprengkraft, fordi trusselen om nedleggelse har vært satt i sammenheng med en serie anklager mot Søreide om manglende åpenhet.

I brevet fra Forsvarsdepartementet til Forsvarsstaben, som ble sendt på valgdagen, fremgår det at spørsmålet om Forsvarets forum er det eneste punktet over anbefalinger der departementet går imot stabens utvalg.

Forslaget fra forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssens stab om å legge ned Forsvarets forum er en del av en anbefalt strategi der all informasjon skal samkjøres bedre: Forsvaret skal snakke med én stemme utad. I rapporten blir det påpekt at Forsvaret snakker for mye og med for mange stemmer.

Men forsvarsminister Ine Eriksen Søreide ville det annerledes, og champagnen sprettes i redaksjonslokalene på Akershus.

HV bistår politi og tollvesen med grensekontroll ved riksgrensen i Innlandet våren 2020. Korona-pandemien har fått store konsekvenser for Forsvaret i nordiske land, med avlyste øvelser, karantener og færre soldater i internasjonale operasjoner.

TIDSLINJE

2012

– Noen har sagt til meg at Nr. 91 Stomperud burde vært i Afghanistan. Jeg tror ikke det. Han trives bedre i Sørsum, sier Håkon Aasnes som nå tegner serien. Det er 75 års-jubileum i norske ukeblad.

2012

Forsvarets forum får sitt våpenskjold. Godkjent av forsvarssjef Sunde. Det er utarbeidet av oberst Jan Eide og redaktør Erling Eikli. Sverdet med pennespilt symboliserer kraften i det frie ord.

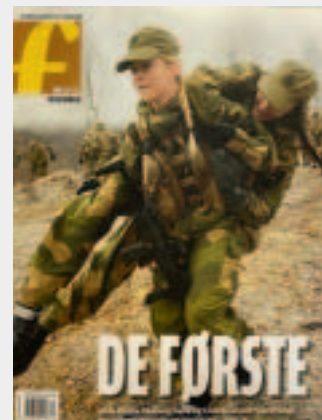

2013

Stortinget skriver forsvarshistorie 14. juni og vedtar kjønnsnøytral verneplikt fra 2016. Norge er første land med en slik ordning.

2015

Magasinet F rydder forsiden i desember-utgaven for å presentere Alice Emilie Ekeberg Høva og Linn Gravvold. Jentene har «tjuvstartet» på kjønnsnøytral verneplikt.

Forsvarets forum

Forsvarsminister Ine Eriksen Søreide er klar i sin tale: – Forsvarets forum videreføres inntil videre etter dagens modell med tilhørende nettpublikasjoner og magasinet F.

Jubel og smil: Andøya flystasjon er aller best i test blant 23 besøkte avdelinger.

Messetester for tredje gang

22 år er gått siden forrige runde av Messetesten. Vinteren 2016 drar redaksjonen i gang en tredje omgang av den svært populære serien. En rekke avdelinger landet får besøk og vurdering. Sjefstester er igjen Paal Ravnaas. I pakt med digitaliseringen legges det også jevning ut messetest-videoer.

– Vi sliper knivene, klargjør smekka og setter oss til bords for å smake oss gjennom forsvarsmaten fra sør til nord, skriver Ravnaas i introduksjonen.

Bryter taushet

En sterk coverside møter leserne av F i siste utgaven i 2018. I magasinet følger 28 sider med rystende intervjuer. – Lenge har kvinner tiet om seksuell trakassering og motstand. Nå snakker de ut, heter det i introduksjonen. Redaksjonen har over lengre tid snakket med kvinner som har sterke historier. Fra alle forsvarsgrener – over hele landet. Noen har varslet, andre har tiet. – Jeg blir forbanna, kommenterer forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssen.

2017

Nye nettsider lanseres. Antall magasin-utgivelser reduseres til seks ganger i året.

2017

– Flere kvinner i Forsvarets spisse ende vil føre til at strids-evnen faller, hevdes det i innlegg i Forum. Ansvarlig redaktør Tor Egil Stordahl kommenterer: – Det har vært og er en kamp for kvinner i uniform kjemper for å bli behandlet som likeverdige. Mange av dem har måttet bevise, på en helt annen måte enn mannlige kolleger, at de er gode nok.

2018

Forsvarets forum kåres til årets fagblad i Norge. – Dere har ekspertise, dere har ferdigheter, er offensive – og dere har utdannet mange journalister, heter det i begrunnelsen.

2020

Stian Eisenträger ny ansvarlig redaktør. Tor Egil Stordahl blir pensjonist.

2020

Nye leserrekorder settes månedlig, og fra august til november har nettsidene mer enn 1,5 millioner sidevisninger. Mer enn 60 prosent av all digital lesning skjer via mobil, og en egen nyhetsapp lanseres for å nå ut til enda flere.

TOPPMØTE: Under veteranturen til Normandie i 2014 fikk krigsveteranen Rolf Kolling møte og veksle noen ord med president Barack Obama. Rolf Kolling var pilot på Spitfire som var på oppdrag over landgangsstrøndene på D-dagen.

Forsvarets forums veteranprogram

22 turer på gjengrodde stier.

Det som startet som Forsvarets forums veteranprogram endte som Forsvarets veteranurer.

Fra 2006 til 2019 har veteraner fått reisefølge av barnebarn, vernepliktige inne til førstegangs-tjeneste, kadetter og andre ledsagere til 12 forskjellige land. Det har blitt utallige markeringer, tusenvis av historier og uforglemmelige opplevelser. Norske veteraner fikk gå i Memorial Day Parade i Washington D.C. og i Normandie klip-pet kong Harald og og norske krigsveteraner over båndene som åpnet en plass og tre gater

med norske navn. Senere inviterte kong Harald til mottakelse på kongeskipet Norge.

Med dronning Elizabeths tillatelse ble det arrangert veteranseminar i historiske omgivelser på Windsor Castle. Dronningen møtte selv vetera-nene og overrakte hver enkelt en gave. Ideen har vært å la nye generasjoner få ta del i våre veteraners opplevelser og erfaringer ved å følge de tilbake til de stedene hvor de en gang tjenestegjorde. Redaksjonen mente at dette ville gi mye godt stoff til leserne samtidig som vi kunne hedre og ære våre veteraner. Forsvarssje-fen Sverre Diesen godkjente at redaksjonen fikk bruke inntektene fra blant annet annonsesalget

til og dekke kostnadene. I prosjektgruppen fikk Forsvarets forum med seg underdirektør Even Enge i Forsvarsdepartementet og generalmajor Johan Brun i Forsvarets veteranavdeling, senere Forsvarets veteran-tjeneste. Veteranprogrammet ble en kjempesuksess. Mange medier ga bred dekning av turene. Den første turen til Korea med veteraner fra det norske feltsykehuset NORMASH og koreakrigen fikk mer en 40 hel-sides reportasjer i norske aviser og tidsskrifter. Veteraner har fått møte statsoverhoder, gene-ralsekretær Ban Ki-moon i FN og mange andre notabiliteter og stjerner, men størst inntrykk gjorde de mange minnemarkeringene.

HEDRET: Veteranturen i 2016 gikk til Bosnia-Hercegovina. Her legger oberstløytnant Kåre Emil Brændeland ned krans på monumentet som er reist til minne over alle de barna som mistet livet under kamphandlingene i Gorazde.

Det er **innsiden** som teller.

Hos oss i Aclima lager vi det beste innen ulltøy, uten å inngå noen kompromisser. Ullplagg har vi laget siden 1939 og vi er ganske så gode på det. Blant våre mest kjente produkter, finner du Aclima WoolNet Original og Aclima HotWool, vår velkjente ullfrotté.

Stolt leverandør til Forsvaret

KONGSBERG

TECHNOLOGY FOR TOMORROW

KONGSBERG creates and delivers high-technological solutions for people that operate under very challenging conditions – on the oceans, in the deep subsea, in the defence, in space.

kongsberg.com